

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 701

2. VELJAČE 2024.

CIJENA 1,33 €

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCHNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

MISTRAL 3 POČETAK MODERNIZACIJE PROTUZRAČNE OBRANE OSRH

RAZGOVOR

KOMODOR
DAMIR DOJKIĆ
ZAPOVJEDNIK
HRM-A

**HODNI SASTAV
ORKESTRA
HRVATSKE VOJSKE
ČUVARI HRVATSKE
VOJNE GLAZBENE
TRADICIJE**

**PZB
ZAŠITNA SATNIJA
- KONSTANTNO
I DINAMIČNO
OSIGURANJE**

**ORUŽJE IZ
3D PRINTERA**

ISSN 1330-500X
PRINTED IN CROATIA
0.0524
9 177133 015000 3

Foto: Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojniki.hr

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSI S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA****Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Janja Marijanović Šaravanja (janja.marijanovic@morh.hr)**Lektura / korektura:** Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlič // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)**Grafička redakcija:** Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@morh.hr), Ante Perковиć // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322**Tisak:** Kerschotset d.o.o., Ježdovečka 112, 10250 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Illica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hrvojnik@morh.hr**Odbrava:** Ivana Valentić Mikšić, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i izdavaštvo

SADRŽAJ

- 4 HRVATSKA KOPNENA VOJSKA**
Mistral 3 – početak modernizacije protuzračne obrane OSRH
- 10 OBLJETNICA VRO MASLENICA**
Za slobodnu Hrvatsku najzaslužniji su hrvatski branitelji
- 12 OSRH**
Nova sredstva za Hrvatsku vojsku
- 14 RAZGOVOR**
komodor Damir DOJKIĆ, zapovjednik HRM-a
- 20 HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
HRZ i Hrvatska kontrola zračne plovidbe – suradnja za sigurno hrvatsko nebo
- 22 HODNI SASTAV ORKESTRA HRVATSKE VOJSKE**
Čuvari hrvatske vojne glazbene tradicije
- 26 PZB**
Zaštitna satnija – konstantno i dinamično osiguranje
- 30 OSRH**
Svečani ispraćaj 13. hrvatskog kontingenta u Poljsku
- 32 RAZGOVOR**
Matea Parlov KOŠTRO, hrvatska atletičarka i ugovorna pričuvnica Hrvatske vojske
- 34 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 36 RATNA MORNARICA**
Nova era švedskih podmornica
- 44 NOVE TEHNOLOGIJE**
Oružje iz 3D printera
- 50 PODLISTAK**
Razvoj protuoklopnih vođenih sustava (VI. dio): Lagani, a ubojiti
- 54 CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Godina Oca Hrvatske Književnosti
- 58 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Devetsto trideset osam
- 60 PREDSTAVLJAMO**
Humanost, zajedništvo, očuvanje tradicije
- 66 IN MEMORIAM: BRIGADNI GENERAL BRUNO ZORICA ZULU**
“Lako je biti heroj u ratu koji dobivaš, no pravi heroji nastaju u situaciji kad se rat gubi”

Za ekskluzivne informacije o novom oružnom sustavu u Hrvatskoj vojsci, ekipa Hrvatskog vojnika u Zemuniku je posjetila Pukovnicu protuzračne obrane HKoV-a

Mistral 3 – ključne karakteristike

(izvor: MBDA)

- sposobnost *ispali – i – zaboravi*
- prvi SHORAD projektil s IR optičkim ciljnikom s termovizijskom kamerom
- otporan na sve poznate IR protumjere
- mogućnost pogotka prvim hicem – veća od 96 %
- potpuno pasivno navođenje bez obzira na lanser
- velike manevarske sposobnosti (do 30 g), presreće ciljeve koji manevriraju do 9 g
- domet presretanja cilja: do 8000 m
- minimalna udaljenost presretanja cilja: 500 m
- visina presretanja cilja: do 6000 m
- supersonična brzina (930 m/s) – kratko vrijeme do presretanja cilja
- bojna glava mase 3 kg
- rok uporabe 20 godina bez održavanja
- duljina projektila: 1,88 m uključujući lansirni motor
- masa projektila: manja od 20 kg.

MISTRAL 3

POČETAK
MODERNIZACIJE
PROTUZRACNE
OBRANE OSRH

Tekst: Domagoj Vlahović / Foto: Tomislav Brandt

HRVATSKA KOPNENA VOJSKA

Nakon početka otvorene ruske agresije na Ukrajinu, a posebno nakon pada besposadne letjelice Tu-141 Striž u Zagrebu 10. ožujka 2022., u hrvatskoj se javnosti počelo razgovarati o sposobnosti protuzračne obrane (PZO) Hrvatske vojske. Postojeći sustav PZO-a RH bit će značajno poboljšan već prije ugovorenom nabavom višenamjenskih borbenih aviona Rafale. Međutim, i dalje je ostajalo pitanje zemaljskog PZO-a, tj. više oružnih i senzorskih sustava različitih dometa i sposobnosti koji, samostalno ili uz pomoć saveznika, trebaju činiti tzv. višeslojni integrirani sustav PZO-a koji može braniti hrvatski zračni prostor od širokog spektra prijetnji. Prvi konkretni potezi stigli su 9. prosinca 2022.: Vlada RH odobrila je, a MORH s tvrtkom MBDA France potpisao Ugovor o nabavi francuskog raketnog PZO sustava Mistral 3. Riječ je o sustavu vrlo kratkog dometa (Very Short Range – VSHORAD) koji je opremljen najnovijim inačicama projektila te svakako spada u najmodernije i najsposobnije u svojoj klasi (opširnije v. tekst Mistral – svestrano rješenje za PZO, HV br. 674).

U službenom priopćenju objavljenom netom nakon potpisa Ugovora, bilo je navedeno da se odnosi na isporuku raketa Mistral 3 i lansera s najnovijom termovizijskom kamerom, sustavom za kriptiranu elektroničku identifikaciju ciljeva i kompletom za koordinaciju zapovijedanja i upravljanja. Osiguran je i paket integrirane logističke potpore koji uključuje specijalni alat i ispitno-mjernu opremu, inicijalni komplet pričuvnih dijelova, tehničku dokumentaciju, vježbovne rakete, obuku osoblja prema načelu *obuka obučavatelja* i tehničku potporu proizvođača. Prve isporuke očekivale su se do početka 2024. godine. Praktično je oprema isporučena i prije od tog roka. Da su prve komponente sustava stvarno stigle potvrdila je fotografija s radnog posjeta potpredsjednika Vlade i ministra obrane RH Ivana Anušića Hrvatskoj kopnenoj vojsci (HKoV) 5. prosinca 2023. u Karlovcu. Na njoj se vidjela paljbena jedinica (tripod) sustava Mistral opremljena gabaritnom raketom Field Handling Trainer (FHT) koja služi za osnovnu obuku, uvježbavanje normiranih radnji i dovođenje sustava u određeni stupanj spremnosti.

HRVATSKA KOPNENA VOJSKA

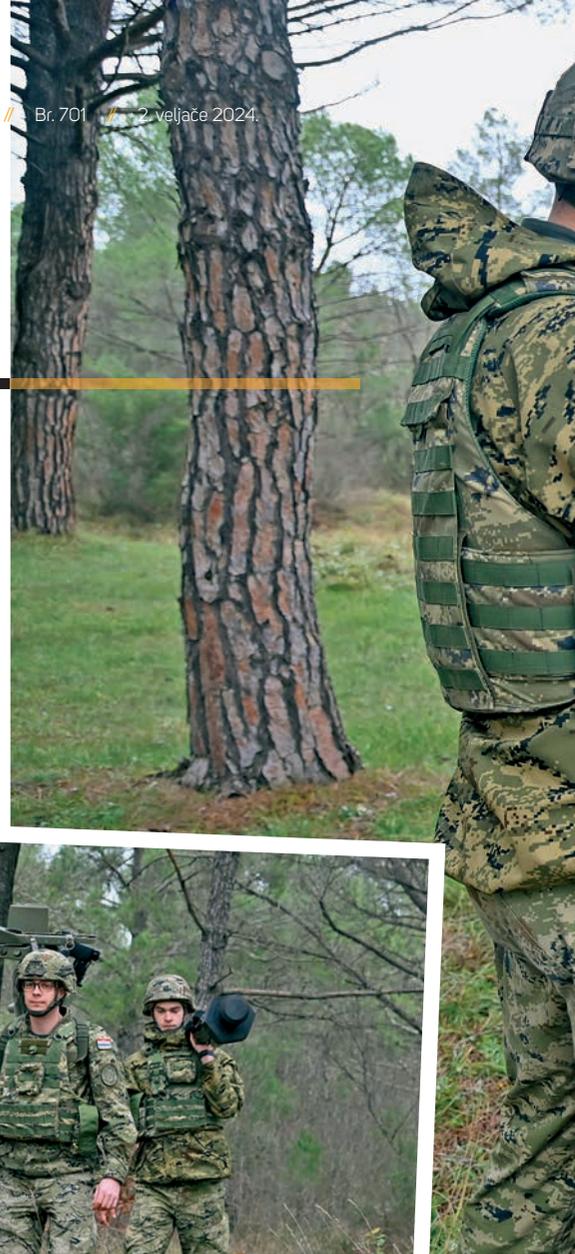
SURADNJA S FRANCUSKIM PARTNERIMA

Za ekskluzivne informacije o Mistralu 3 u Hrvatskoj vojsci, novinarska ekipa Hrvatskog vojnika sredinom je siječnja u vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemunik Donjem kod Zadra posjetila Pukovniciju protuzračne obrane HKoV-a. Postrojba je nositelj uvođenja sustava u operativnu uporabu i prva koja se njime oprema. S vremenom, preuzimat će ga i postrojbe PZO-a gardijskih brigada HKoV-a. Od naših sugovornika iz Raketne bitnice Pukovnije PZO-a saznajemo da su prve komponente sustava isporučene već početkom 2023. Što je još važnije, postrojba u suradnji s francuskim partnerima već itekako radi na izobrazbi i obuci osoblja za korištenje sustava. Sa zapovjednikom Raketne bitnice satnikom Josipom Čulinom razgovaramo u glavnoj učionici zgrade u kojoj je smještena njegova postrojba.

Već i letimičan pogled na prostoriju pokazuje da je obuka na sustavu Mistral u naprednoj fazi: klasična glavna ploča ispunjena je kredom ispisanim podacima, a na drugoj je strani računalo i spojen projektor koji pokazuje prezentaciju o Mistralu 3 u PowerPointu. Uz jedan zid nalazi se trodimenzionalni presjek rakete kojim vidite njezinu unutrašnjost i komponente. A duž svih zidova obješene su ilustracije s taktičko-tehničkim podacima i opisima ne samo Mistrala, nego i drugih modernih VSHORAD sustava koji su u ponudi na svjetskom tržištu. Tim Raketne bitnice koji se bavi Mistralom odreda čine mladi vojnici koji, kako ističe satnik Čulina, iznimno brzo usvajaju znanja i vještine nužne za učinkovitu uporabu sustava. Dio njih je uz kolege iz drugih postrojbi PZO-a HKoV-a već prošao cikluse obuke za poslužitelje (operatere), vođe skupina, zapovjednike desetina i zapovjednike vodova koju je MBDA organizirao u gradu Bourgesu u središnjoj Francuskoj. Ukratko, osposobljen je cjelovit zapovjedni lanac djelatnika koji rukuju Mistralom. Uskoro će započeti novi ciklus obuke, a Pukovnica PZO već sada ima kapacitete sama organizirati dio obuke za poslužitelje i vođe skupina za sustav Mistral. Obuka za obje dužnosti

vrlo je slična jer djelatnici moraju steći manje-više ista znanja i sposobnosti, no vođa skupine ima dodatnu zapovjednu odgovornost koja se tiče taktičkih zadata. Suradnja oko nabave i uvođenja Mistrala u HV s francuske strane ne podrazumijeva samo tvrtku MBDA France, nego i potporu francuskih oružanih snaga. U sklopu međunarodne vojne suradnje naši specijalisti za PZO imali su priliku nazočiti bojnju gadjanju sustavom Mistral francuskog KoV-a. "Vidjeli smo taktike, tehnike i postupke uporabe sustava u francuskoj vojsci te način organizacije bojnih gadjanja s njim. Korisno je podijeliti iskustva

Pukovnija PZO-a već sad ima kapacitete sama organizirati dio obuke za poslužitelje i vode skupina za sustav Mistral

s partnerima, u doktrinarnom i operativnom smislu. I to posebno u kontekstu uspostavljanja vlastitog ustroja prilagođenog potrebama Hrvatske vojske koji će biti spreman odgovoriti na suvremene izazove i prijetnje iz zračnog prostora," objašnjava zapovjednik bitnice.

HRVATI BRZO UČE

Mistral 3 golem je skok u tehnologiji u mnogim segmentima za sve postrojbe PZO-a HKoV-a, koje su trenutačno opremljene starijim sustavima sovjetskog dizajna Strela-2M i Iglu. Sustavi sovjetske proizvodnje pokazali su se učinkoviti u mnogim sukobima, međusobno su se nadopunjavali u taktičkom smislu na bojištu ovisno o dolazećoj ili odlazećoj putanji cilja. No, bitno je naglasiti da Mistral nema ograničenja u putanji cilja te jednako učinkovito djeluje na sve prijetnje iz zračnog prostora, neovisno o smjeru njihova kretanja. Infracrvena glava za samonavođenje Mistrala značajno je osjetljivija pri detekciji cilja, sustav samonavođenja dodatno je poboljšana, bojna je glava razorna, raketni motor osigurava nadzvučne brzine prilikom susretanja cilja... Jednako ubojito za prijetnje u zračnom prostoru, djeluje danju i noću, u svim vremenskim uvjetima. Još je jedna prednost što elevacijski može djelovati do -15 stupnjeva u odnosu na horizont. Dakle, ako taktička situacija zahtijeva, Mistralom se može djelovati i s povišenog položaja na ciljeve u zračnom prostoru, na kopnu ili vodi.

"Već godinama vježbamo i gađamo sa Strelom i Iglom. Dakle, nismo počeli od nule, francuski je sustav za nas nadogradnja i brzo smo usvojili sve što nam je obuka u Bourgesu nudila," kategoričan je satnik.

Uz spomenutu paljbenu jedinicu i raketu, sustav Mistral 3 čini još i baterija koja služi za napajanje rakete te hlađenje bojne glave s IR (infracrvenim) navođenjem, centralna baterija za napajanje svih komponenti sustava, optički

ili termovizijski ciljnik. Sam potonji uređaj izvrsna je oprema jer ima velike mogućnosti za izvidanje i promatranje, čak i kad ono nije izravno povezano s bojnim djelovanjem, dakle, kad nije noćni ciljnik za PZO. Tu je i koordinacijski paket (kit) koji se sastoji od oružnog adaptera i tableta te omogućava koordinirani način rada, odnosno daje mogućnost prijenosa slike sa senzora izravno na sučelje vodi skupine na paljbenu položaj. Svaka paljbena jedinica opremljena je i s uređajem za identifikaciju cilja (IFF) koji raketnoj skupini daje jasan status letjelice u zračnom prostoru. Ukratko, satnik Čulina ističe da sustav Mistral pruža širok spektar mogućnosti, posebno u pogledu uvezivanja podatkovnim vezama sa sensorima i zapovjednim mjestom čime se stvaraju uvjeti za učinkovito upravljanje paljbom u rodu PZO-a, a i u širem kontekstu otvara nove sposobnosti Hrvatske vojske.

HRVATSKA KOPNENA VOJSKA

TERENSKI SIMULATOR

Na prošlogodišnjoj Jadranskoj vojnoj i zrakoplovnoj izložbi i konferenciji održanoj u svibnju u Zadru, tvrtka MBDA na svojem je štandu postavila simulator Mistrala 3. Zahvaljujući imitaciji paljbene jedinice i tronošca te naočalama za virtualnu stvarnost, znatiželjnici su imali priliku okušati se u virtualnom gađanju na zrakoplove. Međutim, uz uporabu sobnog simulatora nužno je obučavati se i na terenskim simulatorima sa svrhom stvaranja što realističnijeg okruženja, a naši PZO-ovci u Bourgesu kombinirali su upravo i sobne i terenske simulatore. Terenski simulator Manual Training System (MTS) služi za uvježbavanje u terenskim uvjetima uz simulaciju lansiranja rakete na stvarne ciljeve ili na imitator zračnog cilja (IZC). To je praktično potpuni sustav Mistral koji je opremljen kao i operativni sustav, sve predlansirne radnje su iste kao i na operativnom sustavu. Jedino što se prilikom samog postupka lansiranja performanse poslužitelja mjere elektroničkim putem. Pojednostavnjeno, MTS-om se radi sve što i bojnim sustavom, jedino u konačnici nema lansiranja rakete. No, senzorski i računalni sustavi precizno evidentiraju sve postupke poslužitelja u procesu praćenja cilja, zaključavanja IC glave na cilj te sami postupak lansiranja. "Sobni simulator koji ste vidjeli na ASDA-i ne daje pravu percepciju vanjskog i zračnog prostora. Kad rabite MTS, u terenskim uvjetima s postrojbom, motrite zračni prostor i djelujete na stvarne ciljeve", kažu nam u Pukovnici PZO-a. Takva obuka može se svakodnevno provoditi u vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" te na svim terenima koji omogućuju nazočnost ciljeva u zračnom prostoru. Cijeli rod PZO-a u HKoV-u očekuje s nestrpljenjem predstojeću vježbu Štit 24 koja će se održati od 4. do 13. travnja

na vojnom poligonu "119. brigade Hrvatske vojske" na rtu Kamenjak u Istri. Hrvatskim vojnicima priključit će se saveznički kolege iz Francuske, Poljske, SAD-a i Slovenije. Najzanimljivije je da je na vježbi predviđeno prvo lansiranje bojnog projektila Mistral 3 u povijesti HV-a. Trenutačno sve što je potrebno za bojno djelovanje sustavom Mistral 3 u Hrvatskoj je vojsci, s obzirom na to da je uz ostale sastavnice sustava isporučeni i određeni broj bojnih raketa koje se, naravno, čuvaju u posebnim uvjetima. Skupnik Darko Rast, na dužnosti vođe skupine, ističe da je ekipa iz postrojbe novom sredstvu pristupila – entuzijastički. Sad su sve aktivnosti u bitnici usmjerene prema vježbi Štit 24 koja će biti vrhunac intenzivnog rada duljeg od godinu dana. "Nakon tog dana, moći ćemo reći da smo uvježbani i spremni za sve daljnje zadaće s Mistralom", ističe dočasnik. Bit će to zaista rijedak trenutak za mirnodopske uvjete. Naime, baš kao i kod drugih modernih sustava Hrvatske vojske kao što su projektil zrak-zemlja Hellfire ili protuoklopni projektil Spike LR, cijena rakete Mistral 3 prilično je visoka i ne

Mistral pruža širok spektar mogućnosti, posebno u pogledu uvezivanja podatkovnim vezama sa senzorima i zapovjednim mjestom čime se stvaraju uvjeti za učinkovito upravljanje paljbom u rodu PZO-a, a i u širem kontekstu otvara nove sposobnosti Hrvatske vojske

Cijeli rod PZO-a u HKoV-u očekuje s nestrpljenjem predstojeću vježbu Štit 24 na rtu Kamenjak u Istri. Najzanimljivije je da je na vježbi predviđeno prvo lansiranje bojnog projektila Mistral 3 u povijesti HV-a

Termovizijski ciljnik izvrsna je oprema jer ima velike mogućnosti za izviđanje i promatranje, čak i kad ono nije izravno povezano s bojnim djelovanjem

koriste se u bojnim gađanjima u mjeri kao što je to kod Igle ili Strele. To vrijedi za sve vojske, pa i one s velikim proračunom poput francuske.

SADAŠNJOST PUKOVNIJE PZO-a

Nakon zanimljivih razgovora o nabavi Mistrala, dobili smo izvrsnu priliku i vidjeti neke od komponenti sustava koji su stigli u Hrvatsku. Pripadnici Raketne bitnice skladište ih u savršenom redu. Posebno za Hrvatski vojnik, na jednoj od lokacija u vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" napravili su malu demonstraciju svoje obuke. Kako je Mistral 3 ipak kompleksniji sustav od Strele ili Igle, te da bi bitnica funkcionirala besprijekorno, nužno je uključivanje ljudi različitih vojnostručnih specijalnosti. Pozornik Nikola Raspović raspoređen je na dužnost poslužitelja. Vojnik iz Zadra u OSRH je dvije i pol godine, i brzo je dobio svoju priliku na potpuno novom sustavu, a u budućnosti se vidi i kao dočasnik pa i časnik za PZO, jer ima fakultetsku diplomu. "Jasno je, novi je sustav puno kompleksniji od naših dosadašnjih, no ima puno bolje karakteristike. Nisam bio u Francuskoj, no kolege koji su prošli tamošnju obuku već su nam prenosili stečena znanja pomoću opreme koja nam je ovdje na raspolaganju. Ima tu dosta sitnica koje treba pohvatati, no mladi smo i motivirani, imamo veliku želju za usavršavanjem u svojem pozivu," nabraja pozornik. PZO sustavi vrlo kratkog dometa koji stižu iz Francuske prvi su korak prema modernizaciji zemaljskih sposobnosti PZO-a HKoV-a i cijelog OSRH. Kako je riječ o jednom od najmodernijih i najučinkovitijih sustava svoje klase u svijetu, on bi trebao biti svojevrsan temelj i za uspostavu integriranog PZO-a te nabavu sustava PZO srednjeg dometa. Potonja je nabava u više aspekata jedna od najvećih u povijesti OSRH, u nekim segmentima mogla bi nadmašiti i nabavu Rafalea. No, u ovom trenutku, sa sugovornicima iz Pukovnije PZO-a zadržali smo se samo na sredstvu koje je sad već – njihova sadašnjost. "Mistral 3 uistinu je sofisticiran, moćan, ubojit, praktički nema operativnih ograničenja i može neutralizirati cijeli spektar besposadnih letjelica, krstarećih projektila, aviona i helikoptera. Ciklus opremanja odvija se po planu, a mi smo spremni za daljnju obuku, uvježbavanje i uvođenje sustava u operativnu uporabu," zaključuje satnik Čulina.

ZA SLOBODNU HRVATSKU NAJZASLUŽNIJI SU HRVATSKI BRANITELJI

U Zadru je obilježena 31. obljetnica vojno-redarstvene operacija Maslenica kojom je oslobođeno zadarsko zaleđe te uspostavljena veza između sjevera i juga Hrvatske. Obilježavanje je započelo na središnjem zadarskom groblju polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća u spomen na poginule, nestale i umrle hrvatske branitelje

Situacija u zadarskom zaleđu na prijelazu iz 1992. u 1993. godinu nije bila laka. Velikosrpski agresor na zadarskom je području bio pred ostvarenjem svojeg cilja. Hrvatska je komunikacijski gotovo bila presječena na dva dijela. Željeznički promet između sjevera i juga zemlje bio je potpuno prekinut, a cestovni promet odvijao se preko otoka Paga. Bojišnica je utvrđena na samom ulazu u grad Zadar i sve je bilo prilično neizvjesno. Hrvatska je čitavo vrijeme pokušavala brojnim pregovorima naći kompromisno rješenje s pobunjenim Srbima no niti jedan dogovor nije urodio plodom. Uvidjevši da kršenju sporazuma nema

TEKST
Tomislav Vidaković

FOTO
Filip Klen

kraja te da pobunjeni Srbi čine sve kako bi izigrali Rezoluciju Vijeća sigurnosti UN-a hrvatsko državno vodstvo donosi odluku o provedbi operacije sa svrhom ponovnog cestovnog povezivanja sjeverne i južne Hrvatske, koja je u svakom pogledu trpjela zbog prometne izoliranosti. Operacija kodnog naziva Gusar, kako ne bi odala cilj i pravac djelovanja, započela je 22. a okončana 27. siječnja. Cilj je bio osloboditi zadarsko zaleđe i grad Zadar od neposrednog neprijateljskog djelovanja, odbaciti neprijatelja od hrvatske obale, presjeći osnovne cestovne smjerove Gračac - Obrovac i Benkovac - Knin te osloboditi pravac Zadar - Maslenica - Karlobag radi ponovnog povezivanja sjevera i juga Hrvatske. Trebalo je osloboditi zračnu luku Zemunik te zauzeti ključne objekte na Velebitu koji će služiti kao oslonac izvođenju aktivne obrane i daljnjim napadnim djelovanjima.

OBLJETNICA VRO MASLENICA

ZADAR PONOSAN NA HRVATSKU VOJSKU

Operacija je uspješno privedena kraju, a sve su zadaće izvršene te neprijatelj više nije prijetio Zadru, a Hrvatska je cestovno povezala sjever i jug. Cijena slobode bila je iznimno visoka jer je poginulo 127 hrvatskih branitelja dok ih je 158 ranjeno. Zadar i zadarska okolica, ali i čitava Hrvatska, to nikad nisu zaboravili.

Ove je godine obilježena 31. obljetnice ove oslobodilačke akcije. Zadrani su s ponosom dočekali svečani mimohod pripadnika OSRH i MUP-a s ratnim zastavama svih postrojbi iz Domovinskog rata, a u čast svih onih koji su svoje živote položili na oltar domovine. Za sve njih služena je misa zadužnica u crkvi sv. Šimuna.

Osim na središnjem zadarskom groblju vijenci su položeni kod spomen-obilježja 3. bojni Imotski sokolovi i 4. gardijskoj brigadi Pauci u Ulici Ante Starčevića, zatim u uvali Jazine kod Kocke, spomenika hrvatskim braniteljima. Počast je odana i kod spomen-obilježja 3. gardijske brigade Kune u Kašiću gdje je život izgubilo 32 pripadnika 3. gardijske brigade Kune. Potom se obilježavanje obljetnice nastavilo u Islamu Latinskom gdje se nalazi spomenik palim pripadnicima 4. gardijske brigade Pauci te na sjevernoj strani Masleničkog mosta.

Na obilježavanju obljetnice bili su potpredsjednik Vlade i ministar obrane Ivan Anušić, potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, izaslanik Predsjednika Republike Hrvatske i vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga Republike Hrvatske načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH admiral Robert Hranj, ministar regionalnog razvoja i fondova EU Šime Erlić, glavni ravnatelj policije Nikola Milina, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora zastupnik u Hrvatskom saboru Rade Šimičević te brojni sadašnji i bivši zapovjednici Oružanih snaga i predstavnici lokalnih i regionalnih vlasti.

OPERACIJA MASLENICA KAO TEMELJ ZA DALJNJE OSLOBAĐANJE ZEMLJE

“Akcijom smo dokazali da nismo više samo operativno sposobni braniti naš teritorij, nego i oslobađati. Bila je to jedna u nizu uspješnih operacija koja je završila operacijom Oluja i potpunim oslobađanjem hrvatskog teritorija. Maslenica je svakako bila jedna od većih i bitnijih akcija u Domovinskom ratu za koju možemo reći da je uspjela spojiti jug Hrvatske s ostatkom države”, rekao je ministar obrane Ivan Anušić te dodao kako je cijelu 1993. godinu proveo na terenu u zadarskom zaleđu. “Bio sam u Smokoviću i Kašiću. Cijeli Domovinski rat proveo sam na terenima i na područjima na kojima su bile ratne operacije. Kad su u Slavoniji ratne operacije stale '91. godine nastavile su se ovdje na Južnom bojištu. Moja sjećanja su ponos i slava, ali i naravno tuga za onim ljudima koji više nisu s nama. Njihovi su životi utkani u temelje neovisne Republike Hrvatske i njih moramo poštivati. Isplatilo se sve što smo radili jer imamo samostalnu i neovisnu Republiku Hrvatsku za koju su najzaslužniji hrvatski branitelji. A svi drugi onda mogu iza njih doći u red,“ istaknuo je ministar obrane.

“Moramo se prisjetiti svih strahota koje smo proživjeli zbog Miloševićeve velikosrpske agresije na Hrvatsku i svih stradanja od Dubrovnika do Vukovara, kao i ovdje zadarskog zaleđa i grada Zadra. Moramo se prisjećati svega što se događalo u tim godinama, kao i odlučnosti prvog predsjednika dr. Franje Tuđmana, načelnika Glavnog stožera generala Janka Bobetka, zapovjednika generala Ante Gotovine i svih drugih zapovjednika, ali na poseban način hrabrih hrvatskih branitelja,“ rekao je ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved.

“Operacija Maslenica bila je naznaka kako će Hrvatska izići iz Domovinskog rata kao pobjednica. U njoj su sudjelovale sve grane oružanih snaga. Pokazao se značaj dragovoljnosti, ali isto tako i profesionalnosti oružanih snaga,“ rekao je na obilježavanju obljetnice načelnik Glavnog

stožera admiral Robert Hranj. Operacija Maslenica ostat će trajno zabilježena u hrvatskoj povijesti po jasno upućenoj poruci neprijatelju kakav ga završetak očekuje na tada okupiranim područjima. U svega nekoliko dana Hrvatska vojska uspješno je izvršila planirane ciljeve. Značenje ove operacije očitovalo se i prema međunarodnoj zajednici koja je dotad izražavala duboku sumnju u osposobljenost i snagu hrvatskih Oružanih snaga. Ta je sumnja odbačena kao neutemeljena i međunarodna je javnost nakon operacije Maslenica shvatila kako su hrvatske Oružane snage sposobne osloboditi svoju zemlju. Operacija je Hrvatskoj vojsci donijela niz iskustava koja su joj uvelike pomogle u daljnjem jačanju, organizaciji, razvoju i uporabi postrojbi, što se očitovalo u kasnijim akcijama u kojima su oslobođena sva hrvatska područja.

NOVA SREDSTVA ZA HRVATSKU VOJSKU

Tekst: Tomislav Vidaković / Foto: Tomislav Brandt

U vojarni "Admiral flote Sveto Letica-Barba" u Splitu organizirana je svečanost u povodu otvaranja obnovljenih objekata koje će koristiti protuminski ronitelji, te primopredaje RIB brodica Zapovjedništvu specijalnih snaga

Suradnja s OS-om SAD-a na području protuminskih sposobnosti HRM-a kontinuirano se provodi od 2008. i jedan je od glavnih čimbenika koji direktno podupiru implementaciju Cilja sposobnosti Mornaričko minsko ratovanje – Protuminske sposobnosti. Na inicijativu HRM-a, početkom 2020. pokrenut je projekt donacije vezano uz izgradnju i obnovu infrastrukture za protuminske ronitelje HRM-a. Time je Vlada SAD-a nastavila kontinuirano aktivno podupiranje zajedničkih projekata sufinanciranjem iz HMAP-a (Humanitarian Mine Action Program).

Odluka o namjeri prihvaćanja donacije Vlade SAD-a potpisana je 7. srpnja 2020. Donacija u iznosu od 500 000 dolara bez PDV-a bila je namijenjena izgradnji infrastrukture za razvoj obučnih sposobnosti protuminskih ronitelja Hrvatske ratne mornarice. Nedugo nakon toga, s timom iz Zapovjedništva za izgradnju pomorske infrastrukture (Naval Facilities Engineering Command – NAVFAC) dogovoreno je kako će radovi obuhvaćati izgradnju poligona za razminiranje, koji će biti smješten sa zapadne strane sportskih terena, te sanaciju dijela građevina broj 54 i 58. Do kraja kolovoza 2020. američka strana u koordinaciji s HRM-om izradila je tehničke specifikacije koje su poslužile kao temeljni dokument za postupak javne nabave.

OSRH

Ugovor s odabranim izvođačem radova potpisan je 26. veljače 2021. Vrijednost ugovora bila je 459 500 dolara bez PDV-a, a rok za završetak radova 24 mjeseca. Ugovorom su bili obuhvaćeni ne samo osnovni nego i svi dodatni radovi. Radovi na rekonstrukciji objekata započeli su u svibnju 2021., nakon što je sporazumom regulirano plaćanje PDV-a, a završeni su nekoliko mjeseci prije ugovornog roka, 12. listopada 2022. Važnost uspješne realizacije ove donacije to je veća što su se sve pripreme radnje, a i dio radova, odvijali za vrijeme koronakrize. To je ne samo jako usporilo i zakompliciralo radove nego je nosilo i rizik od zaraze. Riječ je o prvoj donaciji Vlade SAD-a u infrastrukturu Hrvatske ratne mornarice i važno je napomenuti kako će hrvatska strana nastaviti ulaganja u spomenute građevine. Za jesen ove godine planirano je opremanje preostalim potrebnim namještajem, a sve u cilju ustrojavanja Međunarodnog središta za obuku protuminskih ronitelja.

SAD – NAJVAŽNIJI HRVATSKI PARTNER U DOMENI OBRANE I SIGURNOSTI

“Danas je poseban dan za Hrvatsku ratnu mornaricu jer slavimo službeno otvorenje našeg novog poligona za obuku otklanjanja eksplozivnih sredstava. Ovaj centar za obuku kritičan je resurs, koji će nam omogućiti da poboljšamo sposobnosti protuminskih mjera i da nove tehnologije stavimo u praksu u svakodnevnom radu. To će nam omogućiti učinkovitije izvršavanje zadaća. Razminiranje je dug i zahtjevan proces, ali odlučni smo unaprijediti svoje sposobnosti u tom segmentu”, rekao je okupljenima novi zapovjednik HRM-a komodor Damir Dojkić. Posebno je istaknuo kako je izgradnja infrastrukture za obuku protuminskih ronitelja omogućena zahvaljujući velikodušnoj potpori Vlade Sjedinjenih Američkih Država. “Sjedinjene Američke Države najvažniji su strateški partner Republike Hrvatske u području obrane. Uz izvrsne bilateralne odnose, Sjedinjene Američke Države pružaju pomoć i potporu Republici Hrvatskoj u nizu područja, uključujući obrazovanje i obuku, zajedničke vježbe; donacije i nabave ključne vojne opreme; pružanje potpore hrvatskom sudjelovanju u operacijama u inozemstvu; humanitarne i razvojne projekte potpore Oružanim snagama i lokalnim

Centar za obuku kritičan je resurs, koji će nam omogućiti da poboljšamo sposobnosti protuminskih mjera i da nove tehnologije stavimo u praksu u svakodnevnom radu

zajednicama u Hrvatskoj te mnoge druge aktivnosti”, naglasio je komodor Dojkić.

“Sjedinjene Države i Hrvatska dijele iste vrijednosti i iste interese, ali dijele i zajedničku sigurnost. Vlada Sjedinjenih Država kao i američko zapovjedništvo u Europi s ponosom su financijski pomogli Hrvatskoj ratnoj mornarici u ostvarenju ovog projekta. Radi se o bliskom NATO-ovu partneru i saveznici. Oružane snage SAD-a i Hrvatske blisko surađuju zadnjih 30 godina i nadamo se da je ovo samo još jedan od brojnih zajedničkih projekata koje ćemo ostvariti”, izjavio je vojni izaslanik SAD-a brigadir Scott McLearn.

“Riječ je o projektu koji je pridonio hrvatsko-američkom savezništvu i partnerstvu, ali i HRM-u, kao i Zapovjedništvu specijalnih snaga. Rezultat je dugogodišnje suradnje američke i hrvatske strane. Sjedinjene Države najveći su i najvažniji partner Hrvatske na polju sigurnosti i ta se suradnja i danas pokazala u najboljem svjetlu”, naglasio je Igor Gabrić, načelnik Sektora za međunarodnu sigurnost i obrambenu suradnju Uprave za obrambenu politiku MORH-a.

Prilikom primopredaje RIB (Rigid inflatable boat) brodice zapovjednik ZSS-a brigadir Ivan Miloš istaknuo je kako je ovo samo još jedan dokaz dugogodišnje kvalitetne suradnje OS-a SAD-a i OSRH te dodao kako se nada da će se ova plodna suradnja nastaviti.

Ukupna je vrijednost opremanja 6,7 milijuna dolara. Donacija Vlade SAD-a iznosi 5,1 milijun dolara te uključuje tri RIB brodice, a Ministarstvo obrane kupilo je 2022. jednu brodicu u vrijednosti 1,6 milijuna dolara. Cjelovito opremanje specijalnih snaga četirima RIB brodicama za pomorske specijalne snage proizlazi iz potreba za provedbom pomorskih specijalnih operacija na taktičkoj razini te dostizanja zahtjeva NATO-ova Cilja sposobnosti.

RAZGOVOR

KOMODOR

DAMIR DOJKIĆ

ZAPOVJEDNIK HRM-a

TEKST

Željko Stipanović
Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

VOĐENJE OSOBNIM PRIMJEROM

“Od zapovjednika svih razina, ali i od Dočasničkog lanca potpore inzistirat ću na izgradnji autoriteta temeljenog na osobnom primjeru i vrednovanju doprinosa svakog pojedinca. Usto, smatram da se svaki obučni događaj treba realno planirati te imati jasan cilj i svrhu, a uočeni nedostaci moraju se sustavno otklanjati”, istaknuo je zapovjednik HRM-a komodor Damir Dojkić

RAZGOVOR // KOMODOR DAMIR DOJKIĆ

Nakon što je nedavno preuzeo dužnost zapovjednika Hrvatske ratne mornarice komodor Damir Dojkić za naš časopis govori o svojim prioritetima koje će poduzeti kao novi zapovjednik. Posebno ističe vođenje djelatnika osobnim primjerom, ali i projekte modernizacije koji ovu granu očekuju i koji će se, nadamo se i želimo, vrlo brzo moći i konkretnije vidjeti.

NEDAVNO STE PREUZELI DUŽNOST ZAPOVJEDNIKA HRM-A. SIGURNO VEĆ IMATE PLAN KOJIM GA PRAVCEM ŽELITE VODITI. RECITE NAM NEŠTO KONKRETNIJE O KORACIMA KOJE PLANIRATE PODUZETI.

Preuzimanje dužnosti zapovjednika HRM-a nosi sa sobom izniman osjećaj obveze i odgovornosti, ali i priliku za konkretizaciju nekih ideja i razmišljanja za koje čvrsto vjerujem da su na dobrobit HRM-a i OSRH u cijelosti. Ponajprije, namjera mi je dodatno unaprijediti cjelokupan proces obuke i uvježbavanja sukladno ovlastima i odgovornostima, i aktualnim sigurnosnim izazovima te trendovima razvoja suvremenih mornarica. Kako sam već tijekom ceremonije primopredaje dužnosti zapovjednika HRM-a najavio, od zapovjednika svih razina, ali i od Do-

Vežano uz uvođenje obalnih op-hodnih brodova u operativnu upo-rabu vrijedi istaknuti da je Obal-na straža RH uz potporu HRM-a može provesti navedenu zadaću u relativno kratkom vremenu, tako da se osposobljavanje bu-dućih članova posada OOB-ova provodi na OOB-31 Omiš koji je u našem sastavu od 2018.

časničkog lanca potpore inzistirat ću na izgradnji autoriteta temeljenog na osobnom primjeru i vrednovanju doprinosa svakog pojedinca. Usto, smatram da se svaki obučni događaj treba realno planirati te imati jasan cilj i svrhu, a uočeni nedostaci moraju se sustavno otklanjati. U svakom slučaju, to je jedan kontinuiran i zatvoren proces koji je u potpunosti u skladu s Doktrinom obuke u OSRH i načelu *puzi-hodaj-trči*.

MINISTAR OBRANE IVAN ANUŠIĆ PONOVRNO JE POKRENUO RAZGOVORE O ISPORUCI OBALNIH OP-HODNIH BRODOVA, ŠTO BI SE U DOGLEDNO VRIJEME TREBALO I DOGODITI. AKO SE TO OSTVARI, KAKAV JE PLAN HRM-A U POGLEDU NJIHOVA UVOĐENJA U OPERATIVNU UPORABU?

Nastavak gradnje serije OOB-ova u nadležnosti je Ministarstva obrane, a HRM pruža svu potrebnu potporu tijekom nastavka gradnje, koja je sada u određenoj mjeri izvjesna, te tijekom primopredajnih ispitivanja. Vežano uz uvođenje brodova u operativnu uporabu vrijedi istaknuti da je Obalna straža RH uz potporu HRM-a u mogućnosti provesti navedenu zadaću u relativno kratkom vremenu, tako da se osposobljavanje budućih članova posada OOB-ova provodi na OOB-31 Omiš koji je u našem sastavu od 2018. godine. Taj je proces započet odmah nakon uvođenja OOB-31 u punu operativnu uporabu, a u sklopu osposobljavanja posade prvog broda iz serije (OOB-32).

OSIM OOB-A, KAKVA SU JOŠ PLOVILA PRIORITETI ZA HRM?

Već je u nekoliko navrata u javnosti predstavljena nužnost opremanja HRM-a sa suvremenim višenamjenskim brodom koji će biti nositelj cijelog spektra borbenih sposobnosti i sposobnošću provedbe zadaća u svim uvjetima na Jadranu, ali i na Mediteranu. Kad govorim o borbenim sposobnostima, to se prije svega odnosi na sposobnost protupovršinskog, protuzračnog i protupodmorničkog djelovanja te pružanje potpore u provedbi zadaća Obalne straže kao što su tražnje i spašavanje te nadzor Isključivog gospodarskog pojasa, posebno u složenim meteorološkim uvjetima. U sklopu projekta izrađena je i odobrena taktička studija koja jasno definira glavne značajke i sposobnosti broda i na temelju toga mogu reći kako je riječ o suvremenoj višenamjenskoj korveti. Želim naglasiti kako će takva platforma ujedno osigurati i značajan doprinos razvoju združenih sposobnosti Hrvatske vojske kao što je npr. integrirani sustav PZO-a ili sposobnost provedbe udara na velikim udaljenostima, što je u konačnici uvjerljiv instrument strateškog odvratanja. Naravno da realizacija takvog projekta zahtijeva značajna financijska sredstva, ali vjerujem kako će se pronaći rješenje na isti način kako su realizirani i neki drugi projekti od kapitalnog značaja za Oružane snage. Osim toga za zadržavanje i razvoj sposobnosti HRM-a potrebno je osigurati platforme za provedbu protuminskog djelovanja. U tom smislu već su ranije poduzete aktivnosti za nabavu dva rabljena broda lovca mina, međutim kako je od zaprimljene ponude prošlo dosta vremena, nužno je još jednom napraviti stručnu analizu s najboljim rješenjem za HRM.

U pronalaženju optimalnog rješenja svakog projekta nužno je uzeti u obzir i niz drugih čimbenika kao što su realne mogućnosti društva, određene benefite u smislu angažiranja nacionalnih gospodarskih resursa,

RAZGOVOR // KOMODOR DAMIR DOJKIĆ

ali što je iznimno važno i garanciju održavanja svih sustava u budućnosti.

KOJE BI JOŠ BILE GLAVNE STAVKE IZ PREDSTOJEĆEG DUGOROČNOG PLANA RAZVOJA, A KOJE SE TIČU HRM-A TE NJEGOVA OPREMANJA, MODERNIZACIJE, USTROJA, ZADAĆA...?

Osim ranije navedenih, projekti od najvećeg značaja za HRM opremanje su radarima za nadzor površinske situacije te opremanje novim protubrodskim raketnim sustavima koji trebaju zamijeniti postojeći sustav RBS-15B čiji se životni vijek primiče kraju. Tu je i modernizacija brodova minopolagača DBM, čime će se značajno unaprijediti funkcija zaštite snaga, odnosno sposobnost prevoženja morem sastavnica kopnene vojske u slučaju potrebe; zatim opremanje poligona za borbenu

Smatram da se svaki obučni događaj treba realno planirati te imati jasan cilj i svrhu, a uočeni nedostaci moraju se sustavno otklanjati

otpornost broda te pri kraju planskog razdoblja opremanje novim desantno-jurišnim brodovima. Planirana je i realizacija nekih manjih projekata, podjednako značajnih: doopremanje Voda protuminskih ronitelja, Satnije Mornaričko-desantnog pješništva te raketnih topovnjača klase Helsinki za provedbu operacija pomorskog presretanja.

S OBZIROM NA STAROST TEHNIKE KOJA VAM JE NA RASPOLAGANJU, USPIJEVATE LI JU USPJEŠNO KVALITETNO ODRŽAVATI?

Zahvaljujući izvrsnoj suradnji s Upravom za logistiku Glavnog stožera OSRH temeljno se održavanje još uvijek provodi na zadovoljavajućoj razini. I pored svih ograničenja uspješno je proveden remont motora M-504 za RTOP klase Kralj tako da su sada i RTOP-11 i RTOP-12 nakon dugo vremena u operativnoj uporabi. Ipak, kako je riječ o prilično starim sustavima, sve se više susrećemo s problemom nabave pričuvnih dijelova, a prije svega za sustave za upravljanje paljbom i senzorske sustave. Cijeli taj proces dodatno usložnjava značajno povećanje cijene rada, ne samo u osiguranju dostatnih sredstava, već i u planiranju jer se od trenutka definiranja zahtjeva do samog ugovaranja putem javne nabave cijena može povećati i do 30 % pa i više. Zbog toga je za mornaricu od presudne važnosti da se pravodobno započne s realizacijom projekata opremanja i modernizacije.

HRM JE AKTIVAN U MEĐUNARODNIM MIŠIJAMA I OPERACIJAMA. KAKO ONE UTJEČU NA VAŠE OPERATIVNE SPOSOBNOSTI?

Sudjelovanje u NATO-ovoj operaciji Sea Guardian od iznimnog je značaja za HRM i zasigurno daje velik doprinos razvoju operativnih sposobnosti. Iako je trajanje zadaće relativno kratko, tri do četiri tjedna, ono zahtijeva maksimalno naprezanje posade i provedbu zadaća u složenim vremenskim uvjetima, što nije rijetkost na Mediteranu. Osim te operacije, pripadnici Voda protuminskih ronitelja u sklopu redovitih rotacija ukrcani su na lovac mina RM Italije koji je angažiran u stalno spremnim protuminskim snagama (SNMCMG-2, Standing NATO Mine Countermeasures Group – 2). Kako ova skupina brodova provodi i klasične borbene zadaće i u mirnodopskim uvjetima (neutralizaciju bojnih morskih mina), stečena znanja i iskustva od neprocjenjive su važnosti za unapređenje sveukupnih sposobnosti. Angažiranje u

Zahvaljujući izvrsnoj suradnji s Upravom za logistiku Glavnog stožera OSRH temeljno se održavanje još uvijek provodi na zadovoljavajućoj razini. I pored svih ograničenja uspješno je proveden remont motora M-504 za RTOP klase Kralj tako da su sada i RTOP-11 i RTOP-12 nakon dugo vremena u operativnoj uporabi

Već je u nekoliko navrata u javnosti predstavljena nužnost opremanja HRM-a sa suvremenim višenamjenskim brodom koji će biti nositelj cijelog spektra borbenih sposobnosti i sposobnošću provedbe zadaća u svim uvjetima na Jadranu, ali i na Mediteranu. Za projekt je izrađena i odobrena taktička studija koja jasno definira glavne značajke i sposobnosti broda i temeljem toga mogu reći kako je riječ o suvremenoj višenamjenskoj korveti

operacijama saveznika osigurava kontinuiran proces podizanja interoperabilnosti te podiže ugled pripadnika Hrvatske vojske. O uspješnosti provedbe svjedoče brojna priznanja i pohvale bilateralnih partnera i zapovjednika pomorskih snaga NATO-a (MARCOM).

U SURADNJI S VLADOM SAD-A, KOJA JE DONIRALA DIO SREDSTAVA, NEDAVNO JE ZAVRŠENA IZGRADNJA I OBNOVA INFRASTRUKTURE ZA PROTUMINSKE RONITELJE HRM-A. ŠTO ČE ZA NJIH ZNAČITI OBNOVA SPOMENUTE INFRASTRUKTURE?

Upravo je prije nekoliko dana održana svečanost nakon završetka radova na objektima i poligonu za razminiranje koje je financirala Vlada SAD-a. Ova donacija, odnosno provedeni radovi osiguravaju odlične uvjete za provedbu teorijske nastave i praktične obuke pripadnika Voda protuminskih ronitelja, ali i smještaj polaznika tečaja. Tako će obuka i tečajevi biti znatno učinkovitiji, s obzirom na to da smo do sada polaznike morali slati na druge poligone izvan Splita, što je iziskivalo dodatne troškove i vrijeme. Usto, valja istaknuti da je ova infrastruktura sada raspoloživa i za druge sastavnice OSRH, kao i za pripadnike Ministarstva unutarnjih poslova, s kojima imamo odličnu suradnju u ovom području.

MOŽE LI SE OČEKIVATI DA BI SE MOGLO USTROJITI MEĐUNARODNO SREDIŠTE ZA OBUKU PROTUMINSKIH RONITELJA?

Iako su za to stvorene realne pretpostavke, treba biti svjestan da je to složen proces koji ovisi i o čimbenicima na koje je teško utjecati, jer već sada u ovom području velike mornarice NATO-a imaju razvijene obučne kapacitete. Ipak, tijekom prošle godine navedena obučna infrastruktura korištena je tijekom provedbe međunarodnih aktivnosti i već je iskazan značajan interes nekih saveznica, prije svega zemalja u regiji. U tom se pogledu kontinuirano radi i zasigurno će nam biti u fokusu interesa u sklopu međunarodne vojne suradnje.

PRVI KADETI – STUDENTI VOJNOG POMORSTVA ZAVRŠAVAJU STUDIJ. KAKVA SU OČEKIVANJA HRM-A OD TIH MLADIH LJUDI?

S obzirom na nedostatak pomorskih časnika, raspored na prvu dužnost nakon završetka studija prvog naraštaja kadeta iskorak je za mornaricu. Očekivanja od mladih časnika su velika, a kako sam bio izravno uključen u proces izobrazbe odgovorno mogu reći da su i utemeljena. Kako su gotovo svi kadeti odmah postavljeni na zapovjedne dužnosti unutar postrojbi HRM-a, od njih će se zahtijevati dodatni napori jer će, uz osposobljavanje za dužnost na koju su raspoređeni morati obavljati i dnevne zadaće i aktivnosti. Svakako, od posebne važnosti bit će im pomoć starijih kolega za koje sam siguran da će im nesebično prenositi svoja znanja i iskustva.

S obzirom na nedostatak pomorskih časnika, raspored na prvu dužnost nakon završetka studija prvog naraštaja kadeta iskorak je za mornaricu. Očekivanja od mladih časnika su velika, a kako sam bio izravno uključen u proces izobrazbe odgovorno mogu reći da su i utemeljena

Pripreme za dolazak
višenamjenskog borbenog
aviona Rafale u Hrvatsku očituju
se i u civilno-vojnoj koordinaciji
te zajedničkim aktivnostima

HRZ I HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE SURADNJA ZA SIGURNO HRVATSKO NEBO

Tekst: Domagoj Vlahović / Foto: HRZ

Krajem kolovoza prošle godine u radnom posjetu Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu (HRZ) bio je general-bojnik Njemačkog ratnog zrakoplovstva Karsten Stoye. Časnik s bogatim iskustvom pilota borbenog aviona, a potom i zapovjednika u Luftwaffeu i NATO-u, trenutačno radi u Eurocontrolu. Riječ je o paneuropskoj civilno-vojnoj organizaciji (agenciji) posvećenoj potpori cjelokupnom europskom zrakoplovstvu, s naglaskom na sigurnost zračne plovidbe. Osim što je čelnik Eurocontrolova Odjela za civilno-vojnu suradnju, general je i vojni savjetnik glavnom direktoru agencije. Zapovjednik HRZ-a brigadni general Michael Križanec primio je u vojarni "Pukovnik Marko Živković" na Plešu generala Stoyea te ga upoznao s HRZ-om i aktivnostima kao i napori-

ma koji se ulažu u razvoj novih sposobnosti. Kako je objavljeno u HRZ-ovu priopćenju, tijekom posjeta bilo je riječi o fleksibilnoj i učinkovitijoj uporabi zračnog prostora u okviru projekta Europsko nebo. U nastavku posjeta general Stoye obišao je objekte DBD-a u 91. krilu HRZ-a, objekt ASBE, Operativno središte bojne ZMIN te Hrvatsku kontrolu zračne plovidbe (HKZP). General Stoye zahvalio je na svim dosadašnjim naporima HRZ-u i OSRH na pružanju potpore i uložnim naporima RH u cilju uspostave sigurnog i cjelovitog zračnog prostora iznad Europe uz učinkovitiju uporabu i nadzor zračnog prostora vezano za letenje zrakoplova saveznika.

JOŠ ČVRŠĆE I INTENZIVNIJE

Posjet predstavnika Eurocontrola bio je po svojem sadržaju zanimljiv upravo u segmentu civilno-vojne suradnje. Naime, upravljanje i nadzor zračnog prostora na razini pojedinih zemalja, ali i EU-a te NATO-a nisu mogući bez suradnje i koordinacije civilnih i vojnih institucija. A ona se u najvećoj mjeri ostvaruje kroz povezanost HRZ-a i Hrvatske kontrole zračne plovidbe. Prema informacijama koje je Hrvatski vojnik dobio u Zapovjedništvu HRZ-a, ta će se suradnja još učvrstiti i intenzivirati. To su nam argumentirali kroz još neke zaključke sa sastanka generala Križaneca i Stoyea. Naime, oba izaslanstva složila su se da je trenutačno najveći izazov upravljanja zračnim prostorom u Europi povećanje zračnog prometa. Tijekom 2023., opet je došao na razinu iz predpandemijske 2019. godine. U tim okolnostima, HRZ i HKZP već se uvelike pripremaju za skorašnji dolazak višenamjenskih borbenih aviona Rafale u HRZ.

Avioni Rafale i MiG-21 lete nad Zagrebom u ožujku 2022. Borbeni avioni 4. i novijih generacija poput Rafalea zahtijevaju puno veći zračni prostor za uvježbavanje u odnosu na MiG-21, a HRZ će s obnovljenom eskadrilom itekako povećati intenzitet i broj letova u obuci

VIDBE

HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO

prema kojoj se zračni prostor ne bi trebao određivati niti kao posve civilni niti kao posve vojni zračni prostor nego ga je bolje smatrati jednom cjelinom u kojoj se moraju smjestiti potrebe svih korisnika.

AMC – FOKUSNA TOČKA

U našoj javnosti, pa i među boljim poznavateljima iz sustava MORH-a i OSRH, manje je poznato da se suradnja HRZ-a i HKZP-a ostvaruje i kroz Jedinicu za upravljanje zračnim prostorom (Airspace Management Cell – AMC) ustrojenu 3. travnja 2014. unutar HKZP-a. U njoj se rotiraju po četvorica HRZ-ovih časnika, stručnjaka za zračni promet, koji su operativna spojnica u upravljanju zračnim prostorom. AMC je združena civilno-vojna fokusna točka nadležna za dnevno upravljanje zračnim prostorom pod nadležnošću RH. Dakle, hrvatski časnici rade u AMC-u HKZP-a kao kontrolori, ali i svojevrsni koordinatori 24 sata dnevno, 7 dana u tjednu, 365 dana u godini. Civilno-vojna operativna spona u nadzoru zračnog prostora ne prekida se ni na minutu. Između MORH-a i HKZP-a postoji šest važnijih potpisanih sporazuma i ugovora. Odnose se, među ostalim, na planove leta i razmjenu radarskih podataka, koordinaciju u operativnoj uporabi radarskih sustava FPS-117 i civilnog sustava za upravljanje zračnim prometom ATM (Air Traffic Management), usluge, ulaganja u infrastrukturu... Isto

General-bojnik Karsten Stoye iz Eurocontrola na sastanku sa zapovjednikom HRZ-a brigadnim generalom Michaelom Križancem u kolovozu prošle godine

Suradnja HRZ-a i HKZP-a ostvaruje se i kroz Jedinicu za upravljanje zračnim prostorom AMC ustrojenu unutar HKZP-a. U njoj se rotiraju po četvorica HRZ-ovih časnika, stručnjaka za zračni promet, koji su operativna spojnica u upravljanju zračnim prostorom

Naime, borbeni avioni 4. i novijih generacija zahtijevaju puno veći zračni prostor za uvježbavanje u odnosu na MiG-21, a HRZ će s obnovljenom eskadrilom itekako povećati intenzitet i broj letova u obuci, vježbama i operacijama. Ukratko, HRZ i HKZP već su proveli i provode detaljnu analizu postojeće strukture zračnog prostora RH kako bi u nju integrirali zračne operacije s avionima Rafale. Za uspjeh u tome potrebno je slijediti koncept Fleksibilne uporabe zračnog prostora (Flexible Use of Airspace - FUA). Kako u jednom dokumentu navodi HKZP, Fleksibilna uporaba zračnog prostora koncept je upravljanja zračnim prostorom koju je opisala Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva (ICAO), a razvio Eurocontrol,

tako, suradnja se očituje u koordiniranom prijmu planova letenja, prilikom provedbe većih vojnih vježbi u koje su uključena i ratna zrakoplovstva članica NATO-a, tijekom provedbe stvarnih i vježbovnih procedura presretanja ciljeva u zračnom prostoru, kod letenja za potrebe obuke HRZ-a u 93. i 91. krilu, kod vježbovnih letačkih aktivnosti na poligonima, kod aktivnosti traganja i spašavanja, u prijmu i slanju radarskih slika i podataka, a to je samo dio.

U zaključku razgovora u Zapovjedništvu HRZ-a, potvrđeno nam je da će Rafale dovesti do nove razine u suradnji s HKZP-om i da je grana OSRH vrlo ozbiljno pristupila implementaciji novog borbenog aviona i u civilno-vojnom segmentu. "U tijeku je koordinacija u pogledu novih zona i instrumentalnih procedura za potrebe Rafalea za sve aerodrome u Hrvatskoj", potvrđuju nam na Plesu. U proces su posredno uključeni i Francuzi sa svojim iskustvima. Naime, suradnja HRZ-a i Francuskog ratnog zrakoplovstva podrazumijeva se i u civilno-vojnim temama. Ali u nju je uključen i HKZP: radi što bolje implementacije Rafalea u naš zračni prostor, Sektor vojnih poslova HKZP-a u stalnoj je koordinaciji s tijelima za zračni nadzor Francuskog ratnog zrakoplovstva. U svakom slučaju, kažu nam u Zapovjedništvu, HRZ će biti spreman za Rafale i personalno i infrastrukturno. No, u koordinaciji s HKZP-om i drugim civilnim tijelima, Rafale će se brzo i sigurno uklopiti i u cijeli zračni prostor koji će čuvati.

Svaka izvedba Hodnog sastava Orkestra Hrvatske vojske sjajan je podsjetnik na snagu, disciplinu i kreativnost vojske

ČUVARI HRVATSKE VOJNE GLAZBENE TRADICIJE

Tekst: Ines Grossi / Foto: arhiva ZzP-a, Tomislav Brandt

Hodni sastav Orkestra Hrvatske vojske spoj je tradicije, umjetnosti, vojnog ponosa i kolektivnog duha. "Svojom pojavom, urednošću, snagom, kvalitetom izvođenja glazbenog programa, poručujemo 'nevojnoj' publici: Mi smo dio organizirane i snažne Hrvatske vojske – promisli, možda i ti želiš biti dio naše obitelji – Hrvatske pobjedničke vojske", ističe njihov predvodnik – satnik Ivan Kšenek

Kad počnemo razgovarati o Hodnom sastavu Orkestra Hrvatske vojske, nemoguće je ne spomenuti njegova predvodnika – satnika Ivana Kšeneka. Satnik Kšenek polazio je osnovnu i srednju glazbenu školu u rodnoj Pleternici, Požegi i Sarajevu, te je stekao vrijedna osnovna glazbena znanja i vještine. Početkom Domovinskog rata dragovoljno se uključio u Vojni orkestar HV-a te studirao i diplomirao rog na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu u klasi profesora Stjepana Mateića. Nakon Muzičke akademije, u Ljubljani je završio školu dirigiranja u klasi nizozemskog dirigenta i pedagoga profesora Jana Cobera, jednog od najboljih europskih stručnjaka za dirigiranje i vođenje puhačkih orkestara.

HODNI SASTAV ORKESTRA HRVATSKE VOJSKE

Satnik Kšenek nije samo iznimno talentiran glazbenik. Godinama uspješno prenosi mladima svoje znanje i ljubav prema glazbi. U tri glazbene škole započeo je i otvorio predmet rog, postavljajući temelje za buduće generacije hornista. Danas je satnik Kšenek predvodnik u Orkestru Hrvatske vojske. Njegova je priča donijela inspiraciju Hodnom sastavu, a posvećenost vojsci, glazbi i obrazovanju ostaju snažan primjer za sve koji dolaze.

Hodni sastav Orkestra Hrvatske vojske spoj je tradicije, umjetnosti, vojnog ponosa i kolektivnog duha. Da bismo bolje shvatili što iza toga stoji, razgovarali smo s njegovim predvodnikom.

Priča Hodnog sastava potječe iz samih početaka stvaranja Hrvatske vojske 1991. godine. Uz ideju o stvaranju velikog simfonijskog puhačkog orkestra, javila se neizostavna potreba za nastavkom čuvanja tradicije europskih vojnih, uglavnom puhačkih orkestara, da hodaju i izvode glazbu. Pritom se kao mobilan vojni glazbeni sastav na nastupima prilagođavaju prostoru i izvode dodatnu koreografiju. Ta specifičnost rezultirala je uključivanjem vojnog orkestra u vojne i državne ceremonije, civilne manifestacije te vojne i civilne glazbene festivale.

“Početkom 2000-ih dobili smo pozive iz zapadne Europe da se predstavimo koreografskim nastupima u prepunim dvoranama, često pred više od deset tisuća ljudi. Takav oblik muziciranja započeli su članovi Orkestra pokojni nadnarednik Karlo Benko i satnik Mario Komazin. Učili smo u hodu i stjecali iskustva promatrajući kolege iz drugih vojnih orkestara. Slijedili su nastupi na velikim vojnim festivalima u Egeru, Kölnu, Berlinu, Stuttgartu, Salzburgu, Debrecenu, Saumuru, Rotterdamu, Krakovu”, prisjeća se satnik Kšenek. Satnik Kšenek član je Orkestra Hrvatske vojske od samog početka. “Plano vi iz rane mladosti nisu upućivali na to da ću se baviti ovim pozivom, ali glazba s kojom sam se rodio i odmalena bavio povezala je konce”, govori nam. Neupitna je važnost Hodnog sastava u vojnom ceremonijalu i svečanostima. Kao ekstenzija hrvatske vojne tradicije, Orkestar HV-a nastavlja razvijati jedinstven oblik muziciranja.

U svijetu vojne glazbe Hodni sastav Orkestra Hrvatske vojske visoko je cijenjen i prepoznatljiv. Hodni sastav Orkestra Hrvatske vojske više je od vojne tradicije. To je estetski i emotivno bogat izraz hrvatskog identiteta na međunarodnoj pozornici.

IZRAZ HRVATSKOG IDENTITETA NA MEĐUNARODNOJ POZORNICI

“Hrvatska povijest i tradicija čine nas ponosnima i potiču na razvoj i približavanje našoj i široj publici kroz umjetnost. Hodni sastav Orkestra Hrvatske vojske nastavlja tradiciju muziciranja iz nekih davnih vremena. Ta tradicija, iako danas manje poznata, potječe iz naših krajeva, još od vremena kad je vojskovođa barun Trenk odlučio prodefilirati sa svojom vojskom, praćen vojnim orkestrom ispunjenim instrumentima karakterističnim za to povijesno razdoblje. Ta tradicija, koja nas ispunjava ponosom, danas nam služi kao poticaj za zbližavanje naše publike i vojske. Spojiti riječi ‘vojska’ i ‘umjetnost’ može se činiti neobičnim, ali svjedoci smo da je te dvije riječi, koje često percipiramo kao dijametralno suprotne, moguće spojiti i stvoriti nešto snažno i svima potrebno. Unatoč, čini se, teškoj spoju, vrijedi razvijati taj segment umjetnosti, koji je sastavni dio naše vojne i nacionalne povijesti”, dodaje Kšenek. Hodni sastav Orkestra Hrvatske vojske samo je dio vojnog orkestra. Osim na protokolarnim ceremonijama, Hodni sastav svira u različitim prigodama: i crkvenim, i svjetovnim. To zahtijeva da njegovi članovi budu sposobni za različite oblike muziciranja. Upravo ta kompleksnost i raznolikost zadaća izazov je za sve koji su u to uključeni.

Iz satnikovih je riječi jasno vidljivo da je Hodni sastav Orkestra Hrvatske vojske više od vojne tradicije. To je estetski i emotivno bogat izraz hrvatskog identiteta na međunarodnoj pozornici. Vezano uz izazove vođenja Hodnog sastava, satnik ističe: “Hodanje i sviranje koračnice često traže velike fizičke napore, koncentraciju i vještinu sviranja. Od voditelja, pak, zahtijeva razumijevanje tih izazova i sposobnost da objedini sve te vještine u skladnu cjelinu nastupa. Na prvi

HODNI SASTAV ORKESTRA HRVATSKE VOJSKE

pregled čini se da su hodanje i sviranje nespojive aktivnosti. A kad tomu dodate okretanje, naglo skretanje i ostale pokrete, jasno je koliki je napor potreban za postizanje harmoničnog nastupa. Svi oni koji su barem probali nasloniti usnik nekog puhačkog instrumenta na usnu i dobiti bilo kakav zvuk, znat će kako je to izazovno i složeno. Izazovnost takvih nastupa inicira unutarnje zadovoljstvo i postignuće. Kako kaže stara poslovica: Nema zadovoljstva bez muke.”

Članovi Hodnog sastava Orkestra Hrvatske vojske većinom su akademski glazbenici, obučeni i spremni za takve izazove. Svi su stručnjaci za tehniku sviranja u različitim situacijama, a takav je način sviranja ipak možda najzahtjevniji. No, stručnost i predanost tomu jedinstvenom obliku glazbenog izražavanja čini ih nenadmašnima u njihovoj disciplini.

Na pitanje o utjecaju glazbe na vojnike i publiku tijekom ceremonija, predvodnik sastava sugerira da je vojna glazba dobro uvježbanog puhačkog orkestra više od običnog glazbenog muziciranja – ona je splet osjećaja ponosa, domoljublja, kulture i pripadnosti.

“Vojni poziv specifičan je u odnosu na druga zanimanja samo u tome što je cijeli dan i noć, pa sve do zaslužene mirovine, vojnik predan svojoj jedinoj zadaći – obrani domovine”, govori satnik Kšenek te dodaje: “ali i on ima potrebu za tim da ga glazba potiče, smiri, razveseli, oraspoloži.”

U vojnoj povijesti zadaća vojne glazbe bila je trojaka: služila je davanju signala i prenošenju zapovijedi tijekom bitke, podizanju borbenog morala i zabave u postrojbama. U mirnodopskim razdobljima vojni puhački orkestri zbog mobilnosti imaju važnu ulogu u promicanju glazbenih ostvarenja u svojim sredinama i izvan njih. Posebice u prigodama i manifestacijama na otvorenom, kad njihov snažan, kompaktni zvuk, primjerice koračnice, dominira cijelim prostorom. Osim vojne publike, danas vojne orkestre sve više sluša i civilna publika, pri čemu na jedinstven način svojim specifičnim muziciranjem postaju promotori vojske, kulture i zemlje iz koje dolaze.

Hodni sastav Orkestra Hrvatske vojske prizor je za pamćenje na svakom događanju. Njegov nam predvodnik detaljno opisuje proces stvaranja koreografija koje oduzimaju dah.

“Stvaranje koreografije za Hodni sastav nije lak pothvat”, objašnjava satnik Kšenek. “Svaka nota u partituri ima svoj pokret, i svaka skladba ima svoju priču koju želimo ispričati. Ovisi o mjestu, dimenzijama pozornice, publici i namjeni nastupa. Svaka koreografija novo je umjetničko djelo.”

TIMSKI RAD – SKLADANJE POKRETA I GLAZBE

Koreografija – skladanje pokreta i glazbe – umjetnost je koja zahtijeva preciznost, strpljenje i kreativnost. “Stvaranje koreografije za Hodni sastav nije lak pothvat”, objašnjava satnik Kšenek. “Svaka nota u partituri ima svoj pokret, i svaka skladba ima svoju priču koju želimo ispričati. Ovisi o mjestu, dimenzijama pozornice, publici i namjeni nastupa. Svaka koreografija novo je umjetničko djelo”, dodaje. U izvedbi koreografije ključan je timski rad. “Svi članovi sastava moraju biti usklađeni, a svaki glazbenik pružiti maksimum. To znači da je potrebna dobra fizička i psihička priprema”, naglašava satnik. Pripreme za izvedbu koreografija nisu jednostavne jer za takav sastav zahtijevaju ponekad pristup većim dvoranama i vanjskim prostorima za probu. “Često ovisimo o vremenskim uvjetima, ali to nam ne smeta. Koristimo prirodnu sjenu drveća u vojarnama kad je vruće i ostajemo na svježem zraku”, govori satnik. Složeniji nastupi mogu tražiti nekoliko tjedana pripreme, a probe se održavaju dva do tri sata dnevno.

Unatoč poteškoćama, satnik Kšenek naglašava svu ljepotu i zadovoljstvo stvaranja umjetnosti kroz Hodni sastav. “Ako imaš sreću, pa u tome imaš istomišljenike i ljude sličnih potreba, to rezultira velikim zadovoljstvom. Svi naši uspjesi imaju puno veću vrijednost kad su postignuti timski”, zaključuje. Nema sumnje da je Hodni sastav Orkestra Hrvatske vojske simbol timskog rada, umjetničkog izražavanja i vojnog ponosa.

Da je sve to moguće postići i s ljudima bez posebne glazbene naobrazbe, dokazuje i koreografija na strojištu vojarnе “1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia”. Na inicijativu zapovjednika ZzP-a general-pukovnika Mladena Fuzula, u povodu 16. obljetnice ustrojavanja ZzP-a i vježbanja s članovima projekta Aktivna Hrvatska s tristotinjak pripadnika ZzP-a uvježbao je

U mirnodopskim razdobljima vojni puhački orkestri zbog mobilnosti imaju važnu ulogu u promicanju glazbenih ostvarenja u svojim sredinama i izvan njih. Posebice u prigodama i manifestacijama na otvorenom, kad njihov snažan, kompaktni zvuk, primjerice koračnice, dominira cijelim prostorom.

koreografiju u kojoj su u nekoliko složenih kretnji formirali slova HV (Hrvatska vojska). Bio je to izazov, a mnogi sudionici postali su svjesni svoje uloge tek kad su naknadno vidjeli fotografije i snimke iz ptičje perspektive.

U svijetu vojne glazbe Hodni sastav Orkestra Hrvatske vojske visoko je cijenjen i prepoznatljiv. Satnik Kšenek podijelio je s nama jedno fascinirano iskustvo. Prisjetio se nastupa nizozemskog puhačkog orkestra u Švicarskoj. Prisutnima je bilo teško povjerovati kako su, obučeni u tradicionalne drvene klompe, članovi tog orkestra uspješno izveli složenu koreografiju na biciklima. Sve se to odigravalo na travnjaku, poslije kiše, što je samo dodatno pojačalo nevjericu i divljenje. Ključnu ulogu u iznimnoj izvedbi imala je njihova višegodišnja vještina žongliranja, bez koje takav nastup ne bi bio moguć.

Ali koreografije nisu samo vizualni spektakl. U kontekstu Hodnog sastava Orkestra Hrvatske vojske, one su presudne za prenošenje specifičnih poruka, vrijednosti i simbolike. Od očitih nacionalnih simbola, do suptilnijih nijansi discipline, strasti i zajedništva, koreografije postavljaju scenu za stvaranje dojmljivih priča. Hodni sastav koristi koreografske nastupe kao sredstvo promocije Hrvatske vojske i hrvatske kulture. Po riječima satnika Kšeneka, članovi Hodnog sastava uvijek su svjesni svoje uloge i koriste umjetnost kako bi se približili građanima i prezentirali Hrvatsku vojsku. "Postižemo neposrednost i bliskost s našim građanima nastupajući na trgovima i ulicama. Svojom pojavom, urednošću, snagom, kvalitetom izvođenja glazbenog programa, poručujemo 'nevojnoj' publici: Mi smo dio organizirane i snažne Hrvatske vojske – promisli, možda i ti želiš biti dio naše obitelji – Hrvatske pobjedničke vojske", naglasio je.

Ovakve nastupe, koji dovode Hrvatsku vojsku u samo srce zajednice, ljudi vole i cijene. Njima se pruža prilika da izravno dožive vojsku. To stvara osjećaj spajanja sa snagama koje je naizgled teško razumjeti, često pomažući u poticanju navačenja članova. Na kraju, svaka izvedba Hodnog sastava sjajan je podsjetnik na snagu, disciplinu i kreativnost vojske. Upravo kroz tu predanost radu, Hodni sastav nastavlja oduševljavati, inspirirati i podizati moral vojske i naroda.

Zaštitna satnija kakvu danas poznajemo sljednica je druge gardijske posadne bojne koja je bila dio 1. hrvatskog gardijskog zbora na čijim je temeljima nastala Počasno-zaštitna bojna

ZAŠTITNA KONSTANTNO

Tekst: Janja Marijanović Šaravanja / Foto: Tomislav Bušljeta, Filip Glas, Marko Beljan

SATNIJA

I DINAMIČNO OSIGURANJE

PZB

Ususret 30. obljetnici ustrojavanja Počasno-zaštitne bojne, koja se obilježava krajem mjeseca, Hrvatski vojnik u ovom broju predstavlja Zaštitnu satniju, glavnu i odgovornu sastavnicu PZB-a za zaštitu vanjskog osiguranja unutar kompleksa Ureda Predsjednika i vojarnje "1. hrvatski gardijski zbor" na Tuškancu. Posjetom Pantovčaku i Tuškancu razgovarali smo s ključnim osobljem Satnije i tako dobili jasniji uvid u njezin djelokrug rada i način funkcioniranja.

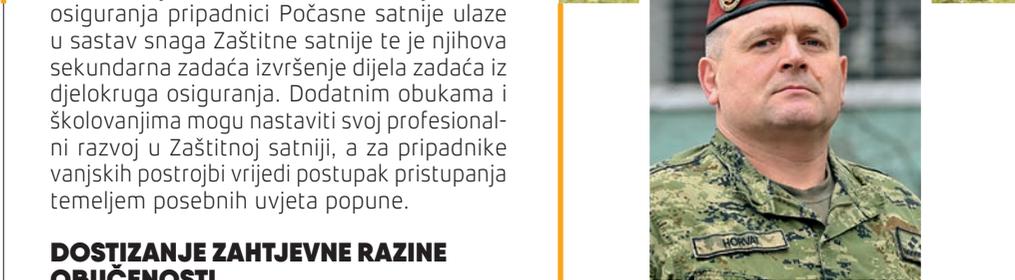
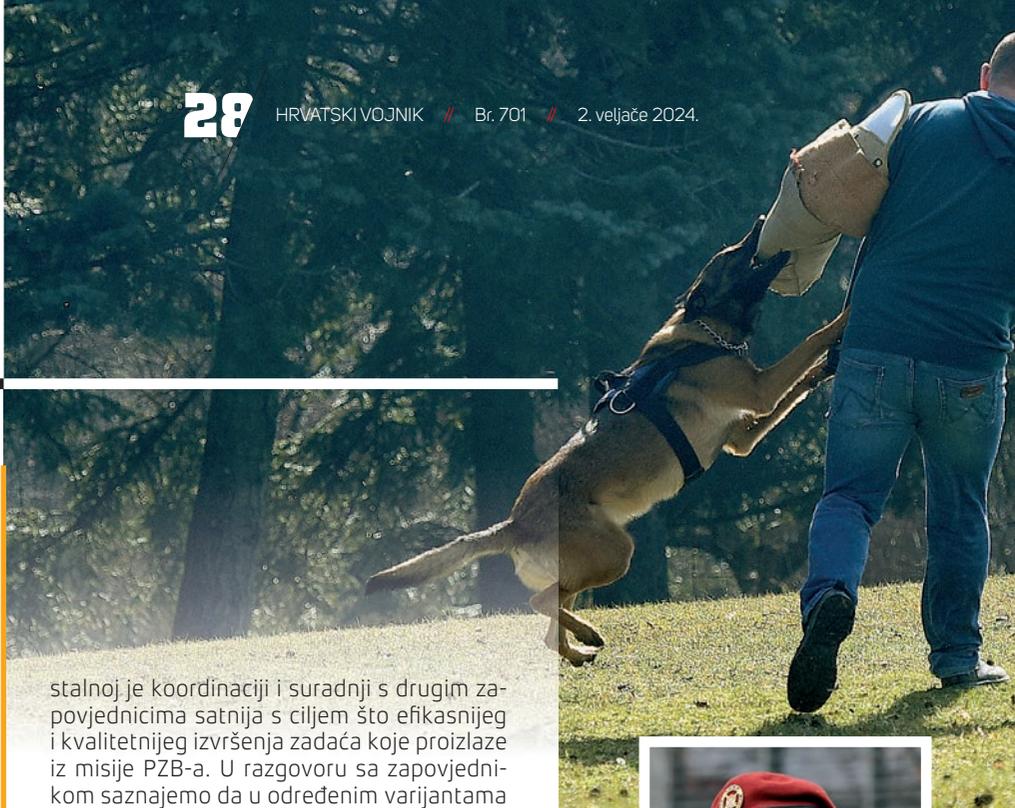

PZB

Prije nego što detaljnije objasnimo temeljne zadaće i strukturu Zaštitne satnije bitno je spomenuti da je Zaštitna satnija kakvu danas poznajemo sljednica druge gardijske posadne bojne koja je bila dio 1. hrvatskog gardijskog zbora na čijim je temeljima nastala Počasno-zaštitna bojna.

DJELOKRUG RADA

Za razliku od Satnije za osiguranje, njezine sestrinske postrojbe, Zaštitna je satnija zadužena za vanjsko osiguranje štitičenih objekata (Predsjednički dvori, Vila Prekrižje), prijavnice na ulazima u štitičene objekte, te osiguranje vojarne na Tuškancu. Osiguranje se provodi neprekidno, u svim vremenskim uvjetima, u različitim oblicima, unaprijed određenim snagama, sredstvima i mjerama zaštite. Djelokrug rada obuhvaća i preventivno djelovanje od napada, uništenja, otuđenja i oštećenja te otkrivanja tajnih podataka. "Primarna nam je zadaća osiguranje točaka na ulazu, odnosno kontrola ulaska osoba i vozila u kompleks Ureda Predsjednika i vojarne na Tuškancu te osiguranje objekata i perimetra unutar njih", ističe satnik Mladen Horvat zapovjednik Satnije. Nakon zapovijedanja Satnijom za potporu, satnik Horvat 2021. preuzima dužnost zapovjednika Zaštitne satnije. Vojnu karijeru započeo je kao vojnik u 1. hrvatskom gardijskom zboru nakon čega je raspoređen u 7. gardijsku brigadu Pume da bi se potom vratio u Zaštitnu satniju Počasno-zaštitne bojne, kao dočasnik, a potom postao časnik i nastavio u Počasnoj satniji kao zapovjednik voda te 2019. godine postaje zapovjednik novoustrojene Satnije za potporu. Obnašanjem različitih dužnosti kao časnik u PZB-u stekao je zavidna znanja i iskustva zbog čega se i nalazi na zapovjednoj dužnosti jedne od ključnih sastavnica Bojne. "Tko god prođe više razina u vojnoj karijeri ima kompletnu sliku koja pomaže da se donose brže i kvalitetnije odluke", govori satnik Horvat i naglašava kako se u njegovoj postrojbi većina odluka mora donijeti u što kraćem vremenu i na svaku promjenu potreba Ureda treba odmah reagirati i odgovoriti. Kao zapovjednik Zaštitne satnije u

"Mladost zasigurno donosi novi pogled na neke stvari o kojima mi stariji ni ne razmišljamo, tako da su mladi ljudi uvijek dobrodošli i treba ih podupirati," ističe satnik Mladen Horvat zapovjednik Satnije

DOSTIZANJE ZAHTJEVNE RAZINE OBUČENOSTI

Zaštitna satnija sastoji se od četiri voda od kojih samo prvi vod ima desetinu vodiča pasa. Godinama su vodiči pasa bili u svakom vodu, ali zbog lakšeg funkcioniranja odlučeno je da svi budu u jednoj desetini i imaju svojeg zapovjednika. Nad narednik Krunoslav Frković, vodič pasa od 1995. godine, objasnio nam je da psi unutar Zaštitne satnije imaju isključivo zaštitnu namjenu i zbog specifičnog osiguranja oni su maksimalno socijalizirani, savršeno dresirani da trenutačno reagiraju na zapovijed vodiča. "Godinama se poboljšava rad i obuka kako bi došli na vrlo zahtjevnu razinu gdje psi napadaju iz helikoptera, desantnih čamaca, kroz vatru i pod neprestanom paljbom iz svih vrsta naoružanja", govori nad narednik i ističe kako su psi i ljubav prema njima glavni motiv zašto taj posao obavlja dugi niz godina. Za novog vodiča pasa vrši se odabir unutar pripadnika Satnije. Odlike vodiča su: ljubav prema psima, tjelesna vrhunaska pripremljenost, spremnost za dodatna usavršavanja unutar dužnosti i savršena interoperabilnost vodiča i službenog psa zaštitne namjene. Specifičnost Zaštitne satnije jest u tome što su jedina sastavnica PZB-a koja ima snajpersku sposobnost čime se nadograđuje cjelokupni sustav osiguranja kompleksa Ureda.

RAZLIKA JE U DINAMIČNOSTI

Kad je u pitanju profesionalni razvoj vojnika i dočasnika unutar Zaštitne satnije, njezin prvi dočasnik, stožerni narednik Tomislav Brezovec rekao je da je svakom vojniku i dočasniku

Za razliku od Satnije za osiguranje, njezine sestrinske postrojbe, Zaštitna je satnija zadužena za vanjsko osiguranje šticeđenih objekata (Predsjednički dvori, Vila Prekrižje), prijavnice na ulazima u šticeđene objekte, te osiguranje vojarnje na Tuškancu. Osiguranje se provodi neprekidno, u svim vremenskim uvjetima, u različitim oblicima, unaprijed određenim snagama, sredstvima i mjerama zaštite

omogućeno napredovanje i školovanje sukladno uvjetima i standardima koje moraju ispunjavati temeljem važećih pravilnika. Bitno je napomenuti da samo najbolji pripadnici Zaštitne satnije uz dodatna školovanja, specijalističke obuke i tečajjeve nastavljaju profesionalni razvoj u Satniji za osiguranje. Rad pripadnika Zaštitne satnije temelji se na misiji postrojbe i zadaćama Satnije, čiji je cilj osiguranje objekata i prostora u kojima boravi predsjednik i djelatnici iz Ureda. "Dinamičan je to i zahtjevan posao, u nekim segmentima blizak stražarskom osiguranju zbog čega se izvan postrojbe često poistovjećuju ta dva pojma, ali u konačnici to nije tako", naglašava stožerni narednik Brezovec. Objasnio nam je da za razliku od tipičnog stražarskog osiguranja, osiguranje koje vrše pripadnici Zaštitne satnije puno je dinamičnije i iziskuje svakodnevnu prilagodbu osiguranja protokolarnim događajima Ureda Predsjednika RH. "Kako bismo spriječili monotoniju i zamor, te ravnomjerno opteretili naše pripadnike vrši se periodična rotacija u skladu s propisanim mjerodavnostima postrojbe," rekao je prvi dočasnik. Osiguranje se provodi u svim uvjetima, danju i noću 365 dana godišnje, a temeljni je oblik rada u turnusu koji ponekad nije pravilan zbog različitih zadaća. Da je takav način rada izazovan, s prvim se dočasnikom složio i zapovjednik Satnije, te naglasio važnost suradnje među zapovjednicima i zajedničkog rješavanja problema. "Pratimo da je angažman ljudi podjednak, a kad je to potrebno izlazimo ljudima u susret pazeći da ne umanjimo razinu obavljanja zadaća," rekao je zapovjednik.

Nismo mogli ne primijetiti kako satnik Horvat uz sebe ima mlade časnike za zapovjednike vodova čiji rad koordinira kako bi se sve zadaće izvršile adekvatno i na vrijeme. "Mladost zasigurno donosi novi pogled na neke stvari o kojima mi stariji ni ne razmišljamo, tako da su mladi ljudi uvijek dobrodošli i treba ih podupirati," zaključio je satnik.

Poručnici Petri Teklić uskoro će godina dana otkad je preuzela 3. vod u Zaštitnoj satniji i kaže da su međuljudski odnosi na visokoj razini, a unatoč velikom opsegu posla sve se lako riješi zahvaljujući dogovoru i dobroj komunikaciji među zapovjednicima. "Zapovjednici vodova moraju konstantno surađivati jer sve odrađujemo kao satnija i nema podjele. Moramo se oslanjati jedni na druge kako bismo uspješno izvršili sve zadaće," rekla je poručnica.

Natporučnik Ivan Matić jednako razmišlja kao i njegova kolegica, te naglašava važnost organizacijskih sposobnosti koje su potrebne za izradu rasporeda rada kako bi svi bili jednako opterećeni. Kaže da je jedan od većih izazova u obnašanju dužnosti organizacija rada pripadnika Satnije i implementacija svih obučnih aktivnosti. "Imamo dosta prilika učiti od starijih pripadnika pogotovo oko nekih specifičnih stvari koje se manifestiraju u osiguranju i organizaciji prijma te protokolarnih događanja u šticeđenom kompleksu Ureda Predsjednika," rekao je natporučnik. Poručnica Ana Antolić, koju već otprije znamo zbog ostvarenih izvanrednih sportskih rezultata, nakon dvije godine na vojničkom mjestu u Počasnoj satniji trenutačno je na mjestu zapovjednice 4. voda Zaštitne satnije. "Provedene dvije godine u Počasnoj satniji pomogle su mi da se naviknem na način rada i funkcioniranja postrojbe, a kao bivša vojnkinja lakše mi je razumjeti svoje ljude", rekla je poručnica koja kaže da još uvijek stigne trenirati i natjecati se. Osim poručnice Antolić i ostali pripadnici Zaštitne satnije natječu se na različitim sportskim natjecanjima, vojnim i civilnim, i ostvaruju iznimne rezultate.

OSRH

Kontingent broji 69 pripadnika Hrvatske vojske, među kojima je šest žena, a upućuje se na razdoblje do sedam mjeseci u područje ojačane prednje prisutnosti NATO-a u sklopu Borbene grupe pod vodstvom SAD-a

SVEČANI ISPRAĆAJ

13. HRVATSKOG KONTINGENTA U POLJSKU

TEKSTJanja Marijanović
Šaravanja**FOTO**

Tomislav Brandt

U bjelovarskoj vojarni "Bilogora" 23. je siječnja održan svečani ispraćaj pripadnika 13. hrvatskog kontingenta (HRVCON) u NATO-ovu aktivnost ojačane prednje prisutnosti u Republiku Poljsku. Kontingent broji 69 pripadnika Hrvatske vojske, među kojima je šest žena, a upućuje se na razdoblje do sedam mjeseci u područje ojačane prednje prisutnosti NATO-a u sklopu Borbene grupe pod vodstvom SAD-a.

Svečanom ispraćaju nazočili su potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar obrane Ivan Anušić, načelnik Glavnog stožera OSRH admiral Robert Hranj, izaslanik vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga RH i Predsjednika Republike Hrvatske Ivica Olujić, zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Tihomir Kundid, zapovjednik Zapovjednog operativnog središta

"Pripadate pobjedničkoj Hrvatskoj vojsci i nasljednici ste najvećih heroja Domovinskog rata koji su stvorili neovisnu i samostalnu Republiku Hrvatsku," istaknuo je ministar obrane Ivan Anušić

Od siječnja 2023. u NATO-ovu aktivnost ojačane prednje prisutnosti u Republiku Poljsku upućena je bitnica Panzer haubica 155 mm, a do sada je u sklopu aktivnosti ukupno angažirano 785 pripadnika OSRH

Glavnog stožera OSRH brigadni general Željko Ljubas, prvi dočasnik OSRH časnički namjesnik Dražen Klanjec i drugi. Zapovjednik 13. hrvatskog kontingenta bojnik Ivica Bešlić u svojem je obraćanju rekao da su se on i ostali pripadnici kontingenta pripremali i obučavali kako bi dostigli potrebnu razinu znanja, sposobnosti i vještina potrebnih za upućivanje u misiju. "Siguran sam da smo uspjeli stvoriti dovoljno dobar tim da odoli svim preprekama, izazovima i zadaćama koje nas očekuju u području aktivnosti," rekao je bojnik Bešlić i sa sigurnošću potvrdio da je ovaj kontingent spreman, zajedno sa savezničkim snagama u Poljskoj, biti jamac mira i sigurnosti na istočnim granicama NATO saveza.

Ministar obrane Ivan Anušić rekao je da je ocjena naših pripadnika nakon povratka iz svih misija uvijek odlična i svi koji su surađivali s njima u misijama ističu kako je pripadnik Oružanih snaga RH primjer pravog vojnika. "Upravo to čini naše Oružane snage i vas kao pojedince specifičnima u svim ovim aktivnostima u kojima se nalazite s drugim pripadnicima oružanih snaga članica NATO-a", naglasio je ministar. Podsjetio je i na heroje Domovinskog rata istaknuvši: "Pripadate pobjedničkoj Hrvatskoj vojsci i nasljednici ste najvećih heroja Domovinskog rata koji su stvorili neovisnu i samostalnu Republiku Hrvatsku." Mini-

star je pripadnicima kontingenta poželio uspjeh i sreću u izvršavanju zadaća koje su pred njima te njihovim obiteljima poručio kako mogu biti ponosni na svoje članove obitelji jer će sa sobom ponijeti ugled hrvatske države i Oružanih snaga RH, a što je najvažnije, i ugled svoje obitelji.

Admiral Robert Hranj zahvalio je pripadnicima 13. hrvatskog kontingenta na sudjelovanju u važnoj misiji doprinosa stabilnosti i sigurnosti naše regije. "Zadaće profesionalnog vojnika sigurno imaju svoje izazove, opasnosti i poteškoće. Živimo u svijetu punom sigurnosnih izazova i u svijetu koji možemo opisati kao nepredvidiv i zato budite spremni na izazove i nepredvidive situacije," poručio je admiral Hranj.

Izaslanik vrhovnog zapovjednika OSRH i Predsjednika RH Ivica Olujić podsjetio je kako je Hrvatska vojska već sedam godina na zadaći u Republici Poljskoj i poručio je pripadnicima kontingenta da je uvjeren kako će oni kao i njihovi prethodnici sigurno i dostojno obaviti svoju misiju i zadaću te ponosno predstaviti naše Oružane snage i Republiku Hrvatsku.

U listopadu 2017. godine ispraćen je 1. hrvatski kontingent u NATO-ovu aktivnost ojačane prednje prisutnosti u Republiku Poljsku koji je uključivao bitnicu samohodnih višecijevnih lansera raketa Vulkan 122 mm M92 skupa sa stožernim osobljem i potpornim logističkim elementima. Temeljna je zadaća i misija bitnice integracija u međunarodnu borbenu grupu pod vodstvom SAD-a, kao i provedba obuke u tom sastavu s pripadnicima OS-a SAD-a, Velike Britanije i Rumunjske. Od siječnja 2023. u NATO-ovu aktivnost ojačane prednje prisutnosti u Republiku Poljsku upućena je bitnica Panzer haubica 155 mm, a do sada je u sklopu aktivnosti ukupno angažirano 785 pripadnika OSRH.

"Zadaće profesionalnog vojnika sigurno imaju svoje izazove, opasnosti i poteškoće. Živimo u svijetu punom sigurnosnih izazova i u svijetu koji možemo opisati kao nepredvidiv i zato budite spremni na izazove i nepredvidive situacije," poručio je načelnik GS OSRH admiral Robert Hranj

RAZGOVOR

MATEA PARLOV KOŠTRO

HRVATSKA ATLETIČARKA I
UGOVORNA PRIČUVNICA
HRVATSKE VOJSKE

RAZGOVARAO

Ivan Šurbek

FOTO

privatna arhiva Matee
Parlov Koštro

MARATON JE PRONAŠAO MENE

Neki od hrvatskih sportaša i ugovornih pričuvnika/ca već su postigli normu za sudjelovanje na Olimpijskim igrama koje bi se ove godine trebale održati u Parizu. Stoga ćemo u našem časopisu predstaviti naše sportaše-ugovorne pričuvnike koji su već postigli olimpijsku normu i za koje se nadamo da će ostvariti rezultat s kojim će, ponajprije oni, biti zadovoljni. U ovom broju predstavljamo europsku viceprvakinju u maratonu Mateu Parlov Koštro kojoj bi ovo trebale biti druge Olimpijske igre na kojima se natječe.

KAD STE SE POČELI BAVITI TRČANJEM I JESTE LI SE PRIJE TOGA BAVILI NEKIM DRUGIM SPORTOVIMA?

Prva ljubav bio mi je rukomet, počela sam ga trenirati u drugom razredu osnovne škole. Do tada sam *divljala po ulicama*. Moje se djetinjstvo razlikuje od djetinjstva današnjih generacija. Bila sam dijete koje je voljelo biti vani, družiti se i igrati. Dobro mi je išlo u rukometu, unatoč tome što sam vjerojatno *presitna* za taj sport. Na testiranjima u osnovnoj školi gotovo uvijek sam pokazivala da sam najizdržljivija, no nitko me nije potaknuo da se bavim trča-

“Željela sam biti sprinter, ali fizičke su predispozicije ipak rekle svoje, tako da sam postala maratonka. Kao kadetkinja trčala sam srednje pruge, odnosno dionice od 600, 800 i 1500 metara, ali sve je to bilo više kao hobi. Nakon što sam promijenila atletski klub, trener je na testiranjima zapazio da imam jako dobre aerobne sposobnosti, koje godinama nisam razvijala, te predložio da se okušam u maratonu”

njem, sve dok me jednoga dana profesor tjelesnog nije upitao želim li na jednom natjecanju trčati za svoju školu i to dionicu od 600 metara. Zauzvrat mi je ponudio slobodan dan. Iako sam bila odličan učenik i voljela sam školu vidjela sam to kao nagradu, pa sam i ja željela dobiti slobodan dan. Tog sam dana prvi put vidjela kako izgledaju sprinterice jer sam do tada uvijek trčala u rukometnim tenisicama. Na cilju utrke dočekala me jedna gospođa koja je mojem ocu rekla da sam iznimno talentirana i da sam izdržljiva. Pokušala je nagovoriti nas da nastavim. Ispostavilo se poslije da se radi o trenerici Nini Katalinić. Ispočetka, nisam baš bila najsretnija, ali nakon što su stigle prve pobjede i poziv u reprezentaciju, stvari su se promijenile. U konačnici lakše se možete izraziti u individualnom sportu nego u timskom. Pokazalo se da je za mene ovo najbolje tako da sam odabrala atletiku.

KAKO TO DA STE ODABRALI MARATON?

Mislim da je maraton odabrao mene. Željela sam biti sprinter, ali fizičke su predispozicije ipak rekle svoje, tako da sam postala maratonka. Kao kadetkinja trčala sam srednje pruge, odnosno dionice od 600, 800 i 1500 metara, ali to je sve bilo više kao hobi. Uvijek sam školu stavljala na prvo mjesto, obrazovanje mi je bilo bitnije, a tek nakon toga mogla sam se posvetiti trčanju. Prešla sam iz AK (*atletski klub*) Dinamo u AK Svetice, a trener je na testiranjima zapazio da imam jako dobre aerobne sposobnosti koje godinama nisam razvijala i predložio je da se okušam u maratonu te koncentriram na Tokio (Olimpijske igre, op.a) i *ulovim normu*. Ispočetka sam bila skeptična jer nisam bila sigurna je li i koliko dobra ideja prelazak sa srednjih pruga na maraton, ali onda smo kroz testove vidjeli da su laktati (*mliječna kiselina*) niski i da se brzo oporavljam i ustanovili smo zapravo da bi to mogla biti dobra priča.

Na testiranjima u osnovnoj školi gotovo uvijek pokazivala sam da sam najizdržljivija, no nitko me nije potaknuo da se bavim trčanjem, sve dok me jednog dana profesor tjelesnog nije upitao želim li na jednom natjecanju trčati za svoju školu i to dionicu od 600 metara

KAD STE ODLUČILI DA JE VRIJEME ZA KORAK U PROFESIONALIZAM I KAKO JE DOŠLO DO TOGA?

Dogodilo se to 2018. godine. Kad sam se počela pripremati za maraton sve je išlo svojim tijekom, pripreme zahtijevaju da jednostavno morate trenirati dva puta dnevno jer vam je cilj skupiti velik broj kilometara. Prelomila sam i odlučila da će mi to biti najvažnija stvar u životu, a ako želim postići neke bolje rezultate, onda moram raditi za to.

IMALI STE DOSTA AKTIVAN I INTEZIVAN ŽIVOT IZVAN SPORTA, ZGUSNUT RASPORED, STUDIRALI STE NA KINEZILOŠKOM FAKULTETU, BAVILI SE AKTIVNO SPORTOM, KAKO STE USPJELI SVE USKLADITI?

Najveći *problem* bio mi je fakultet koji mi je oduzimao dosta vremena. Kineziološki fakultet je kao i svaki fakultet zahtjevan i traži da mu se posvetite maksimalno. Ako želite završiti fakultet, morate proći niz različitih sportova što zahtijeva učenje i izvođenje elemenata kao da ste profesionalac. To dovodi do toga da nemate puno prostora posvetiti se svojem sportu. Zbog toga sam do četvrte godine studija polurekreativno trenirala atletiku. Ali, to je bio moj izbor.

JE LI TRČANJE U SVOJEVRSNOJ KOLIZIJI SA SPORTOVIMA SNAGE, ODNOSNO MOGU LI SE RADITI TRENINZI SNAGE I TRČANJE ZAJEDNO?

Činilo se da je tako, ali mišljenja su podijeljena. Primjerice, američke maratonke dosta rade snagu i to snagu nogu. Smatram da to nije potrebno jer noge su već dovoljno opterećene velikim brojem kilometara koje istrčite. Zato više radim vježbe koje jačaju trup. Mislim da je to jako bitno, a razlog je taj što vam se tijekom utrke, negdje na 30. kilometru, počnu pojavljivati grčevi. Tada se vidi tko radi na trupu, a tko ne. Jak trup pomaže vam da premostite *krize u utrci* s kojima se susrećete. Ja nisam sprinter i ne trebaju snažne ruke da se *izguram iz bloka na startu*. Tako da je snaga trupa ovdje vrlo bitna jer vam daje dodatnu energiju.

KAD SE U UTRCI NAJVIŠE BORITE SAMI SA SOBOM, KAD TIJELO NAJVIŠE TRPI, KAD SE POJAVLJUJU KRIZE, POSTOJI LI NEKO PRAVILO?

Tzv. zid, kako ga mi laički nazivamo, obično dolazi do vas između 30. i 35. kilometra. To je naravno individualno, sve ovisi kako se osjećate tog dana. Puno je stvari bitno, od toga jeste li se naspavali dan prije, što ste jeli, kakvi su vremenski uvjeti. Ako su dobri uvjeti i ako ste spremni, prvih deset kilometara nećete ni osjetiti. Bitne su naravno i okrepice koje se nalaze na svakih pet kilometara. Morate biti koncentrirani kako biste uzeli svoju bočicu koja vam mora biti vidljiva. U utrci je potrebno držati željeni ritam do kraja, a borite se ne samo s tijelom, nego i s glavom. Glava je vrlo bitna, počnu vam se *paliti lampice* jer glava vam govori da je dosta, da ne možete više jer je tijelo bez energije, ali taj zid morate preskočiti i izgurati utрку do kraja. No, pojedini maratonci i maratonke često stanu tijekom utrke i odustanu pogotovo kad vide da ne ide. To se dogodi kad se hvata norma za neko veliko natjecanje. Nema smisla iscrpljivati svoje tijelo i izložiti se riziku od ozljede. Bolje je onda stati ranije i potražiti neki drugi maraton za koji ćete se pripremiti. Maraton se nažalost ne može trčati često. Trči se najčešće dva puta godišnje i to može biti problem ako želite ići na maksimum. Problem sam imala u Frankfurtu, gdje su vladali teški uvjeti. Vjetar je puhao brzinom od 16 km/h, cesta je bila mokra i klizava što je za moju tehniku vrlo nezgodno. Imam dugačak korak i kad je sklisko, proklizujem više nego drugi i onda krize stignu ranije.

KOJE VAM JE GODIŠNJE DOBA IDEALNO ZA TRČANJE I KAKAV JE SPORT TRČANJE?

Idealno je vrijeme za treniranje proljeće ili jesen jer tada nije ni prevruće, ni prehladno. Sport je težak, nekad za vrijeme jeseni može vam se dogoditi da kiša pada svaki dan, a vi svejedno morate ustati i otići trčati po toj kiši i to nemali broj kilometara kako biste odradili svoju dnevnu zadaću. No, to je sport koji volim i koji živim.

PROŠLE STE GODINE NA EUROPSKOM PRVENSTVU OSVOJILI SREBRNU MEDALJU U MARATONU. NA TOM PRVENSTVU HRVATSKA JE OSTVARILA NEVJEROJATAN USPJEH JER SU UZ VAS, ZLATNA ODLIČJA OSVOJILI I SANDRA PERKOVIĆ TE FILIP MIHALJEVIĆ. KAKAV JE BIO OSJEĆAJ VRATITI SE KUĆI S MEDALJOM OKO VRATA?

Predivan. Osjećaj je bio zaista predivan. Nisam očekivala da ću osvojiti medalju. Znala sam da sam dobra, da sam kompetitivna. Bila sam svjesna svoje kvalitete i onoga što stoji iza toga, a to je rad. Mukotrpan rad i mnogo treninga. Možda sam mogla i više, ali ostvarila sam svoj cilj. Osvojila sam medalju na velikom natjecanju i jako sam sretna svojim postignućem. To je prije svega bilo odlično za hrvatsku atletiku jer su i Sandra i Filip osvojili zlatna odličja tako da smo zaista odradili dobar posao u Münchenu.

UGOVORNA STE PRIČUVNICA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE. KOLIKO VAM ZNAČI POTPORA MORH-A I JE LI MOGUĆE ŽIVJETI OD ATLETIKE ODNOSNO MARATONA KAO JEDNE OD DISCIPLINA?

Moram priznati da sam iznimno zahvalna i presretna što sam dio Oružanih snaga Republike Hrvatske. Jako mi puno znači potpora MORH-a i to u svakom pogledu, naravno i u financijskom jer znamo da maraton nije sport poput loptačkih sportova koji ipak lakše rješavaju egzistencijalna pitanja. Jako sam željela postati ugovorna pričuvnica Hrvatske vojske i dobiti ugovor. To mi je dalo određenu stabilnost i omogućilo mi da se lakše mogu posvetiti sportu i nastupima. Velika je čast predstavljati svoju zemlju na međunarodnim natjecanjima.

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: U.S. Army / Spc. Uriel Ramirez

TALIJANSKA INVESTICIJA U GUSJENICE

General-bojnik Francesco Olla potvrdio je za portal Defense News da Italija ulazi u jedan od najvećih projekata opremanja i modernizacije kopnene vojske. Čelnik ustrojstvene cjeline HKoV-a zadužene za financijsko planiranje rekao je da je planirana nabava oko 1000 oklopnih vozila na gusjenicama koja će zamijeniti vozila Dardo (na fotografiji). To će se ostvariti kroz program Army Armored Combat System (A2CS), donedavnog naziva Armoured Infantry Combat System (AICS), i vrijedit će oko pet milijardi eura. General je najavio da su dokumenti s operativnim zahtjevima za vozila spremni, kao i proračunske projekcije za nabavu. Traži se vozilo koje će na jednoj platformi moći nositi više konfiguracija, biti dobro operativno uvezano s drugim platformama, rabiti širok raspon tipova i kalibara streljiva te biti što otpornije na improvizirane eksplozivne naprave, protuoklopne projekte i rojeve dronova. Vojska zahtijeva i mogućnosti nadograđivanja oklopa, zajedničkog djelovanja s besposadnim zračnim i kopnenim vozilima, kao i otvorenu arhitekturu te vrhunske sposobnosti zapovijedanja i nadzora (C2).

Sljedeći je bitan korak odabir partnera iz područja industrije. U tom je kontekstu zanimljiv nedavni sporazum o suradnji između talijanskog Leonarda i njemačko-francuskog KNDS-a. On je zasad fokusiran na talijansku nabavu tenkova Leopard 2A8 i razvoj europskog tenka MGCS (Main Ground Combat System), no spominje se i suradnja na projektu A2CS. Defense News navodi da bi KNDS lako mogao ponuditi inačicu svojeg vozila Boxer predstavljenu na sajmu Eurosatory 2022: umjesto kotača ima gusjenice, no još je nitko nije kupio. Njemački Rheinmetall ponudit će, s druge strane, vozilo na gusjenicama Lynx, koje je zasad kupila jedino Mađarska. Postoji i mogućnost provedbe programa većinom resursima talijanske vojne industrije, tj. konzorcija CIO (Iveco – Oto Melara, tj. Leonardo), specijaliziranog za oklopna vozila.

Domagoj Vlahović

Foto: Leonardo

POTVRDA ZA ČEŠKE LIGHTNINGE

Foto: U.S. Air Force / Staff Sgt. Jensen Stidham

Vlade Češke i SAD-a potpisale su Pismo ponude i prihvaćanja kojim je europska članica NATO-a službeno izrazila namjeru za nabavu 24 aviona F-35 Lightning II te postala dio međudržavnog programa razvoja i nabave tog aviona. Češko ratno zrakoplovstvo dobit će svoj prvi zrakoplov 2031., i to u najnovijoj naprednoj konfiguraciji Block 4.

Sporazum uključuje suradnju u području industrije, u okviru koje će Češka provoditi jedanaest projekata vrijednih 615 milijuna eura s tvrtkom Lockheed Martin i tri projekta s tvrtkom Pratt & Whitney. U njima će sudjelovati 13 čeških tvrtki i institucija, a odnosit će se na četiri područja: proizvodnju komponenti, istraživanje i razvoj, obuku pilota te održavanje i servis.

Proces nabave predviđen je unutar jedanaest godina, s tim da prvi avion u Češku stiže 2031. Osim aviona, nabava će uključivati obuku osoblja, servisnu i logističku potporu, te razvoj drugih usluga potpore. Do 2030-ih više od 600 aviona F-35 koristit će se u više od deset europskih zemalja, uključujući dvije američke eskadrole stacionirane u Velikoj Britaniji. F-35 trenutačno djeluju iz 32 baze diljem svijeta. Do danas je Lockheed Martin isporučio više od 990 tih aviona (na fotografiji je primjerak iz sastava australskog zrakoplovstva), obučavao više od 2280 pilota i 15 400 tehničara. Svi dosad proizvedeni i prodani F-35 skupili su gotovo 773 000 sati leta.

Švedski lovci Gripen koje trenutačno koristi češko zrakoplovstvo vršit će svoje misije do 2035. Te bi godine svi češki avioni Lightning trebali dostići punu operativnu sposobnost.

Tomislav Vidaković

MAKEDONIJA ODABRALA HELIKOPTERE

Ministrica obrane Sjeverne Makedonije Slavjanka Petrovska potvrdila je u televizijskom intervjuu 22. siječnja da je njezina zemlja odabrala ponudu talijanske tvrtke Leonardo za nabavu novih helikoptera za oružane snage. Riječ je o osam višenamjenskih letjelica, po četiri tipa AW149 te AW169M. Makedonci su ocijenili talijansku ponudu vrijednu oko 330 milijuna eura boljom od ponuda američkih tvrtki Bell (helikopter 412M) i Lockheed Martin (S-70 Black Hawk), odnosno paneuropskog Airbusa (H145M i H222M). AW149 spada u kategoriju srednjih višenamjenskih helikoptera. Me-

đutim, neke performanse ovise o pogonskom paketu. Jedna od mogućnosti dva su motora General Electric CT7-2E1 i jedan pomoćni Safran e-APU. Druga mogućnost jesu dva motora Safran Aneto-1K i jedan pomoćni, također Safran e-APU. Maksimalna poletna masa iznosi 8300, opcijski 8600 kg. Uz jednog ili dva člana posade može prevesti do 19 osoba. Duljina helikoptera je 17,57, visina 5,07, a promjer rotora 14,6 m. Maksimalna brzina krstarenja je 294 km/h. Koriste ga oružane snage Egipta, Poljske i Tajlanda. AW169M razvijen je kao inačica ci-

vilnog helikoptera AW169 i nešto je lakši od AW149: maksimalna poletna masa je 4800, opcijski do 5100 kg. Uz jednog ili dva člana posade, može prevesti osam teško ili deset lako naoružanih vojnika. Duljina mu je 14,65, visina 4,3, a promjer rotora 12,12 m. Maksimalna brzina krstarenja iznosi 261 km/h. Za njega se nudi samo jedan pogonski paket: dva motora Pratt & Whitney Canada PW210A1. Sadašnji su ili potvrđeni budući korisnici vojne inačice Austrija, Dominikanska Republika, Italija (njezina je letjelica na fotografiji) i Katar.

Domagoj Vlahović

RATNA MORNARICA

Krajem lipnja 2022. u Saabovu brodogradilištu u Karlskroni položena je kobilica prve od dvije platforme klase Blekinge. Ratna mornarica zemlje koja očekuje skori ulazak u NATO dobit će nakon dugo vremena novo veliko podvodno plovilo, a ambiciozni Saabov projekt A26 prvog kupca

TEKST
Mario Galić

NOVA ERA ŠVEDSKIH PODMORN

Neutralnost je Švedskoj omogućila da izbjegne strahote Prvog i Drugog svjetskog rata. No, ona je imala i visoku cijenu, i to u potrebi za održavanjem velikih oružanih snaga. Kako bi neutralnost bila potkrijepljena i obrambenim sposobnostima, Švedska je u XX. stoljeću morala ulagati velika sredstva u razvoj vojne industrije. Rezultat su mnogi odlični proizvodi. U svijetu je švedska vojna industrija poznata po borbenim avionima Saab Draken, Viggen i Gripen, a u Hrvatskoj po protuzračnom topu Bofors L70 i protubrodskom vođenom projektilu RBS-15. No, proizvodila je znatno više od toga, uz ostalo, i podmornice. Raspadom Varšavskog ugovora pa potom i SSSR-a europske su zemlje, uključujući i Švedsku, znatno smanjile

izdvajanja za oružane snage. Jedan je od obustavljenih projekata bio i razvoj novog projekta podmornice koja bi zamijenila klase Västergötland i Gotland. U vremenima kad se SSSR raspadao, a Rusija zapala u tešku ekonomsku i društvenu krizu, takav veliki trošak činio se neopravdanim. No od početka 1990-ih do danas prošlo je više od trideset godina, a politički odnosi iz temelja su se promijenili. Bez obzira na modernizacije, podmornice klase Södermanland i Gotland na izmaku su snaga. Tako je ponovno postao aktualan projekt U-båt 2000, koji je otkazan još 2014. godine. Švedska brodograđevna tvrtka Kockums AB u međuvremenu je 1999. prodana Nijemcima, tj. HDW-u (Howaldtswerke-Deutsche Werft). Šest godina

kasnije tvrtku HDW preuzeo je ThyssenKrupp, koji nije bio voljan ulagati u razvoj švedskih podmornica. Nijemci su umjesto toga nudili vlastiti projekt Type 212A. Nakon političkog spora, Kockums se 2014. vratio u Švedske ruke: otkupio ga je Saab.

DUGA TRADICIJA

Švedsko održavanje neutralnosti te velike i dobro opremljene oružane snage podrazumijevali su i težnju da budu naoružane najsvremenijim oružjem. Švedska ratna mornarica stoga je među prvima u svijetu koja je u naoružanje uvela podmornicu. Davne 1904. godine bila je to HSvMS Hajen. Projektant Carl Richson (1857. – 1925.), vratio se 1897., nakon deset godina rada u SAD-u, u Švedsku, te donio

Ilustracija: Saab Kockums / Copyright Saab AB

mnoga napredna znanja i tehnička rješenja. Kad je 1900. godine Američka ratna mornarica prva u svijetu kupila podmornicu koju je projektirao John Philip Holland (1841. – 1914.), Richson je ponovno poslan u SAD da prouči tu novinu. Rezultiralo je time je Richson već 1901. imao gotove nacрте za prvu švedsku podmornicu, a iduće mu je godine vlada dala ugovor u vrijednosti 400 tisuća tadašnjih švedskih kruna da je izgradi. Podmornica je dovršena i predana Švedskoj ratnoj mornarici 1904. godine. Švedska do danas nije prestala graditi podmornice, što znači da ima tradiciju dulju od 120 godina u gradnji tih plovila, koja su usto među najboljima na svijetu.

Međutim, ograničena na djelovanja isključivo unutar Baltika, Švedska

Saabova ilustracija površinske plovidbe podmornice iz projekta A26. Nakon brojnih odgoda, HSwMS Blekinge trebala bi biti isporučena 2027. godine

ratna mornarica uvijek se razvijala na sebi svojstven način, što je značilo i gradnju specifičnih podmornica prilagođenih plitkim vodama. Naime, prosječna je dubina Baltika tek 55, a najveća 459 metara, što znači potrebu za malim podmornicama ograničene autonomije. Zbog toga, ali i zbog politike neutralnosti, Švedska nije uspijevala naći strane kupce za podmornice iako bi njihov izvoz znatno smanjio troškove razvoja i gradnje, pa posljedično i opterećenje državnog proračuna. To se prvi put promijenilo kad je Singapurska ratna mornarica kupila podmornice klase Sjöormen...

NEOBIČNA KONFIGURACIJA NAORUŽANJA

Razvoj klase Sjöormen seže na početak 1960-ih, kao dopuna za male priobalne podmornice klase Draken. Projektanti su morali optimizirati novu podmornicu za uporabu u specifičnim uvjetima Baltika. Prioritet je bio što više smanjiti zvučni potpis podmornice. To je ostvareno kapljičastom formom trupa i postavljanjem posebne oplata *anechoic* za prigušenje akustičnog potpisa. S obzirom na malu dubinu Baltika, navodno je najveća dubina zarona skromnih 150 m.

RATNA MORNARICA

Foto: Marinmuseum / Swedish naval Museum

No, kako bi se povećala pokretljivost u plitkim vodama, ugrađena su kormila "X" konfiguracije, čime je smanjena mogućnost njihova oštećenja zbog nasukavanja ili nalijeganja na dno mora, te je povećana pokretljivost. Upravljivost pri malim brzinama povećana je postavljanjem hidroplana nisko na zapovjedni toranj. Tako su hidroplani mogli ostati u uporabi i kad je podmornica bila na periskopskoj dubini ili s nepotpuno izronjenim tornjem (ratni trim).

Klasa Sjöormen s pet podmornica građena je tijekom hladnog rata, u vrijeme kad su sovjetske podmornice bile *čest gost* u švedskim teritorijalnim vodama. Švedska ratna mornarica uložila je stoga velik napor da se o njezinim podmornicama dozna što manje podataka. Nikad nije službeno objavila snagu elektromotora, a podaci o vršnim brzinama na površini i u zaronu također su dugo bili tajni. Ono što se znalo jest da podmornice klase Sjöormen imaju vrlo neobičnu konfiguraciju naoružanja s četiri torpedne cijevi na pramcu i dvije na krmenom dijelu. Takva je konfiguracija bila česta tijekom Prvog i na početku Drugog svjetskog rata, no kasnije je odbačena. Mornarica ju je odabrala zbog još nekih specifičnih uvjeta djelovanja na Baltiku, posebno u švedskim teritorijalnim vodama, koje

Podmornice klase Sjöormen dobile su neočekivanog stranog kupca u Singapuru

obiluju otocima, zaljevima i hridima. Tomu treba pridodati i spomenutu prosječnu dubinu Baltika od samo 55 metara, i jasno je da je većim podmornicama vrlo teško manevrirati u takvim uvjetima. Stoga se smatralo da podmornica vjerojatno neće moći uvijek doći u optimalan položaj za napad pramcem. I to unatoč činjenici da klasa Sjöormen ima vrlo dobru pokretljivost, pa okret od 360 stupnjeva može izvesti u pet minuta pri polumjeru okreta od samo 230 metara pri brzini od sedam čvorova. Stoga je rješenje nađeno u ugradnji dviju torpednih cijevi na krmu. Kako je na krmu bilo puno manje mjesta nego na pramcu, ugrađene su torpedne cijevi promjera 400 mm.

Podmornice klase Sjöormen prošle su sredinom 1980-ih opsežnu modernizaciju, koja je obuhvatila prije svega nove elektroničke sustave. Ugrađen je znatno suvremeniji taktičko-operativni sustav Ericsson IBS-A17 i sonar CSU-83. Početkom 1990-ih na podmornice HSwMS Sjölejonet i HSwMS Sjöhundden ugrađen je novi taktičko-operativni sustav i tegljeni sonar.

KLASE I POTKLASE

I kad se činilo da klasi Sjöormen slijedi samo otpis i rezalište, Singapur je 1995. procijenio da bi mu baš te podmornice dobro došle za početak formiranja podmorničkih snaga. Do 1997. kupio je četiri podmornice, koje su prošle program modernizacije i prilagodbe uvjetima djelovanja u tropima (ugradnja snažnog sustava hlađenja). Singapur je kupio i petu podmornicu, kao izvor pričuvnih dijelova. Tako je HswMS Sjöormen postao RSS Centurion, HswMS Sjölejonet – RSS Conqueror, HswMS Sjöbjörnen – RSS Challenger, a HswMS Sjöhundden – RSS Chieftain. Zanimljivo je da je kao izvor pričuvnih dijelova poslužila HswMS Sjöhästen, koja je zadnja porinuta, 6. kolovoza 1968. godine. Kako je prva isporučena podmornica bila HswMS Sjöbjörnen, odnosno RSS Challenger, i klasa je preimenovana u Challenger.

Foto: Pettersson Glenn / Copyright Saab AB

Iako stare više od trideset godina, podmornice klase Challenger izvrsno su poslužile svrsi – školovanju prvih podmorničarskih posada singapurske mornarice. Dapače, pokazalo se da mogu i znatno više, te ih je mornarica rabila i za složenije zadaće, primjerice nadzor prometa kroz Singapurski prolaz, ali i znatno šire.

Singapurska ratna mornarica bila je zadovoljna klasom Challenger pa je odlučila kupiti još švedskih podmornica. Bile su to dvije podmornice klase Västergötland. Singapur je time dobio svoju klasu Archer. Podmornice klase Västergötland imaju zanimljiv operativni vijek. Četiri podmornice (Västergötland, Helsingland, Södermanland i Östergötland) porinute su kao klasa Västergötland. Prva podmornica, po kojoj je klasa nazvana, porinuta je u rujnu 1986., a mornarici je predana u studenom iduće godine. U vrijeme gradnje bile su to moderne podmornice prilagođene za uporabu u plitkim vodama Baltika. Glavna im je zadaća bila držanje sovjetskih podmornica što dalje od švedskih teritorijalnih voda.

Švedska ratna mornarica odlučila je 2000. godine otpisati prve dvije podmornice, a na preostale dvije (Södermanland i Östergötland) ugraditi pogonski sustav AIP Stirling. Da bi se to moglo učiniti, podmornice su morali razrezati napola i ubaciti dodatnu sekciju duljine 12 metara. Ugrađena sekcija dostatno je velika za dva pogonska sklopa Kockums v4-275R pojedinačne snage 150 kW. Na taj je način bitno povećana autonomija. Iako se u švedskoj javnosti raspravljalo o isplativosti tako skupe nadogradnje podmornica starih više od deset godina, cijeli se program isplatio. Naime, Singapur je odlučio kupiti prve dvije podmornice – Västergötland i Helsingland – te ih na jednak način nadograditi. Podmornice Södermanland i Östergötland vraćene su u operativnu uporabu 2003. i 2004. godine, tako da su Šveđani dobili novu klasu Södermanland.

Singapur je kupio podmornice Västergötland i Helsingland 2005. godine te ih preimenovala u Archer i Swordsman. Obje

Podmornica HSWM Södermanland na remontu i modernizaciji tijekom koje joj je trup razrezan napola kako bi se ubacila dodatna sekcija duljine 12 metara

su prošle jednak program modernizacije s ugradnjom AIP pogona Kockums v4-275R. Archer je ponovno porinut u lipnju 2009., a Swordsman u listopadu 2010. godine. Ministarstvo obrane Singapura nije se slučajno odlučilo za te podmornice. Iako Singapur ima površinu od samo 699,4 km² i oko 5,6 milijuna stanovnika, kroz njegove teritorijalne vode i kroz Malajski prolaz godišnje prođe više od 90 000 brodova, što ga čini najvažnijim trgovačkim putom na svijetu. Vode oko Singapura uglavnom su plitke (prosječne dubine oko 22 m) pa se podmornice klase Västergötland u njima osjećaju kao kod kuće. Jedina je veća razlika među podmornicama klase Södermanland i klase Archer ta što su singapurske, zbog djelovanja u toplim vodama, morale dobiti dodatne sustave za hlađenje, prije svega strojarница i akumulatora. Zbog povećane potrošnje električne energije na sustave hlađenja, podmornice klase Archer imaju nešto slabiji doplov u zaronu od podmornica klase Södermanland.

OSPORA VANJE, PA USPJEH

No priča s klasom Västergötland ni tu nije prestala. Australiji je krajem 1970-ih postalo jasno da šest njezinih podmornica klase Oberon više ne zadovoljava potrebe. Stoga je u srpnju 1978. objavljen program SEA 1114 za odabir nove klase. Natječajna dokumentacija tražila je od potencijalnih ponuditelja izgradnju podmornica u australskim brodogradilištima. Kako bi se izbjeglo ponavljanje pogreške s klasom Oberon, tražila se najsuvremenija podmornica, koja će moći što dulje ostati u operativnoj uporabi. U početku se spominjalo deset plovila, no potom je broj smanjen na osam pa na šest. Natječaj je otvoren u svibnju 1983. službenim pozivom ponuditeljima.

Na natječaj je odgovorilo sedam tvrtki: dvije iz SR Njemačke te po jedna iz Ujedinjene Kraljevine, Francuske, Italije, Nizozemske i Švedske. Ukupno su stigle četiri tone ponuda i prateće dokumentacije. Povjerenstvo je na kraju zaključilo da niti jedna ponuda ne zadovoljava uvjete, a kao dvije najbolje istaklo je njemačku ponudu IKL/HDW Type 2000 i nizozemsku klasu Walrus brodogradilišta

Ponovno porinuje podmornice
HSwMS Gotland u lipnju 2018.
tijekom ciklusa nadogradnje na
sredini operativnog vijeka

Rotterdamsche Droogdok Maatschappij. Usprkos tome, odlučeno je da u drugi krug idu prijedlozi IKL/HDW-a i švedskog brodogradilišta Kockums. Šveđani su predložili projekt Type 471, zapravo *rastegnutu* podmornicu klase Västergötland. Iako se očekivalo da će krajnji odabir biti njemački prijedlog, nakon žučnih političkih borbi 18. svibnja 1987. godine Ministarstvo obrane Australije objavilo je da je najbolja ponuda Type 471. Oporba je odmah optužila vladu da je odluka prije svega politička, rezultat bliske povezanosti vladajuće Australijske laburističke stranke sa švedskom vladajućom Socijaldemokratskom strankom. Tako je klasa Collins postala razlog prijepora i prije nego što je položena kobilica za prvu podmornicu.

Kako 1980-ih australijska brodogradnja nije imala kapacitete za takav projekt, osnovana je Australian Submarine Corporation s brodogradilištem u Osborneu kod Adelaidea. Brodogradilište je dovršeno 1989., a kobilica za prvu podmornicu položena je u veljači 1990. godine. HMAS Collins (SSG 73) porinuta je 28. kolovoza 1993., a primopredaja je obavljena 27. lipnja 1996., osamnaest mjeseci nakon prvotnog plana. Prema objavljenim izvješćima i tekstovima u medijima, posade su ubrzo otkrile da je podmornica izgrađena vrlo slabo te da su nedostaci tako veliki da ugrožavaju sigurnost plovidbe. Iako su svi ti nedostaci s vremenom otklonjeni i nisu se pojavljivali na drugih pet podmornica klase Collins, u australskoj se javnosti moglo čuti da je cijeli projekt promašaj. Stoga su se krajem 1990-ih čuli glasni prijedlozi da se projekt prekine, a trupovi podmornica, koje su bile u različitim fazama izgradnje, razrežu. Usprkos tome, dovršeno je svih šest planiranih podmornica.

Bez obzira na sve, podmornice klase Collins u operativnoj uporabi pokazale su se više nego dobrim. Na mnogim su vježbama pokazale koliko su opasne. Tako je HMAS Waller (SSG 75) u ratnim igrama održanim u svibnju 2000. nekoliko puta došao u poziciju iz koje je mogao napasti američki nosač zrakoplova USS Abraham Lincoln (CVN-72). Tijekom pomorske vježbe u rujnu 2003. godine Waller i HMAS Rankin (SSG 78) *potopile* su američku jurišnu podmornicu klase Los Angeles.

POTHVAT NA VJEŽBI

Razvoj nove klase podmornica za švedsku mornaricu započeo je 1982., u vrijeme kad se činilo da će SSSR, Varšavski ugovor i hladni rat trajati vječno. U specifičnim uvjetima djelovanja na Baltiku odlike kao što su velika dubina zaroni i velika vršna brzina nisu presudne. Znatno je važnija mogućnost djelovanja u vrlo plitkim vodama, nečujna plovidba i velika autonomija kako bi podmornica mogla dugo ostati u zoni djelovanja. Da bi tome udovoljile, podmornice klase Gotland bile su otpočetak namjenski projektirane za ugradnju AIP pogona. S dva AIP motora Stirling V4-275R, svaki snage 150 kW, dobivena je mogućnost krstarenja od pet čvorova bez uporabe električne energije pohranjene u akumulatorima. No još je važnije da se ta brzina može neprestano održavati čak 14 dana. Ako podmornica krstari nižim brzinama ili *zalegne* na dno mora, autonomija se dodatno povećava. Tomu treba pridodati i autonomiju na akumulatorima. Ugrađeni Stirlingov pogonski sustav kao

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 3rd Class Henry Liu

HMAS Farncomb, podmornica klase Collins Kraljevske australske ratne mornarice, odvaja se od američkog tegljača podmornica USS Frank Cable u bazi HMAS Stirling 19. travnja 2022. Iako često osporavana, klasa Collins u operativnoj se uporabi pokazala više nego dobrom

gorivo rabi dizel i kisik. Da bi se ponijela što veća količina kisika, on se čuva u ukapljenom obliku u posebno izoliranim spremnicima smještenim ispod strojarne.

Iako je klasa Gotland projektirana za djelovanje na Baltiku, pokazala se ubojitom i u drugim vodama. U nekoliko pomorskih manevara ostala je neotkrivena te se uspješno nosila ne samo s brodovima već i s podmornicama na nuklearni pogon. Stoga je Američka ratna mornarica zatražila od Švedske da joj jednu podmornicu prepusti u jednogodišnji najam, kako bi razvila tehnike djelovanja protiv podmornica s AIP pogonom. Švedska je pristala na jednogodišnji najam podmornice HSwMS Gotland zajedno s posadom. Ugovor je potpisan 21. ožujka 2005., te je 2006. produljen za još jednu godinu. Podmornica HSwMS Gotland bila je na raspolaganju Sje-

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 2nd Class Amanda S. Kitchner

HSwMS Gotland iz istoimene klase danas je možda najpoznatija operativna podmornica na svijetu. Proslavila se 2005., kad je uspjela nekoliko puta simulirano potopiti američki nosač zrakoplova USS Ronald Reagan

RATNA MORNARICA

dinjenim Državama do srpnja 2007. U tom se *mandatu* proslavila nakon vježbe provedene 2005. godine, kad je privukla pažnju ne samo stručne već i svjetske javnosti. Naime, uspjela je nekoliko puta simulirano *potopiti* u to vrijeme najnoviji američki nosač zrakoplova USS Ronald Reagan. Iako se o tom događaju i danas često piše, ni u jednom tekstu nije objašnjeno kako je podmornica, čija je vršna brzina u zaronu 20 čvorova, uspjela pratiti i višekratno *napasti* nosač te njegovu udarnu skupinu koja plovi brzinama većim od 25 čvorova.

Zbog kašnjenja u projektu odabira nove podmornice, Ministarstvo obrane Švedske moralo je odobriti program modernizacije svih triju podmornica klase Gotland. Modernizacija je prilično obuhvatna jer sadrži izmjenu ili nadogradnju 20 sustava koji su preuzeti s najnovijeg projekta A26. Uz ostalo, riječ je i o ugradnji poboljšanog Stirling Mk3 pogona. Snaga pogona pritom nije povećavana, već je poboljšana ekonomičnost. Program modernizacije prošle su podmornice HSwMS Gotland i HSwMS Uppland, dok je modernizacija HSwMS Hallanda u tijeku.

NAPOKON NOVA KLASA

Raspadom Sovjetskog Saveza raspali su se i mnogi planovi razvoja novih tipova oružja. NATO i Europska unija počeli su se širiti na istok i nitko nije mislio o tome što će biti za trideset godina.

Euforija pobjede nad komunističkom opasnošću zahvatila je i Švedsku. Razvoj višenamjenskog borbenog aviona Gripen previše je uznapredovao da bi ga bilo isplativo zaustaviti. Švedsko ratno zrakoplovstvo trebalo je uostalom novi avion, ako ni za što drugo onda za nadzor zračnog prostora. Saab i švedska vlada nadali su se da će izvozom pokriti veći dio troškova razvoja.

Program razvoja podmornice koja će zamijeniti klase Södermanland i Gotland nije bio te sreće. Nazvan U-båt 2000, trebao je biti pokrenut početkom 1990-ih, s planom isporuke prve podmornice krajem tog ili početkom idućeg desetljeća. Tehnički rizičan i vrlo skup projekt odmah je otkazan te

zamijenjen planovima modernizacije postojećih podmornica. Dogodio se usto i spomenuti spor vlade s vlasnikom Kockumsa, njemačkim ThyssenKruppom. Da je švedska vlada prihvatila prijedlog o gradnji podmornica prema njemačkom projektu Type 212A, uštedjela bi golemu količinu proračunskog novca, ali istodobno bi ugasila domaće kapacitete za razvoj i proizvodnju podmornica. Kad je Saab 2014. otkupio Kockums AB i vratio ga u švedske ruke, stvorio je i uvjete za nastavak razvoja nove autohtone švedske podmornice. Agencija za nabavu vojne opreme FMV (Försvarets Materielverk) sa Saabom je 2014. potpisala ugovor o gradnji dviju podmornica projekta A26 s rokom isporuke 2022. godine. Ugovorena cijena za obje podmornice iznosila je 7,6 milijardi švedskih kruna, što je bilo otprilike 872 milijuna američkih dolara. U međuvremenu su rokovi isporuke jako produljeni. Zanimljivo je da je Kockums AB ranije projektirao podmornice optimizirane za Baltik pa ih onda prilagođavao potrebama stranih kupaca. Ovaj je put postupak obratan. Podmornice A26, tj. klase Blekinge, temeljit će se na projektu Oceanic. S obzirom na to da strani kupci imaju jako širok raspon zahtjeva, Oceanic se sastoji od tri osnovna prijedloga: klasa Blekinge (ranijeg naziva Pelagic), Oceanic i Expeditionary (ranije Oceanic ER, tj. Extended Range).

Nizozemska ratna mornarica prvi je izgladni kupac projekta Expeditionary. Saab je u srpnju 2023. potpisao ugovor o tehničkoj suradnji s nizozemskim brodogradilištem Damen kako bi tamošnjoj mornarici ponudio projekt kojim će zamijeniti dotrajale podmornice klase Walrus. Kako su druga dva konkurenta francuski Naval Group i njemački ThyssenKrupp Marine Systems, nizozemsko-švedska ponuda očito je favorit jer će, uz ostalo, sačuvati nizozemske kapacitete za gradnju podmornica i osigurati nova radna mjesta. Ministarstvo obrane Nizozemske prvotno je najavilo odluku do kraja 2023., no prolongirana je za početak 2024. godine.

Dvije podmornice klase Gotland prošle su veliku nadogradnju, a u brodogradilištu je sad i treća. Dio procesa i tu je bilo rezanje trupa i ubacivanje nove sekcije duge dva metra

Foto: Pettersson, Glenn / Copyright Saab AB

Saab/Damenova ponuda C718 velika je oceanska podmornica duljine 73 metra i istisnine oko 2900 tona.

ZANIMLJIVA RJEŠENJA

Vratimo se švedskoj nabavi. Dakle, po prvotnom ugovoru između Saaba i agencije FMV potpisanom u lipnju 2014. isporuka prve podmornice trebala je biti 2022. godine. Taj se rok pokazao preoptimističnim s obzirom na to da je Saab tek trebao otkupiti Kockums AB od Njemačke pa zatim nanovo pokrenuti proces projektiranja. Stoga su već 2015. rokovi isporuke prve podmornice pomaknuti na 2024. ili 2025. godinu. Potom je početkom 2021. ponovno došlo do zastoja jer je Saab zbog velikog povećanja troškova odbio nastaviti gradnju. Novi ugovor potpisan je u kolovozu te godine, s dodatnih 5,2 milijarde švedskih kruna (oko 600 milijuna dolara). Time su se ukupni troškovi popeli na milijardu i 472 milijuna dolara, ili 736 milijuna dolara po podmornici. S dobrim izgledima da će dodatno rasti do 2027. godine, za kad je planirana primopredaja podmornice Blekinge. Primopredaja podmornice Skåne planirana je za 2028. godinu. Službene internetske stranice Saaba navode oskudne podatke o klasi Blekinge. Uz vijest o polaganju kobilice za Blekinge iz 30. lipnja 2022. stoji da će klasa imati površinsku istisninu od oko 1925 tona, duljinu 66,1 m te širinu 6,4 m. Spomenute je podatke objavila i agencija FMV. Od pogona se spominju tri dizelska i tri Stirling motora. Neslužbeni izvori spominju da će autonomija biti 18 dana, a s uporabom električne energije iz litij-ionskih baterija 45 dana. Prvotno se govorilo da će na pramcu biti četiri torpedne cijevi promjera 533 mm i dvije promjera 400 mm. No sad

Ilustracija podmornice koncepta C718 ispred Rotterdama. Nizozemskoj ratnoj mornarici nudi je Saab zajedno s partnerom Damenom. To je velika ekspedicijska, tj. oceanska podmornica duga 73 metra i istisnine oko 2900 tona

je to navodno promijenjeno i govori se o četiri torpedne cijevi od 533 mm te ronilačkoj komori. Saab tu komoru naziva višenamjenskim portalom, a namijenjena je ne samo djelovanju ronilaca već i manjih besposadnih plovila. To je zanimljivo rješenje, posebno za plitka mora. Međutim, pitanje je kamo su projektanti smjestili sonare s obzirom na to da je na pramcu ostalo jako malo slobodnog mjesta. Prema nekim neslužbenim crtežima, antena sonara nalazi se iznad torpednih cijevi i portala i prilično je mala. Opet je riječ o dobrom rješenju za mala i plitka mora, gdje podmornice otkrivaju ciljeve i djeluju protiv njih na malim udaljenostima. Mogućnosti otkrivanja povećat će se uporabom pasivnih niskofrekventnih sonara na bokovima podmornice te pasivnog tegljenog sonara na krmu.

Do porinuća prve podmornice klase Blekinge ostale su barem tri godine. Saab i FMV ne kriju da je cijeli projekt još uvijek u razvoju te su moguće dodatne izmjene. Doduše, ne na samoj podmornici jer je trup uglavnom dovršen, već na sustavima koji će u nju biti ugrađeni.

NOVE TEHNOLOGIJE

Uporaba trodimenzionalnih pisača za izradu dijelova naoružanja ili velikih oružnih sustava uobičajena je aktivnost državnih obrambeno-sigurnosnih institucija i etabliranih tvrtki vojne industrije. Postaje, međutim, problematična kad se njom iz različitih motiva, pa i kriminalnih ili terorističkih, nelegalno počnu baviti pojedinci ili organizacije

TEKST

Andrej Smolek

ORUŽJE IZ 3D PRINTERA

Ideja o trodimenzionalnim (3D) ispisima javila se krajem 1970-ih, a prva praktična, doduše eksperimentalna primjena, slijedila je početkom 1980-ih. Koncept izrade trodimenzionalnih predmeta *printanjem*, odnosno dodavanjem materijala, zamjenjuje tradicionalnu strojnu izradu predmeta odvajanjem materijala kako bi se dobio željeni predmet. S vremenom se tehnologija 3D printanja usavršila, postala komercijalno dostupnija i široko primjenjiva: u svrhu zabave i hobija, ali i u medicini, znanosti, tehnologiji i drugim područjima.

Kako se tehnologije 3D printanja razvijaju i imaju nevjerojatan potencijal u mnogim područjima ljudskog

djelovanja, proizvođači se praktički *natječu* u razvoju sofisticiranih, tehnološki naprednijih pisača, ali i onih za masovnije tržište. Jednako je s materijalima: naglasak se stavlja na otpornost na različite vanjske utjecaje te prilagodljivost za printanje sve složenijih predmeta. Riječ je o materijalima nastalim spajanjem različitih materijala odnosno kompozitima. Cilj je dobivanje novih i poboljšanih materijala čija fizikalna ili kemijska svojstva nadmašuju svojstva pojedinačnih dijelova te omogućuju izradu najsloženijih računalno programiranih oblika, bili oni krutih ili elastičnih svojstava. Dokud to ide? U lipnju 2021. predstavljen je koncept rakete

Terran R američke tvrtke Relativity Space. Mnogi će njezini dijelovi biti 3D printani od metalnih elemenata, na printerima Stargate, koje nazivaju najvećim "metalnim 3D printerima na svijetu". 3D printani dijelovi uključivat će raketne motore Aeon R. Plan je da Terran R dug 82 metra bude 2026. godine lansiran iz kompleksa u Cape Canaveralu. Proizvođač tvrdi da će to biti raketa za višekratnu uporabu, "(...) sposobna za misije od Zemlje do Mjeseca, Marsa i šire."

POTENCIJALNI KRIMINAL I TERORIZAM

Kako su se mogućnosti 3D printanja odrazile na tehnologije proizvodnje

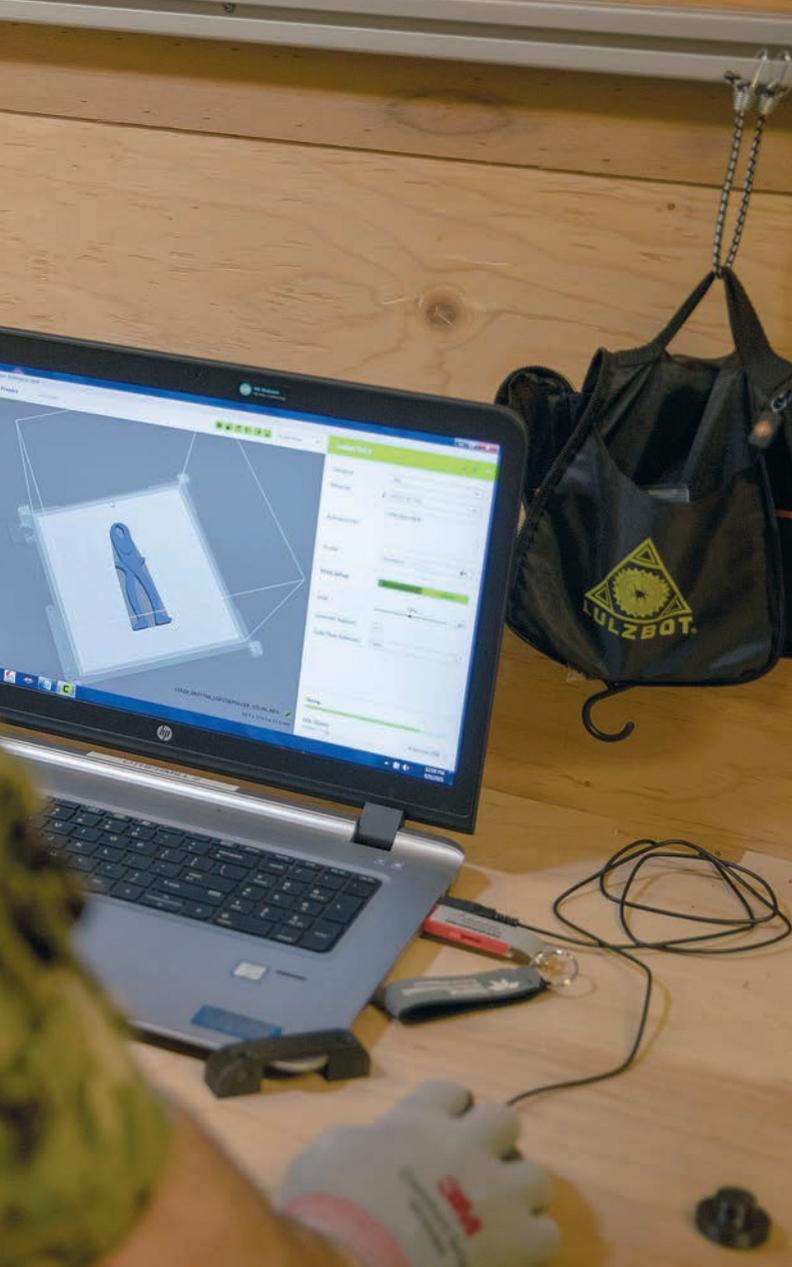

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 3rd Class Austin Collins

oružnih sustava? Područje izrade 3D printanog oružja često nije pravno regulirano. Zakoni se razlikuju od zemlje do zemlje i u načelu je neovlaštenim tvrtkama i privatnim osobama izrada oružja zabranjena. Pod tim se smatra bilo koji način izrade, pa i 3D printanje, iako to u većini zakonskih sustava nije doslovno i navedeno. Neke zemlje ne zabranjuju izričito izradu 3D dijelova oružja za vlastite potrebe, ali zabranjuju prodaju ili ustupanje tih dijelova odnosno oružja drugoj strani. Proizvodnja i prodaja najčešće je regulirana i odobrena u posebnu dozvolu. Još su jedan zakonski uvjet autorska prava na određene patente. Ukratko, trodimenzionalno printanje plastičnih dijelova za oružje samo je početak revolucije u području s kojim državne administracije imaju ozbiljan problem i nedoumice.

Plastično oružje često se povezuje s improvizacijom i najčešće ima kratak vijek uporabe zbog slabije kvalitete izrade. Međutim, tvrtke koje su le-

Časnik Američke ratne mornarice priprema 3D printer za izradu manjih predmeta koji se koriste u redovitom održavanju različitih sustava na površinskim vojnim brodovima

Pripadnik USAF-a drži dio transportnog aviona C-5 Galaxy. Izrađen je na 3D printeru Stratasys F900 u zrakoplovnoj bazi Travis u Kaliforniji

Foto: U.S. Air Force / Staff Sgt. Marquis Russell

galne i specijalizirane za proizvodnju vatrenog oružja zbog takvih proizvoda imaju ozbiljnu konkurenciju koja često dolazi u vidu tzv. crnog tržišta. Za sastavljanje plastičnog oružja u kućnoj radinosti mogu se lako koristiti i komercijalno dostupni dijelovi i kompleti. S druge strane, 3D printani dijelovi oružja i samo oružje povezuju se s komercijalnom proizvodnjom, ali i s eksperimentima odnosno inovacijama u dizajnu tradicionalnog vatrenog oružja. Različite platforme za razmjenu podataka, društvene mreže i slično puni su sadržaja s uputama, nacrtima i softverom za jednostavan 3D print pojedinih dijelova ili nadogradnji vatrenog oružja. No, prikazuju se i kompletna rješenja za izradu gotovog, funkcionalnog i uporabljivog oružja i streljiva. Upravo to područje problem je koji zalazi u domenu javne, pa i nacionalne sigurnosti. U različitim zemljama, pa čak i na različitim kontinentima, više je primjera u kojima je policija oduzela model 3D printanog oružja. Državne administracije ponekad su zabrinute zbog tog rastućeg problema jer 3D printani oprema i dijelovi mogu biti uporabljeni za kriminalne radnje i terorizam, a da pritom troškovi zlonamjernog aktera iznose nekoliko stotina dolara.

Procjene dosadašnjih iskustava s legalnim 3D printerima navode da se gotovo 80 posto funkcionalnog 3D printanog vatrenog oružja može izraditi pristupom mrežnim datotekama. Preostalih 20 posto može se dopuniti dijelovima kao što su cijevi, udarne igle, opruge i okidači, koji se obično

NOVE TEHNOLOGIJE

moгу legalno kupiti. Često se stoga izrađuju tzv. Ghost Guns, tako nazvani zbog nemogućnosti da im se uđe u trag. Takvo vatreno oružje *kućne* proizvodnje sve je popularnije među dionicima organiziranog kriminala i drugim skupinama koje planiraju odnosno čine protupravna djela pa i terorističke napade. Ozbiljan problem za policiju može biti i proizvodnja replika vatrenog oružja. Naime, u mnogim slučajevima službenici teško ili nikako ne mogu razlikovati 3D printane replike od pravih pištolja i pušaka, što može prouzročiti smrtne posljedice prilikom postupanja prema osobi koja posjeduje takav *trodimenzionalni ispis*.

VELIKA KONFERENCIJA

Agencija Europske unije za suradnju u provedbi zakona – Europol – navodi da razvoj 3D printanja vatrenog oružja može biti trenutačna i buduća prijetnja općoj sigurnosti. Da bi joj se

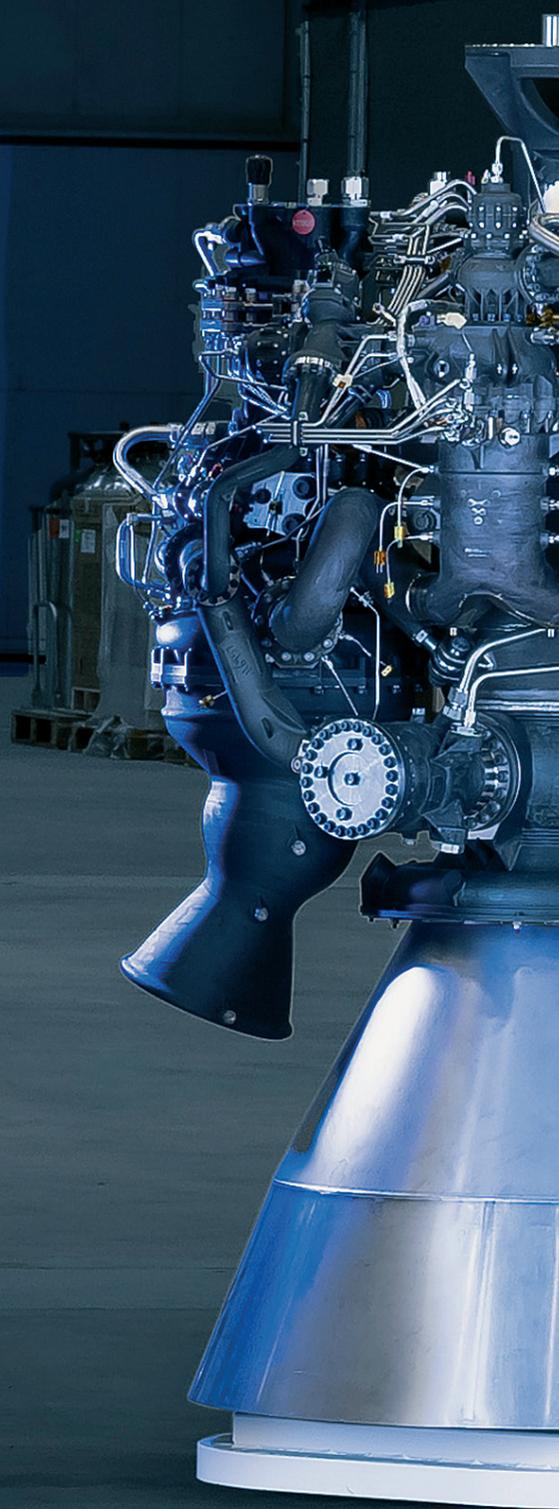
Foto: JStark1809 / Deterrence Dispensed / Wikimedia Commons / CC BY 4.0

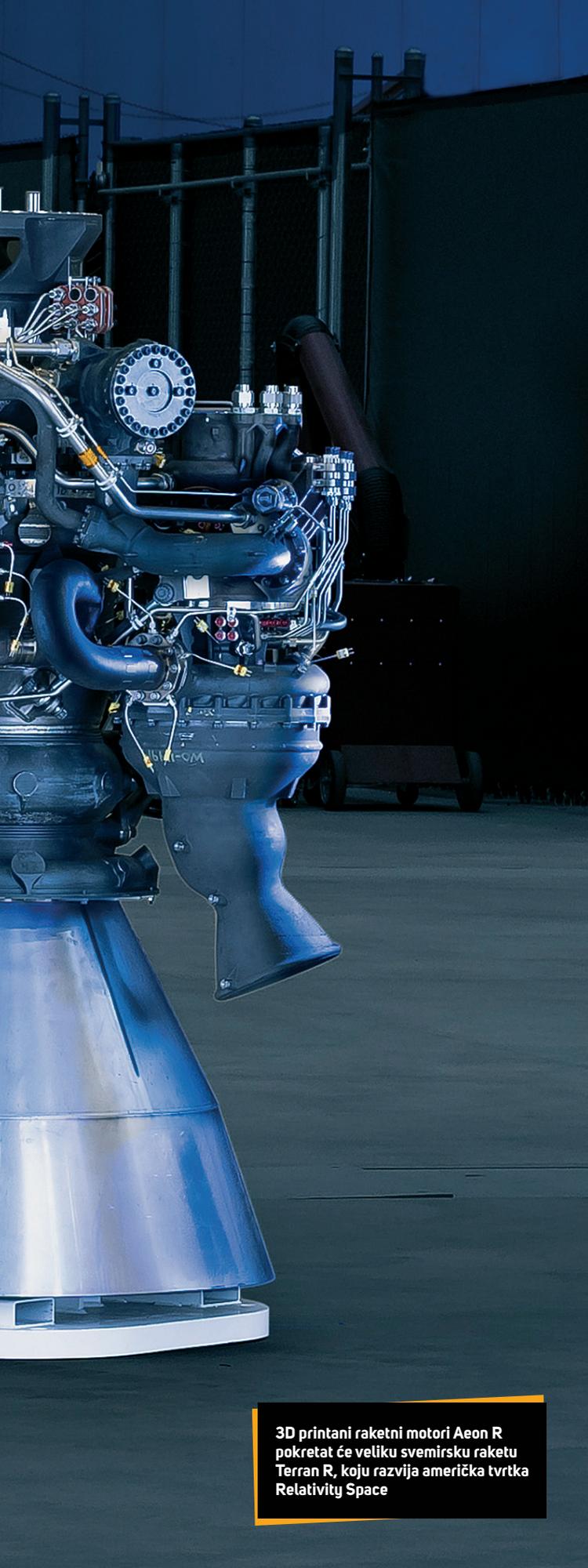

FGC-9 na fotografiji koju je objavio njegov konstruktor, njemački državljani Jacob Duygu, poznat po ekstremističkim stanovištima

NELEGALNI KARABIN

FGC-9 poluautomatski je karabin čiji se dijelovi mogu 3D printati i ručno sklapati. Riječ je o još jednom nelegalnom oružju, koje je projektirao njemački državljani Jacob Duygu, poznat pod pseudonimom JStark1809. Imao je ekstremistička stanovišta, a nakon što je pušten iz pritvora, u Hannoveru je 2021. pronađen mrtav u nerazjašnjenim okolnostima. Nelegalno postojanje oružja dokumentirale su, među ostalim, policijske snage u Australiji, Mjanmaru, Kanadi, Ujedinjenoj Kraljevini, SAD-u, zemljama Europske unije... Koristi streljivo kalibra 9 x 19 mm i sklop je 3D printanih dijelova, jednostavno proizvedenih metalnih dijelova i lako dostupnih opruga, vijaka i matica. Ukupan trošak izrade, pod pretpostavkom da korisnik posjeduje 3D printer, procjenjuje se na manje od 400 dolara.

3D printani raketni motori Aeon R pokretat će veliku svemirsku raketu Terran R, koju razvija američka tvrtka Relativity Space

KONTROVERZNI OSLOBODITELJ

Pištolj Liberator prvo je svjetski poznato 3D printano vatreno oružje. Nacrte za njega na internetu je početkom svibnja 2013. javno objavila kontroverzna američka organizacija Defense Distributed koja, uz ostalo, razvija *digitalno* naoružanje, tj. njegove nacрте, i zalaže se za njihovu objavu preko otvorenih javnih izvora. Nacrți su za dva dana preuzeti 100 000 puta, najviše u Španjolskoj. S vremenom su primat preuzela preuzimanja iz SAD-a. Liberator ima tijelo i druge dijelove (ukupno desetak) od 3D printane ABS plastike. Ispis traje oko 20 sati, a dijelovi se zatim mogu sastaviti u djelomično funkcionalno vatreno oružje uz dodatak jedne metalne komponente – standardnog metalnog čavla koji ima funkciju udarne igle. Objava nacрта i uputa izazvala je burnu reakciju zakonodavnih i pravosudnih tijela i to ne samo u SAD-u.

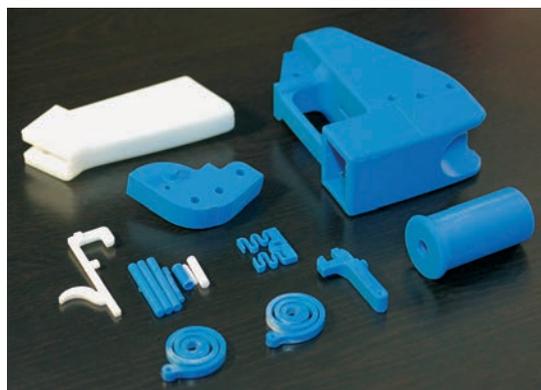

Foto: Vzvld / Wikimedia Commons / CC BY-SA 3.0

NOVE TEHNOLOGIJE

PRINTANI PRIGUŠIVAČ ZA FBI

Ministarstvo pravosuđa SAD-a dodijelilo je tvrtki HUXWRX Safety ugovor za proizvodnju i isporuku 3D printanih prigušivača Flow 556K vrijedan 4,9 milijuna dolara. Prigušivače će koristiti djelatnici Federalnog ureda za istrage (Federal Bureau of Investigation – FBI). Tvrtka primjenjuje patentirane i dokazane tehnologije Flow-Through i Torque Lock, a prigušivač je dizajniran za smanjenje potpisa pucnja bez negativnog utjecaja na ciklus ili vijek uporabe. Proizvođač navodi da prigušivač ublažava izloženost strijelca toksičnim dimovima, smanjuje bljesak, stišava zvuk, smanjuje trzaj i preciznost s pomoću spiralne zavojnice Flow-Through i dizajna jezgre deflektora. Cijena mu je oko 1200 dolara.

Flow 556K tvrtke HUXWRX Safety

moglo suprotstaviti – ključna je međunarodna suradnja. Planovi i akcije Europolu nisu usredotočeni samo na trenutačno stanje već i na izgradnju snažne mreže stručnjaka, zajednički razvoj intervencijskih tehnika i razmjenu najboljih praksi.

U svibnju 2022. na Sveučilištu u Leidenu, Nizozemska, održana je međunarodna konferencija o 3D printanom vatrenom oružju. Na njoj su sudjelovali stručnjaci zaduženi za provedbu zakona, balistički stručnjaci, forenzičari, politički akteri i akademska zajednica – oko 120 sudionika iz 20 zemalja. Organizirao ju je Europol i nizozemska nacionalna policija, a teme su obuhvatile najnovije izazove s kojima se susreću tijela zadužena za provedbu zakona. Razmjenjujući iskustva o problemu 3D printanog oružja, sudionici

su raspravljali o razvoju zajedničkih strategija za intervencije u tom području, uključujući taktička i forenzička istraživanja, softver, znanstvena postignuća i zakonodavstvo. Doneseni zaključci istaknuli su potrebu jačanja veza i suradnje među tijelima zaduženim za provedbu zakona i industrije odnosno privatnog sektora, kako bi se razvoj 3D printanog vatrenog oružja što bolje identificirao i pratilo. Inicirano je formiranje međunarodne mreže stručnjaka za 3D printanje vatrenog oružja koji bi imali zadaću obavještavanja tijela za provedbu zakona o razvoju te proizvodnje. Navedene su i političke preporuke vezano uz problem 3D printanog vatrenog oružja koje su se trebale staviti u *informativni paket* distribuiran akterima širom svijeta.

SLJEDEĆA GENERACIJA

O budućnosti 3D printanja oružja ili dijelova oružja dalo bi se puno raspravljati, no sigurno je da će na nju uvelike utjecati stalan porast inovacija u tom području. Prihvaćanje komercijalnih, široko dostupnih 3D printera vjerojatno će se ubrzavati s padom cijena svih komponenti. To će promijeniti način na koji prosječna osoba *nabavlja* materijale i uređaje,

neovisno o tome je li riječ o printanju figurica, alata ili dijelova strojeva, pa tako i 3D printanju vatrenog oružja. Napredak tehnologije poslužit će i za decentralizaciju proizvodnje u cjelini, sprečavajući probleme u lancu opskrbe, smanjujući troškove prijevoza i dostave materijala te drastično skraćujući vrijeme njihove nabave. Nastavlja se usto razvoj materijala koji se koriste u 3D printanju, počevši od PET-a od kojeg se izrađuju boce, plastičnih masa ojačanih ugljikovim vlaknima, do nehrđajućeg čelika (inoks) i mnogih drugih. Pretvaranje plastične boce u koristan predmet ili u dio oružja već je sadašnjost. Uporaba metala i različitih slitina za 3D printanje znači mogućnosti koje je donedavno bilo nemoguće postići bez tradicionalnih načina proizvodnje i

Trup Gripena s jasno istaknutim svjetlijim 3D printanim poklopcem od najlonskog polimera

DODATAK NA GRIPENU

3D printane dijelove mogu imati i suvremeni borbeni avioni. Vijesti i podaci o tome više nisu iznimka nego pravilo. Primjerice, Saab je u ožujku 2021. objavio vijest da je obavljen prvi let aviona Gripen s naknadno dodanim 3D printanim dijelom. Bio je to poklopac na trupu izrađen od najlonskog polimera PA2200. Švedska tvrtka nazvala je to korakom naprijed prema korištenju 3D printanih dijelova za vrlo brze popravke na avionima koji se upućuju u operacije daleko od matičnih baza.

to u okrilju tradicionalnih proizvođača i jakih brendova na tržištu vatrenog oružja i dijelova za to oružje. Tvrtke, stručnjaci, entuzijasti, ali i ljudi loših namjera očekuju *metalno* 3D printanje kao idući korak u komercijalizaciji 3D printera. Vatrene oružje kućne izrade moglo bi se učiniti izdržljivijim, pouzdanijim, masovnijim, ubojitijim i – dostupnijim. Stoga postoje opravdane sumnje da bi to moglo itekako utjecati na opće paradigme sigurnosti.

PODLISTAK

Početak 1970-ih velike vojske i vojne industrije počinju se okretati razvoju ručno prenosivih protuoklopnih sustava manje mase, pogodnih za brz i jednostavan transport

TEKST
Mario Galić

LAGANI, A UBOJITI

Američka vojska među prvima je prepoznala potrebu za lakim protuoklopnim vođenim sustavom koji bi pješaku omogućio ubojito djelovanje protiv tenkova i drugih borbenih oklopnih vozila i to na udaljenosti od nekoliko stotina metara. Nakon Drugog svjetskog rata protutenkovska, tj. protuoklopna borba na malim udaljenostima uglavnom se obavljala bestrzajnim topovima i protuoklopnim ručnim bacačima. Bez obzira na to koliko su bili lagani, bestrzajni topovi trebali su brojnu posadu (tri ili više) i bili su vrlo nezgrapni na bojištu. Preciznost paljbe isključivo je ovisila o umijeću posade, prije svega ciljača. Američka kopnena vojska imala je početkom 1960-ih dva tipa bestrzajnih topova. Jedan je bio vrlo veliki M40 kalibra 105 mm. U operativnu uporabu ušao

je 1955. i tad je bez problema mogao uništiti sve sovjetske tenkove na udaljenostima do tisuću ili malo više metara. Jedini je problem bio u tome što mu je masa bila samo 209,5 kilograma. Ne iznenađuje stoga da su ga postrojbe, kad god su mogle, smještale na vozilo. Na kraju će M40 biti zamijenjeni protuoklopnim vođenim sustavom BGM-71 TOW. Američke postrojbe 1959. počinju dobivati i mali bestrzajni top M67 kalibra 90 mm. Došao je kao zamjena za protuoklopni raketni lanser Bazooka. M67 bio je kompaktno oružje duljine 1236 mm. Prazan je imao masu od 17, a s granatom 21,2 kg. Posadu je činio ciljač, pomoćnik ciljača (bio je zadužen za punjenje tijekom djelovanja) i nosač streljiva. M67 bio je učinkovit do 300 metara i mogao je probiti do 350 mm

homogenog čeličnog oklopa. Taman dovoljno da uništi sovjetski tenk T-55 ako ga pogodi na pravo mjesto pod odgovarajućim kutom.

Preciznost djelovanja M67 ovisila je o vještini ciljača. I domet od skromnih 300 metara značio je da posada mora pustiti protivnički tenk da dođe vrlo blizu iako bi ga mogla uništiti i s veće udaljenosti.

NEZGODNI ZMAJ

Američka vojska bila je itekako svjesna problema s topovima, pa je i prije nego što je M67 počeo dolaziti u postrojbe pokrenut razvoj raketnog sustava koji će ga zamijeniti. U ožujku 1962. zapovjedništvo CONARC (CONTinental ARmy Command) objavilo je službeni zahtjev za razvoj prenosivog srednjeg protuten-

RAZVOJ PROTUOKLOPNIH VOĐENIH SUSTAVA (VI. DIO)

Foto: Tomislav Brandt

kovskog pješačkog oružja koje bi se lansiralo s ramena vojnika. U razvojnoj fazi nazvano je Srednjim protutenkovskim oružjem (Medium Antitank Weapon – MAW). Glavni zahtjev bio je protuoklopni sustav čija je udarna snaga vođeni projektil s poluaktivnim sustavom navođenja koji će koristiti mikrokabel.

MAW je trebao omogućiti američkom pješastvu učinkovitu borbu na udaljenostima od samo 65 pa sve do 1000 metara, i da sustav pritom treba samo jednog operatera. Zbog toga je važan čimbenik bila veličina i masa, koja je trebala biti dostatno mala da MAW može nositi jedan vojnik.

Razvoj MAW-a dodijeljen je tvrtki McDonnell Douglas. Razvoj sustava koji će ispočetka nositi eksperimentalni naziv XM47 Dragon dovršen je krajem

Mladi vojnici na specijalističkoj obuci s vježbovnim sustavom Metis na poligonu "Gašinci" u siječnju 2024. Hrvatska vojska koristila je tijekom Domovinskog rata izvorni 9K115 Metis s projektilom 9M115

1971., a tvrtka je 6. ožujka 1972. dobila ugovor za početak maloserijske proizvodnje. U naoružanje Američke vojske M47 Dragon (vojne oznake FGM-77 u vrijeme razvoja) uveden je 1974. No, kako je Dragon projektiran da ga može nositi i borbeno rabiti samo jedan vojnik, imao je i neka ograničenja. Projektil M222 imao je duljinu 744 i promjer 292 mm. Čuvao se, prevezio i lansirao iz kontejnera koji je ujedno služio i kao nosač ciljnika. Masa projektila s kontejnerom bila je 11,47 kg. Dragon se mogao opremiti dnevnim ciljnikom SU-36/P i noćnim AN/TAS-5. Masa SU-36/P bila je malo manja od tri, a masa AN/TAS-5 (zajedno s baterijom i posudom za hladilo) 9,8 kilograma. Ukupna masa sustava spremnog za djelovanje s dnevnim ciljnikom bila je 14,57, a s noćnim 21,29 kilograma.

Projektil M222 imao je kumulativnu bojnu glavu mase 1,58 kg koja je prema jednim izvorima imala probojnost manju od 500 mm, a prema drugim do 600 mm. Probojnost manja od 500 mm nije dostatna da se probije čeonu oklop tenka T-72. Probojnost od 600 mm dostatna je pod uvjetom da tenk nije opremljen reaktivnim oklopom, i to ako glava udari u tenk pod oštrim kutom.

PODLISTAK

Uvođenje u operativnu uporabu pokazalo je da naizgled jednostavno oružje ima mnoge mane. Duljina mikrokabela bila je samo 1000 m, a projektil je imao dovoljno energije da pogodi ciljeve na znatno većoj udaljenosti. Ni preciznost sustava nije bila posebno velika. U dokumentima Marinskog korpusa SAD-a navodi se da je preciznost Dragona protiv pokretnih ciljeva na udaljenostima većim od 100 metara oko 50 posto. Doduše, operateri su imali znatno više uspjeha u pogađanju nepokretnih ciljeva, koje su mogli pogoditi na krajnjem dometu. Vježbe su pokazale i probleme koji se pojavljuju ako operater ne drži lanser dovoljno čvrsto. Udarni moment koji se stvara tijekom paljenja startnog raketnog motora u tom slučaju usmjerava cijeli lanser prema dolje. Tako će projektil završiti u zemlji neposredno ispred operatera i biti za njega koban. Stoga je jasno da Dragon nije spadao u popularno oružje pa nije ni postigao veći izvozni uspjeh. Većina korisnika već ga se odavno odrekla. Američka vojska otpisala je sve Dragone 2001. godine, kad je u operativnu uporabu počela uvoditi sustav FGM-148 Javelin.

ZA ZRAČNODESANTNE SNAGE

Sovjetska vojska također je trebala laki protuoklopni vođeni sustav. Ne toliko da bi naoružala pješništvo, koliko da bi njim opremila specijalne snage, prije svega zračnodesantne, ali i za Specnaz. Crvena armija uvijek je posvećivala po-

Kako je prioritet bio smanjenje mase sustava, otpočetak se znalo da Metis neće imati borbene mogućnosti kao Fagot

M47 Dragon povučen je iz uporabe u Američkoj kopnenoj vojsci kako bi bio zamijenjen modernijim Javelinom. Ipak, ponekad ga se može primijetiti na vježbama kao što je bila Saber Guardian u lipnju 2019. u Mađarskoj

sebnu pažnju ustrojavanju i razvoju zračnodesantnih snaga. Kako je SSSR teritorijalno bio najveća zemlja svijeta, to je i logično. Vojska je trebala pokretne snage koje će u samo nekoliko sati moći poslati tisuće kilometara daleko od baza. Sovjeti su za takve sposobnosti zračnodesantnih snaga razvijali posebna oružja i opremu koje druge grane nisu dobivale. Početkom 1970-ih sovjetska kopnena vojska počinje dobivati protuoklopni vođeni sustav 9K111 Fagot koji ni po čemu nije zaostajao za zapadnim pandanima. Najveći je njegov nedostatak glomaznost. Masa lansera bila je 22,5, a projektila s kontejnerom 13,42 kg. Za padobrance, previše. Stoga je za njih, ali i druge specijalne snage sovjetske vojske, razvijen laki sustav 9K115 Metis. U naoružanje je uveden 1978. godine. Kako je prioritet bio smanjenje mase sustava, otpočetak se znalo da Metis neće imati borbene mogućnosti kao Fagot. To se prije svega odnosilo na projektil 9M115 – upola lakši od projektila 9M111 sustava Fagot.

Najveća ušteda postignuta je na lanseru 9P151. I za današnje standarde to je vrlo kompaktan lanser, čija masa s poluautomatskim sustavom navođenja i tronožnim postoljem iznosi samo 10,2 kg. Na njega je išao projektil 9M115 dometa 1000 metara. Zanimljivo je da je minimalni domet bio samo 40 metara, te da je operater u nuždi mogao lansirati projektil s ramena. Masa projektila bila je samo 4,8, a masa zajedno s kontejnerom koji je služio i kao lanser 6,3 kg. Bio je opremljen kumulativnom bojnomo glavom 9N135 mase 2,5 kg. Izvori se baš ne slažu oko njezine učinkovitosti, pa se podaci o probojnosti protežu od 460 sve do 550 mm homogenog čeličnog oklopa.

To nikako nije bilo dostatno da se unište suvremeni zapadni tenkovi. Stoga je 1992. uveden napredniji sustav 9K115-1 Metis-M s projektilom 9M131, iako je ostavljena mogućnost da se novi projektil lansira sa starog lansera. Novi, veći projektil donio je povećanje dometa na 1500 m, ali je zato

Foto: U.S. Army / Spc. Joseph E. D. Knoch

Foto: Cpl Robert Weideman / MOD UK / Crown copyright 2021

1970-ih, kako bi napravila zamjenu za protuoklopne raketne lansere. Francuska vojska trebala je vrlo lagan sustav kojem preciznost paljbe ne bi padala s povećanjem udaljenosti gadanja. Nije bila posebno zahtjevna, pa je tražila maksimalni domet od 600 metara. Zapravo je željela zamjenu za raketni lanser LRAC F1, koji je često označavan i kao STRIM 89 mm. LRAC F1 je, barem teoretski, imao učinkoviti domet do 500 metara. Međutim, borbena iskustva pokazala su da su ciljači teško pogađali pokretne ciljeve na udaljenostima većim od 300 metara.

Jedan od glavnih zahtjeva bila je što niža cijena. To je onda uvjetovalo da projektanti u startu moraju odustati od bilo kojeg naprednijeg načina (samo)navođenja projektila na cilj i prihvate poluautomatski po crti viziranja.

minimalni domet povećan na 80 m. Ugrađena je tandem kumulativna bojna glava 9N154 probojnosti 900 mm homogenog čeličnog oklopa zaštićenog eksplozivno-reaktivnim oklopom. Masa nove bojne glave povećana je na pet kilograma. Usto, masa cijelog projektila 9M131 povećana je na 13 kg. Zadnja je izvedenica 9K115-2 Metis-M1. Za nju su razvijena dva projektila – 9M131M i 9M131F. Još veći projektili donijeli su povećanje dometa na čak 2000 metara. Projektil 9M131M ima tandem bojnu glavu 9N154-1 mase pet kilograma i probojnosti 950 mm homogenog čeličnog oklopa koji je zaštićen eksplozivno-reaktivnim oklopom. Projektil 9M131F ima jednake značajke, ali umjesto kumulativne ima aerosolnu (termobaričnu) bojnu glavu mase 4,5 kg. Metis-M1 još se uvijek proizvodi i nudi stranim kupcima. Dio ruskih izvora tvrdi da je 2008. dovršen razvoj još naprednijeg sustava 9K127 Metis-2, no da nikad nije pokrenuta proizvodnja. Hrvatska vojska koristila je tijekom Domovinskog rata izvorni 9K115 Metis s projektilom 9M115.

DOŠAO U KRIVO VRIJEME

Francuska tvrtka Aérospatiale započela je razvoj protuoklopnog vođenog raketnog sustava malog dometa još

Francuski vojnik lansira projektil Eryx na vježbi Wessex Storm, provedenoj u studenom 2020. s pripadnicima Britanske vojske na poligonu Salisbury Plain

Ministarstvo obrane Francuske nije bilo zadovoljno ACCP-om jer je prije svega bio preskup. To je dodatno otegllo razvoj, koji je dovršen tek 1992. godine

Razvoj novog protuoklopnog sustava ACCP (Anti Char Courte Portée) nije bio prioritet. Znatno su traženiji bili vođeni projektili zrak-zrak, zemlja-zrak i protubrodski, pa se otegnulo. Tako je Aérospatiale dovršio prvi prototip spreman za testiranje tek 1982. godine. Radilo se zapravo o smanjenom sustavu MILAN. Ministarstvo obrane Francuske nije bilo zadovoljno ACCP-om jer je prije svega bio preskup. To je dodatno otegllo razvoj, koji je dovršen tek 1992., a vojska ga je u operativnu uporabu uvela 1994. godine kao Eryx. Bilo je to najgora moguća vrijeme za takav sustav jer je raspad SSSR-a 1991. godine prouzročio znatno smanjenje proračunskih izdvajanja za oružane snage, posebno u Europi. Ne iznenađuje da se nije najbolje prodavao. Norveška i Kanada, najveći kupci nakon Francuske, već su ga bile povukle iz operativne uporabe. Jedini pravi izvozni uspjeh prodaja je licencije za proizvodnju turskoj tvrtki Makina ve Kimya Endüstrisi, poznatijoj kao MKE.

Da je razvoj okončan deset godina ranije, Eryx se mogao prodavati znatno bolje. U osnovi nije bio loš sustav. Spomenuli smo da je imao poluaktivni sustav navođenja preko mikrokabela. Masa projektila zajedno s kontejnerom bila je 13, a masa sustava za navođenje samo 4,5 kg. Zbog toga je cijeli sustav bio dovoljno lagan da ga nosi jedan vojnik. MBDA (koja je preuzela ponudu Aérospatialea) navodi da je maksimalni domet bio 600, a minimalni samo 50 m. Tandem kumulativna bojna glava mase 3,6 kg mogla je probiti 900 mm homogenog čeličnog oklopa zaštićenog eksplozivno-reaktivnim oklopom. MBDA je naknadno, pokušavajući povećati prodajne mogućnosti, razvila dnevno / noćni ciljnički sustav koji se oslanjao na najsvremeniju termoviziju. Sustav je mogao otkrivati ciljeve puno dalje od maksimalnog dometa projektila. Razvijen je i simulator za obuku operatera. Eryx više nije u serijskoj proizvodnji, niti ga MBDA nudi kupcima.

Spomenik Marku Maruliću na zagrebačkom trgu koji nosi njegovo ime

U povodu 500. obljetnice njegove smrti, Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 21. prosinca 2023. odlučila je 2024. godinu proglasiti Godinom Marka Marulića

TEKST
Andrea Pavlič

GODINA OCA HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Foto: Domagoj Vlahović

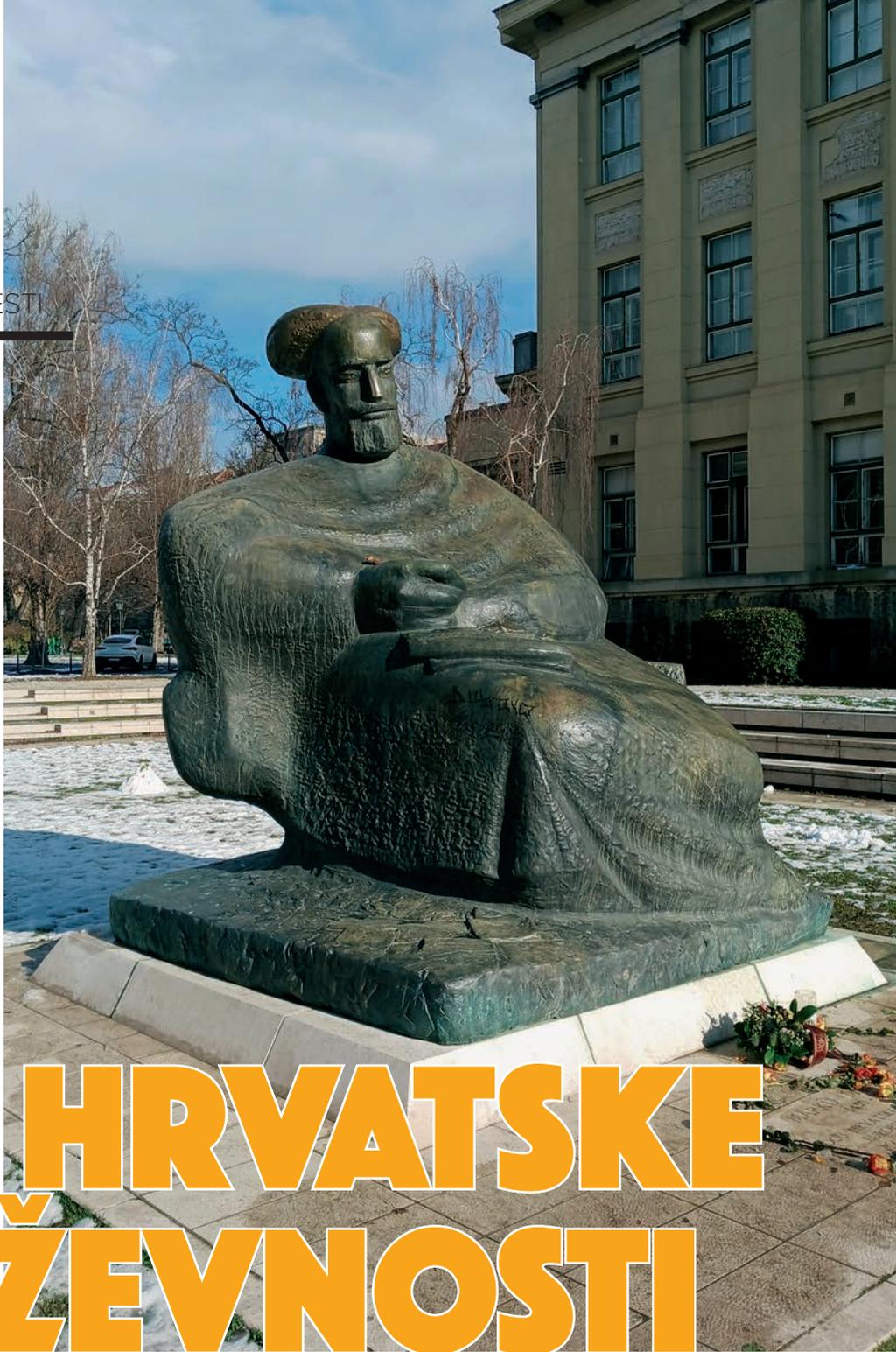
Marko Marulić (*Marcus Marulus*), otac hrvatske književnosti, rođen je 18. kolovoza 1450. u splitskoj plemićkoj obitelji. Humanističku naobrazbu stekao je u Splitu. U rodnom je gradu i umro, 5. siječnja 1524. U povodu 500. obljetnice njegove smrti, Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 21. prosinca 2023. odlučila je 2024. godinu proglasiti Godinom Marka Marulića. Svečano proglašenje Godine održano je 5. siječnja 2024. u Književnom krugu Split. Obilježavanje je počelo ulomcima iz *Judite* u izvedbi studenata i profesora Umjetničke akademije u

Splitu. Nakon pozdravne riječi domaćina predsjednika Književnog kruga Split Marka Trogrlića, uzvanicima se obratila ministrica kulture i medija Nina Obuljen Koržinek, koja je istaknula važnost Marulića u hrvatskoj književnosti i kulturi te predstavila programe kojima će širom zemlje biti obilježena Marulićeva godina. O Maruliću je govorio i dugogodišnji voditelj *Marulianuma* marulolog Bratislav Lučin te ravnatelj Instituta za hrvatski jezik Željko Jozić. Na svečanosti je bio splitsko-dalmatinski župan Blaženko Boban, gradonačelnik Splita Ivica Puljak, rektor Sveučilišta u Splitu Dragan

Ljutić, glavna ravnateljica NSK Ivanka Stričević te brojni drugi uzvanici. Predstavnicima Ministarstva kulture i medija i *Marulianuma* te članovi Društva prijatelja kulturne baštine Splita položili su zatim cvijeće kraj Marulićeva posljednjeg počivališta u crkvi svetog Frane na obali.

MARULIĆ I SPLIT

Potekao je iz grada koji je nedavno proslavio 1700. obljetnicu. Grada u kojem je rimski car Dioklecijan dao podignuti veličanstvenu palaču; grada svetog Dujma / Duje, zaštitnika Splita i Splitsko-makarske nadbisku-

pije; majstora Andrije Buvine, koji je prije više od 800 godina izrezbario vratnice splitske katedrale; Tome Arhidakona, autora povijesnog djela *Historia Salonitana* (XIII. stoljeće); Bernardina Splićanina – redaktora prvog tiskanog hrvatskog *Lekcionara* (1495.)...

Marko Marulić i pola tisućljeća nakon smrti čvrsto je utkan u život Splita: spomenik, rad kipara Ivana Meštrovića, podignut je 1925. na Trgu braće Radić, poznatom i kao Voćni trg; po njemu je nazvana gradska knjižnica, kao i IV. splitska gimnazija, koja izdaje časopis *Marul*.

U sklopu udruge Književni krug Split počeo je u prosincu 1995. djelovati *Marulianum*, centar za proučavanje Marka Marulića i njegova humanističkog kruga. Književni krug Split izdavač je sabranih djela Marka Marulića, koja će obuhvatiti dvadesetak svezaka, te godišnjaka *Colloquia Maruliana*. Kamenom popločena ulica/kala u samom središtu grada nosi Marulićevo ime. Ove će godine 34. put biti održan znanstveno-književni skup *Marulićevi dani*.

O Marulovoj važnosti za hrvatsku književnu i kulturnu povijest, ali i sadašnjost, puno toga govori i cijeli niz riječi i izraza izvedenih iz njegova imena: marulolog, marulologija, marulofilija; marulološki značaj; marulološki smisao; marulološko prevrednovanje; marulološka sfera. Primjeri su preuzeti iz članka Energija u popisu (*Vijenac*, br. 267, 27. svibnja 2004.), akademika Mirka Tomasovića, u kojem predstavlja knjigu profesorice Nedjeljke Paro naslovljenu *Bibliografija Marka Marulića* (Književni krug Split, *Marulianum*, 2003.).

KNJIŽEVNI RAD

Marulić je pisao na tri jezika: hrvatskom (*Molitva suprotiva Turkom, Divici Mariji, Spovid koludric od sedam smartnih grihov, Suzana...*), latinskom (*De institutione bene vivendi per exempla sanctorum*, u prijevodu: *Upućivanje u čestit život po primjerima svetaca...*) i talijanskom (pisma splitskom kanoniku i prijatelju Jerolimu Cipiku,...).

Ep *Judita*, odnosno *libar Marka Marulića Splićanina, u kom se uzdarži istorija svete udovice Judit u versih harvacki složena*, napisan je 1501. godine. Stih *Judite* je dvostruko rimovani dvanaesterac. Prvo izdanje tiskano je 13. kolovoza 1521. u Mlecima, čak dvadeset godina nakon što je djelo napisano. I ostala dva izdanja objavljena za autorova života, 1522. i 1523., također su tiskana u Mlecima.

Kako bi se ovo važno djelo približilo današnjem čitatelju, u izdanju Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje objavljena je 2021. godine knjiga *Judita Marka Marulića: transkripcija i prilagodba na suvremeni hrvatski jezik*.

Marulić je najopsežnije djelo na latinskom, alegorijski ep *Davidijada*, napisao početkom XVI. stoljeća. Rukopis je dugo

Hrvatsko književno društvo
sv. Jeronima iz Zagreba od 1968.
izdaje časopis Marulić: hrvatska
književna revija

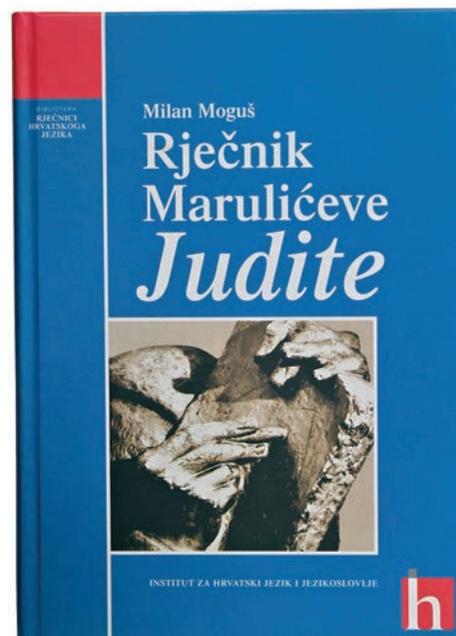
Marulićev spomenik u rodnom Splitu rad je kipara Ivana Meštrovića, podignut 1925. na Trgu braće Radić (Voćnom trgu). Spomenik u Zagrebu, rad akademskog kipara Vlade Radasa, podignut je 1999. na trgu koji nosi Marulićevo ime. U Berlinu je 2000. otkriven spomenik Marku Maruliću, rad akademskog kipara Slavomira Drinkovića. U Punt Arenasu u Čileu otkriveno je 2004. godine Marulićevo poprsje, rad akademskog kipara Ante Strinića.

bio izgubljen, odnosno pronađen je tek 1922. godine. Prvo izdanje tiskano je 1954., pod izvornim naslovom *Davidias*. Objavljeno je u biblioteci Stari pisci hrvatski JAZU, a priradio ga je Josip Badalić. Djelo je na hrvatski prepjevao Branimir Glavičić, a objavljeno je prvi put 1974., također u izdanju JAZU.

Vezano uz Marulića potrebno je spomenuti i prevođenje. Na hrvatski je pod naslovom *Od nasliđovan'ja Isuskarstova* preveo djelo *De imitatione Christi* njemačkog duhovnog pisca Tome Kempenca (1380. – 1471.).

Marulićev
se lik nalazio
na licu
novčanice
od 500
kuna

Naslovnica knjige
**Rječnik Marulićeve
Judite**, objavljene
2001. u Zagrebu
u izdanju Instituta
za hrvatski jezik i
jezikoslovlje

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2024./2025. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno **do šest kandidata/kinja**, upisanih na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

sveučilišni prijediplomski studij **Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa**

Rok za podnošenje prijave je **13. svibnja 2024.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2002. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2024.)
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti

za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne bodeuje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja, krajem kolovoza 2024. bit će pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2024.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23).

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke IV. Odluke ministra obrane (KLASA: 023-03/23-03/1, URBROJ: 512-01-23-111) od 30. studenog 2023., Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV

ZAINTERESIRANIM KANDIDATIMA – UČENICIMA 3. RAZREDA SREDNJE ŠKOLE ZA STUDIJ AERONAUTIKA – VOJNI PILOT FAKULTETA PROMETNIH ZNANOSTI SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti/kinje upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i praktična obuka za vojnog kontrolora zračnog prometa u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin" u Zemunik Donjem.

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u dje-latnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativni sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na mrežnoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/238-0202) te u područnim odjelima i odsjecima za poslove obrane Ministarstva obrane.

Studij traje ukupno deset semestara. Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronautika – vojni pilot (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti/kinje upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronautika – vojni pilot (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i letačka obuka u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin".

Kandidati/kinje – učenici 3. razreda srednje škole mogu iskazati interes za navedeni studij, uz mogućnost dodjele stipendije tijekom srednjoškolskog obrazovanja ako to žele.

Rok za podnošenje prijava je **3. svibnja 2024.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku na mrežnoj stranici <https://vojnipilot.hr> ili pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2008. godine ili ranije
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj
- učenik 3. razreda četverogodišnje srednje škole
- opći uspjeh najmanje 3,00 u prethodnoj školskoj godini
- da nije korisnik stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23)
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15

i 138/15) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij

- uspješan završetak selekcijskog letenja.

Kandidati/kinje trebaju priložiti:

- popunjen obrazac prijave
- presliku osobne iskaznice i rodnog lista
- dokument kojim se dokazuje upis u 3. razred srednje škole u školskoj godini 2023./2024.
- presliku svjedodžbe 2. razreda srednje škole
- potvrdu o prebivalištu uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate/kinje – učenike 3. razreda srednje škole na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete te posebno vrednovanje na selekcijskom letenju kandidata za vojne pilote, u trajanju od pet tjedana, tijekom srpnja i kolovoza 2024.

Kandidati/kinje – učenici 3. razreda srednje škole koji zadovolje kriterije odabirnog postupka uključujući kriterije selekcijskog letenja moći će, ako žele, s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske potpisati ugovor o stipendiranju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom srednjoškolskog obrazovanja.

Informacije u vezi s javnim pozivom nalaze se na mrežnim stranicama Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> ili <https://www.vojnipilot.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/238-0202) te u područnim odjelima i odsjecima za poslove obrane Ministarstva obrane.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja i ove je godine raspisalo natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koji se i ovaj put javio velik broj učenika. I ovaj, peti po redu natječaj, pokazao je zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda ovog iznimno poticajnog projekta. Za razliku od dosadašnjih, ovogodišnji natječaj dao je priliku i učenicima srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo prvu od pet priča koje su osvojile treću nagradu. Naslovljena je *Devetsto trideset osam*, a napisala ju je Gabriijela Brezović

DEVETSTO TRIDASET OSAM

Gabriijela Brezović, učenica 3. razreda Pazinskog kolegija – klasična gimnazija

Nikad se nisam pomirila s tvojim odlaskom. Za nekoliko bi dana proslavio svoj 52. rođendan. Danas je dan kad smo se zadnji put vidjeli prije trideset godina. Da smo samo mogli živjeti normalno, ne bih sada morala biti ovdje među devetsto trideset osam bijelih križeva donoseći ti crvene ruže umrljane suzama.

Još uvijek imam tvoje slike kao dječaka, iako mi svi drugi govore da će mi biti lakše ako ih samo zapalim da mi tako posluže za grijanje promrzlih ruku. A i što ako bih ih i zapalila? Sjećanja na normalan život ne mogu se izbrisati. Sjećam te se kao malog plavog dječaka široka osmijeha, a zatim istog takvog mladića u kojeg si izrastao. Govorila sam ti da pobjegneš u inozemstvo radi toga što te čeka budućnost. Naivno sam te pokušala zaštititi jer su to majčinski instinkti. Ali, ti se nisi dao... Stao si uz svoje prijatelje iz ulice protiv prijatelja iz druge ulice. Igranje lopotom zamijenili ste puškama. Nisam te mogla gledati koliko patiš jer moraš dizati ruke na svoje prijatelje s kojima si dijelio školske klupe, zadnje komadiće čokolade, rješavao zadaće, zadirkivao učitelje...

"Pusti to mama, riješit će se. Ti moraš biti na sigurnom, a mene moraš pustiti ovdje."

Tri su nas dana dijelila od tvojeg 22. rođendana prije nego sam zadnji put vidjela tvoje umorno lice, ruke koje su bile spremne ubiti i noge koje su bile spremne pobjeći. Tog sam dana bježala u neke mirnije krajeve moleći cijelim putem da se ponovno vidimo. Predosjećaj je snažno govorio da su to bili naši posljednji trenuci. Zato sam te posebno čvrsto zagrlila, isplakala dušu na tvojem ramenu i tiho ti šapnula: "Čuvaj se."

Grobna tišina i tek poneka šala koja razbija mrtvilo. Mogu vidjeti sebe kako sjedim na stolici, naslonjen na jedan od zidova napuštenih kuća. Popravljam krunicu, ono što me još uvijek drži na životu. Teško je ne izgubiti sebe dok si okružen raznim zvukovima granatiranja i bolnim glasovima umiranja. Razmišljam. Nešto unutar mene više da spustim

glavu. To i činim, a zatim mi se oči iznenada zatvaraju. Piskutanje u ušima, nešto se dogodilo. Zatrpan sam zemljom i ne podižem glavu, pravim se mrtvim. Ne znam jesu li ovdje ili je ovo bilo njihovo "upozorenje". Da su ovdje, vjerojatno bih vidio njihove sjene kako nam se približavaju, a zatim nam stavljaju puške na glavu i pucaju ili nas sve pokušavaju zaklati. Ništa se od toga nije događalo i zato podižem glavu. Uniforma je poprimila tamnocrvenu boju na području mojih nogu, ali još ne osjećam užitek boli. Šest tijela leži na sve strane. Mrtva tišina. Nekako uspijevam skupiti snagu, udahnuti prvi bolni zrak u svoja pluća. "Ljudi, jeste živi?"

Grobna tišina, ista onakva kakva je bila i prije nego se ovo dogodilo. Pričekam minutu, a zatim ponovim. Ponovno nitko ne odgovara. Ne može biti istina da sam samo ja preživio. To bi zapravo bilo toliko sebično od mene. Morao sam nešto napraviti za njih, iako se još uvijek nitko nije javljao. Moram barem njihovim obiteljima javiti. Što javiti? Da će oni ući u samo još jedan statistički podatak i tamo ostati do kraja ovoga pakla, a njihova imena zaboravljena? To nisam mogao dopustiti. Zato sam još neko vrijeme skupljao dovoljno snage da udahnem i ponovno glasno zazovem: "Bane, jesi živ? Daj, odgovori nešto!"

3:43 ujutro. Iz Arene dopire glasna glazba, svijetli kao u Betlehemu. Još jedna noćna mora koja se neprestano ponavlja svaki put kad na tri dana dođem doma. Ne znam mogu li to uopće više nazvati domom nakon tri i pol godine izbjivanja iz njega.

"Maki, ideš li?"

Glasno kucanje na vratima i njegov hrapav glas od bezbroj popuštenih cigareta potpuno su me razbudili.

"Kamo?"

"Barba je zvao, na Velebitu je izbio problem. Izgubili su sve što smo mi bili zauzeli. Koga će sad zvati ako ne nas. Što si opet sanjao?" Znao je za taj san jako dobro. Jedanput nas je moje vrištanje nakon toga sna skoro sve stajalo glave.

Foto: Vesna Pintarić

Ponavljali su se ti snovi kontinuirano, i godinu dana nakon cijele te priče.

Ubrzo Ban i ja dolazimo u bazu gdje nas dočekuje cijeli nered priprema za još nekoliko tjedana izbjivanja iz života kakav smo sanjali, skrivanja po šumama, strepnje za vlastitu glavu...

“Ban, Maki... Vas ste dvojica sa mnom, nažalost. S vama mladarijom uvijek problema.”

Barba, zapovjednik i najstariji među nama, oštro i zabrinuto komentira. Njegov me glas uspijeva vratiti u stvarnost u kojoj živim otkad je sve ovo započelo. Naviknuo sam na velebitske hladnoće, promrzle dlanove, neprospavane noći, zvukove borbenih aviona, granata... Normalan život za mene više ne postoji.

Helikopter uskoro polijeće. Ulazimo u neku novu stvarnost, neku novu dimenziju. Barba, Ban i ja – izvrsno uigran trojac za hitne situacije i brzo djelovanje. Krećemo se polako prema ničijoj zemlji, oružja uperena i prema najmanjoj životinji koja se kretala. Barba je naprijed dok ga Ban i ja pratimo formirajući slovo V. Padao je snijeg, što oduvijek uvelike otežava naše ionako teško kretanje sa sedamdeset kilograma težine na leđima.

“Barba?”

Odjeci metaka u našoj blizini naveli su nas da stanemo ukopani u mjestu. Upali smo na njihov teritorij, nas trojica protiv gujina gnijezda. “Maki, karta.” Vadim ju iz džepa, a pogled mi upravo pada na velika crna slova.

“Fali im municije, naši su ih izmorili. Večeras bi im trebala doći preko Svetog Roka, ali nemamo šanse probiti se dotamo. Puno ih je, a mi smo samo trojica.”

Barbin pogled sve govori.

“I, što ćemo stvarno samo nas trojica dolje do njih?”

Ban ga zabrinuto upita.

“Gledaj, imaš još samo kilometar dotamo. Sad kad smo već ušli kod njih, bilo bi bezveze vraćati se. A naši su pet kilometara od nas, brzo će doći ako nam se nešto dogodi.”

Ovaj put vodstvo preuzima Ban. Znam da svakim korakom sve više prodiremo u gujino gnijezdo i da je mogućnost našeg spašavanja u slučaju onog najgoreg vrlo mala. Odjednom... crnilo, prašina, jauk... Dogodilo se!

Ban se odjednom našao pred mojim nogama, očima uprtim u nebo, tresao se. Cijela mu je lijeva strana tijela visjela na nekoliko tankih niti mesa.

“Maki, ubij me!”

Već sam uperio pušku u njega spreman pucati mu u glavu i skratiti mu sve muke. Ruke su mi bile pričkovane uz njegovo tijelo pokušavajući mu nekako pomoći.

“Maki, pusti njega i zovi Zagreb!”

Barba, koji se niotkud stvorio pored nas dvojice, dobacuje mi svoj *walkie-talkie* dok nas uspješno pokušava obraniti sa svoje snajperske pozicije.

“BAK 3; trojica smo, imamo jednog ranjenog i okruženi smo praktički sa svih strana.”

“Koordinate?”

“44 stupnja i 23 minute sjeverno, 15 stupnjeva i 41 minutu istočno.” Trenutci do njihova konačnoga odgovora trajali su vječno, a mojeg je strpljenja bilo sve manje.

“Šaljemo vam pojačanje. Koliko vam je toga ostalo?”

“Ostalo nam je devet spremnika, pet ručnih bombi i dvije bojne glave. Koliko pucaju po nama, to ćemo ubrzo izgorjeti.”

“Štedi, pokušat ćemo dignuti nekoga gore. Za pet minuta trebali bi biti kod vas.”

Ban me odjednom hvata za ruku i natjerava me da pogledam u njegovo tijelo koje nije prestalo krvariti. Ne znam smatra li se srećom preživjeti paštetu ili umrijeti od nje na licu mjesta.

“Nisam mislio da ću ovako umrijeti. Zamislija sam da ću umrijeti kao engleska kraljica, s klasičnom glazbom u pozadini, cvijećem, serviranim pladnjem...”

“Ajde zašuti, pregrizi i ne cmizdri. Naši su tu za pet minuta”, kažem mu mičući njegovu ruku sa svoje samo kako bih nas mogao zaštititi od kiše metaka koja je padala po nama.

“Zašto me jednostavno ne ubiješ? Maki, molim te. Nećemo se izvući, nemamo nikakve šanse. Maki, nećeš previše zaprljati ruke.”

“Bane, zašuti već jednom! Odat ćeš nas!”

Prvi ga put čujem nervozna – Barbin glas koji je oduvijek imao mirnoću u sebi, sada samo otežava ovu situaciju unoseći i u mene dodatnu tjeskobu.

Već znaju gdje smo – prošlo mi je kroz glavu nakon što sam ostao sa samo nekoliko metaka. Zapravo me više nije ni bilo strah što će se dogoditi s nama trojicom. Ući ćemo samo u neke statistike u udžbenicima. Od takvih se razmišljanja u tom trenutku nisam mogao udaljiti. Glasan zvuk dolazio je iz njihova smjera približavajući se našem. Otudenost je ispunila prostor između njih i nas, a nešto je odjednom bilo drukčije. Na trenutak sam pomislio da pomoć dolazi, ali osjećaj je govorio da dolazi trenutak onoga što sam godinama mislio da je rezervirano za one koji su doživjeli velik broj proslavljenih rođendana.

Smrt je bijela. Ljudi govore da je mračna, ali mislim da ju nisu vidjeli u punom sjaju. Skriva se unutar svoje tamne boje. Svaki put kad bih ju dodirnuo, bila bi bijela. I hladna, užasno hladna. Hladnija čak i od velebitskih noći, označena bijelim križem broj devetsto trideset osam.

PREDSTAVLJAMO

Podružnica je u četiri godine postojanja sudjelovala na različitim obljetnicama (Maslenica, Oluja, Karavana "Putevima Oluje", Škabrnja) i humanitarnim akcijama, a njezini su članovi aktivni darivatelji krvi. Samim tim, njezin je logo prepoznatljiv ne samo u Lijepoj Našoj nego i izvan nje

Moto udruge "Zeleni vitezovi", koju čine djelatni i umirovljeni pripadnici Hrvatske vojske, djeluje još od 2013., kad je osnovana prva hrvatska podružnica (CRO1) međunarodne vojne moto udruge MMC Green Knights. Zbog velikog interesa, osnovana je 2019. i druga podružnica (CRO2), koja uglavnom pokriva južni dio Hrvatske. Osniva se i treća podružnica (CRO3), koja će pokrivati središnji i istočni dio naše zemlje

HUMANOST, ZA JED OČUVANJE TRADIC

Gotovo dvije godine u vojarni "Gomljanik" u Brodarici kraj Šibenika uređujemo prostoriju (clubhouse) za potrebe naše Udruge. Financijski i fizički je naporno i traži puno odricanja. Kako nema električne struje i vodovoda, funkcioniranje je prilično otežano. Ovim bih putem stoga zamolio za pomoć u vidu donacije, npr. agregata, čeličnih kreveta, interijera itd. Svaka je donacija dobrodošla

"Kolovoz 2021. – humanitarna akcija za našeg kolegu časnika HV-a Josipa Milkovića, stopostotnog invalida koji je nastradao na vojnoj obuci u Karlovcu. Uz pomoć gradova Vrljike i Trilja, općina Hrvace, Otok i Gradac te Moto kluba Sveti Nikola iz Brnaza prikupljeno je 20 000 kn. U jeku korone nije bilo nimalo jednostavno organizirati i provesti akciju", rekao je naš sugovornik Petar Radan

Obilježavanju važnih obljetnica iz Domovinskog rata često pridonose i brojne moto udruge. Njihovi članovi ljubavlju prema motorima i discipliniranom vožnjom dodatno uveličaju spomenute događaje. Osim sudjelovanja na obljetnicama, rado se odazovu i pozivima na humanitarne akcije, što obuhvaća i temeljne vrijednosti Udruge. U Republici Hrvatskoj još od 2013. djeluje vojna moto udruga pod nazivom "Zeleni vitezovi", kao dio međunarodne vojne moto udruge MMC Green Knights. Zbog velikog interesa, osnovana je 2019. i druga podružnica (CRO2). Uoči osnivanja treće podružnice (CRO3), u Koprivnici, razgovarali smo s Petrom Radanom, dopredsjednikom Moto udruge "Zeleni vitezovi" (CRO2).

Sudjelujući na motorima, često pridonosite obilježavanju važnih događaja iz Domovinskog rata. S obzirom na to da su neki vaši članovi djelatni, a neki umirovljeni pripadnici Hrvatske vojske, spojili ste ljubav prema motorima i vojni poziv. Kakav je osjećaj uključiti se na takav način u svečanost?

Uvijek je poseban osjećaj sudjelovati na obilježavanjima, jer da nije njih bilo, ne bi bilo ni nas. Na svečanosti uvijek bude podosta bajkera koji su i sami sudjelovali u pojedinim akcijama HV-a. Sama pojava branitelja jako puno znači nama kao članovima vojne moto udruge jer je to znak da ispravno radimo i da smo na dobrom putu. Naša je dužnost ukazati novim generacijama na ne tako davnu povijest; počevši od Vukovara pa sve do Oluje.

Nerijetko sudjelujete u humanitarnim akcijama. Time promovirate Hrvatsku vojsku, ali i moto udruhu kojoj pripadate. Što vas motivira u takvim aktivnostima?

Kad je nešto humanitarno i kad možete pomoći drugima, pogotovo bespomoćnima i djeci, to sigurno budi snažne osjećaje. Za takve stvari

ONIŠTVO, CIJE

RAZGOVARAO
Željko Stipanović

FOTO
arhiva Moto udruge "Zeleni
vitezovi" (CRO2)

PREDSTAVLJAMO

nikad nije potrebna motivacija. Kad radite kao grupa, kao što smo naučili u vojsci, zajedništvo i sklad naša su najveća snaga. Puno toga može se napraviti i na kraju pomoći drugima. Svaki član ima svoje vrline, i ako ih ispravno usmjerite, imate grupu ljudi sposobnih puno toga napraviti.

Kako uspijevate spojiti obveze u vojsci s ljubavlju prema motorima?

Sama služba u vojsci zna biti zahtjevna: od straže, plovidbi, pa sve do mirovnih misija. Članovi Udruge često budu služba za vrijeme praznika (Božić, Uskrs itd.) te nisu uvijek u mogućnosti biti na obljetnicama i svečanostima. Ali, entuzijazam i ljubav prema motorima postoje u svih članova, tako da se uvijek pronađe vremena za svoju Udrugu.

Započeli ste s jednom podružnicom. Uskoro se u Koprivnici osniva treća i sudjelovat ćete na toj svečanosti. Otkud toliki interes?

Obilježavanje 32. obljetnice Rujanske bitke (Bitke za Šibenik), na kojem je bio organiziran humanitarni moto defile s više od 200 motora i znatno više sudionika. Sav prikupljeni novac doniran je Udruzi Aurora

Da, imamo tri podružnice. Pod Croatia 1 spadaju Rijeka i Pula; pod Croatia 2 Dalmacija (Split, Šibenik, Sinj), a pod Croatia 3 Zagreb, Koprivnica, Slavonija. Ako u moto udruzi vlada zdrava atmosfera i članovi su ambiciozni, tad uvijek ima interesa. Fokus je prilikom odabira članova na kvaliteti, a ne na kvantiteti.

Moto udruga MMC Green Knights Ch.121 osnovana je 2013. godine. Pokriva područje Zagreb – Rijeka – Istra (Croatia1) i čini je 13 punopravnih članova. Tijekom 2019. osnovana je druga podružnica (Croatia2), u Dalmaciji, odnosno u vojnoj luci Lora (Split). Čini je 15 punopravnih članova, redom iz Šibenika, Splita, Sinja i Imotskog. Treću podružnicu činit će članovi iz Zagreba, Koprivnice i Slavonije

Postoji kodeks ponašanja za sve članove. Propisan je Statutom, a odnosi se na pravila ponašanja ne samo tijekom vožnje nego i kad smo bez službenih obilježja naše Udruge. Svako je narušavanje ugleda i neprikladno ponašanje neprihvatljivo i ne tolerira se

Samo jedan manji dio dobivenih zahvalnica za sudjelovanje na raznim moto-susretima te prilikom darivanja krvi koje je organizirala sama udruga pod pokroviteljstvom Crvenog križa

Kako okupljate nove članove? Koji su kriteriji da bi se postalo vašim članom?

Većinom preko poznanstava, prijatelja, druženja... Jave nam se pojedinci, koji moraju iskazati želju za ulaskom. Nakon upoznavanja s ostalim članovima donosi se odluka o početku stažiranja, koje traje minimalno jednu godinu. Nakon uspješnog stažiranja, svi punopravni članovi moraju dati privolu prilikom ulaska novog člana. Udruga je jako aktivna na moto sceni, tako da ljudi po cijeloj Hrvatskoj i susjednoj BiH prepoznaju naše oznake. Svi su kolege više-manje upoznati s našim radom, znaju tko smo, što radimo i što nam je cilj. Od kolega čujemo najčešće pozitivne reakcije i podršku.

Kakva je suradnja s međunarodnom moto udrugom "Zeleni vitezovi"?

Aktivno surađujemo s ostalim podružnicama. Istaknuo bih odlaske u Austriju, Njemačku i Italiju na njihove moto susrete, gdje razmjenjujemo iskustva. Jedan naš član posjetio je podružnicu u Irskoj. Istaknuo bih posjet Austrijanaca i Švicaraca našoj udruzi prije dvije godine, a u planu je posjet Rumunjskoj.

Postoji li kodeks ponašanja vaših članova?

Sigurno da postoji kodeks ponašanja za sve članove. Propisan je Statutom, a odnosi se na pravila ponašanja ne samo tijekom vožnje nego i kad smo bez službenih obilježja naše Udruge. Svako je narušavanje ugleda i neprikladno ponašanje neprihvatljivo i ne tolerira se. U skladu sa statusom u našoj udruzi, članovi imaju dužnosti, primjerice, tajnik (*secretary*), blagajnik (*treasurer*), onaj tko je zadužen za organizaciju moto vožnji (*road captain*).

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2024./2025. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno **do 20 kandidata/kinja**, upisanih na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojni pilot

Rok za podnošenje prijava je **5. travnja 2024.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2002. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija u rujnu 2024.
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine,

br. 13/14, 134/15 i 138/15) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij

– uspješan završetak selekcijskog letenja.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete te posebno vrednovanje na selekcijskom letenju kandidata za vojne pilote, u trajanju od pet tjedana, tijekom srpnja i kolovoza 2024.

Kandidati/kinje koji su kao učenici 3. razreda srednje škole zadovoljili kriterije odabirnog postupka uključujući kriterije selekcijskog letenja tijekom 2023. godine, u odabirnom postupku 2024. godine upućuju se na provjeru zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih kriterija za kadete – vojne pilote.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojni pilot.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakultete

ta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza 2024. pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2024.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23).

Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronautika – vojni pilot (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti/kinje upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronautika – vojni pilot (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i letačka obuka u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin" u Zemunik Donjem.

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativni sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na mrežnoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> ili <https://vojnipilot.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima i odsjecima za poslove obrane Ministarstva obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 52. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti pomoćnika vojnog izaslanika Republike Hrvatske u Saveznoj Republici Njemačkoj

1. pomoćnik vojnog izaslanika Republike Hrvatske u SR Njemačkoj sa sjedištem u Berlinu

Uvjeti:

- ustrojbeni čin: bojnik
- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij u trajanju od najmanje tri godine
- znanje njemačkog jezika 85 %
- znanje engleskog jezika ALCPT 85 %
- druga razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
- sigurnosno uvjerenje: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a.

Poželjni uvjeti:

- tečajevi iz područja diplomacije
- radno iskustvo na poslovima međunarodne obrambene suradnje.

Osim poslova pomoćnika vojnog izaslanika, dužnost obuhvaća poslove časnika za vezu u Zapovjedništvu za vođenje operacija OS-a SR Njemačke, Potsdam.

Predviđeno vrijeme upućivanja: srpanj 2024., na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stancičeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi tri godine od testiranja, ALCPT test vrijedi godinu od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

IN MEMORIAM: BRIGADNI GENERAL BRUNO ZORICA ZULU

PRIPREMIO
Željko Stipanović

FOTO
arhiva HVGI-ja

“LAKO JE BITI HEROJ NO PRAVI HEROJ SITUACIJI K

Obrani domovine priključio se u ljeto 1991. godine. Stigao je u Kumrovec, gdje je bivši legionar Miljenko Filipović s Antom Rosom ustrojio Bojnu Zrinski. Bruno Zorica Zulu ondje je ustrojio specijalnu postrojbu za obuku hrvatskih komandosa – Bojnu Frankopan

Bruno Zorica Zulu, ratni zapovjednik elitne postrojbe Hrvatske vojske – Bojne Frankopan, preminuo je 24. siječnja 2024. u 72. godini života. Svojom karizmom i ratnim zaslugama ostavio je neizbrisiv trag u novijoj hrvatskoj povijesti. Poseban je trag ostavio i u srcima onih koji su ga poznavali i koje je vodio u Domovinskom ratu.

Rođen je 20. veljače 1952. u Ivanić-Gradu. Dragovoljac je Domovinskog rata i legendarni ratni zapovjednik Bojne Frankopan. U Francusku je otišao nakon hrvatskog proljeća 1972. i u bijegu od tadašnjih jugoslavenskih vlasti priključio se Legiji stranaca. Prošao je u Legiji stranaca strogu obuku i stegu, te kao njezin pripadnik sudjelovao na bojištima u afričkim zemljama, bivšim francuskim kolonijama i prekomorskim teritorijima.

Unatoč tomu što je bio pod ugovorom s Legijom stranaca, pokušao je zatražiti suglasnost za raskid ugovora (procedura traje od šest do dvanaest mjeseci). S desetak suboraca iz Legije odlučio je dezertirati te se priključiti obrani domovine.

BOJ U RATU KOJI DOBIVAŠ, EROJI NASTAJU U KAD SE RAT GUBI”

Po povratku u Hrvatsku odlazi u Kumrovec, gdje ustrojava Bojnu Frankopan – specijalnu postrojbu za obuku hrvatskih komandosa. Činilo ju je oko 200 pripadnika, među kojima je bila i nekolicina stranih dobrovoljaca te dvije žene. Bojna je 1991. djelovala na Istočno-slavonskom i Zapadno-slavonskom bojištu. Tijekom 1992. djelovala je na Južnom bojištu. Ondje je sudjelovala u deblokadi Dubrovnika te ponovnoj uspostavi bojišnice kod Šujice nakon što su srpske snage u travnju zauzele Kupres.

Na nedavnom predavljanju monografije *Bojna Frankopan – prvi hrvatski komandosi*, Bruno Zorica Zulu istaknuo je da sve ratne knjige govore o pobjedama, nadama i razočaranjima, dok spomenuta knjiga o govori o mladićima koji su 1991., u vihoru rata, napustili školske klupe i velikog srca pristupili Bojni Frankopan. Izrazio je ponos što je bio zapovjednik njezinim hrabrim pripadnicima, naglasivši da su, nakon teške i intenzivne obuke, poslani na najteža bojišta diljem Hrvatske gdje su postali vrhunski ratnici i prvi hrvatski komandosi.

Krajem 1992., za vrijeme preustroja Hrvatske vojske, raspušta se i Bojna Frankopan, a njezini pripadnici većinom prelaze u 2. i 7. gardijsku brigadu te manjim dijelom u 1. hrvatski gardijski zdrg.

Rasformiranje Bojne Frankopan pogodilo je Zulu. Iako su nakon toga njegovi momci nastavili svaki svojim putem i ratovali na različitim mjestima i u različitim postrojbama, i dalje su bili prepoznati kao pripadnici Bojne Frankopan te su bili privrženi njemu kao očinskoj figuri. On je pak, nakon što je vodio borbenu grupu sastavljenu od pripadnika specijalnih postrojbi Glavnog stožera u operaciji Maslenica 1993. godine, ratni put nastavio kao jedan od bliskih suradnika Ante Gotovine u Zbornom području Split.

Za neprocjenjive zasluge u Domovinskom ratu Bruno Zorica odlikovan je: Redom kneza Domagoja s ogricom, Redom Nikole Šubića Zrinskog, Redom bana Jelačića, Redom hrvatskog trolista, Spomenicom Domovinskog rata, Spomenicom domovinske zahvalnosti za 5 godina, medaljama “Oluja” i “Ljeto ‘95” te Medaljom za iznimne pothvate.

Za doprinos u Legiji stranaca dodijeljeno mu je devet visokih francuskih odlikovanja.

Bio je predsjednik Udruge Bojna Frankopan, a njegovi su ratni prijatelji istaknuli da ih je kao otac vodio kroz najveće oluje, siguran u konačnu pobjedu. “Prvi si nosio križ kako bi nas ponosnim stazama naših predaka doveo časno i uzdignute glave na sam oltar domovine”, istaknuli su.

Bruno Zorica pokopan je 27. siječnja na gradskom groblju u Ivanić Gradu. Uz obitelj i prijatelje, na posljednjem su ispraćaju bili i pripadnici ZSS-a. Po njegovoj želji, tijekom sprovodnog obreda puštena je dirljiva pjesma Edith Piaf *Ne, ni za čim ne žalim*.

Ne, ni za čim ne žalim

Ne baš ni za čim ne žalim ja
Ni za dobrim što su mi učinili
Ni za lošim
Potpuno svejedno mi je to

Ne baš ni za čim
Ne ni za čim ne žalim ja
To je otplaćeno
Počišćeno zaboravljeno

Po svojim uspomenama palim
Vatru
Moje boli moji užići
Ne trebam ih više

Pometene su ljubavi
I sva njihova drhtanja
Pometena zauvijek
Ponovo započinem od nule

Ne baš ni za čim
Ne ni za čim ne žalim ja
Ni za dobrim što su mi učinili
Ni za lošim
Potpuno svejedno mi je to

Ne baš ni za čim
Ne ni za čim ne žalim ja
Jer ovo je moj život
Jer moje radosti
počinju danas sa tobom.

www.hrvatski-vojniki.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

Sve što vas zanima pišajte nas:
hvojniki@omn.hr

Foto: Tomislav BRANDT